

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ERENLER İLÇESİNDEKİ ROMAN
VATANDAŞLARIN DİNİ TUTUM VE
DAVRANIŞLARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İsa BALCIOĞLU**

**Enstitü Anabilim Dalı: Temel İslâm Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : İslam Mezhepleri Tarihi**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Halil İbrahim BULUT

HAZİRAN-2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ERENLER İLÇESİNDEKİ ROMAN
VATANDAŞLARIN DİNİ TUTUM VE
DAVRANIŞLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İsa BALCIOĞLU

**Enstitü Anabilim Dalı: Temel İslâm Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : İslam Mezhepleri Tarihi**

Bu tez 14.06.2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Halil İbrahim BULUT Doç. Dr. Mustafa AKÇAY Yrd.Doç.Dr. Saim YILMAZ

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması halinde bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İsa BALCIOĞLU

14.06.2011

ÖNSÖZ

Hindistan'dan çıkarak dünyanın dört bir tarafına yayılan Romanlar, göç ettikleri her ülkede kapalı toplum özelliklerini korumuşlardır. Ülkemizin de hemen her köşesinde görülen Romanlar, kendilerine has yaşam biçimleriyle, farklı kişilikleriyle, müzikleriyle dikkat çekmektedirler. Romanlar uzun süren tarihi süreç içerisinde, göç etikleri yerlerdeki halklara uyum sağlayan, bunun yanında kendi kimlik ve kültürlerini de koruyan bir topluluktur.

Romanlar tarihin her döneminde kendilerini gösteren bir topluluktur. En gerçek ve doğru manasıyla Romanlar göçebe yaşam tarzını seçen, zanaatlarıyla ve sanattaki yetenekleriyle ön plana çıkan bir topluluktur. Diğer toplumlar, tarihin eski dönemlerinde yerleşik hayata geçmelerine rağmen, Romanlar çeşitli nedenlerden dolayı göçebe zanaatçılıkla yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Romanların ataları sepet, elek, metal eşya, kalay vb. gibi işlerle uğraşmış, ürünlerini tarım ve hayvancılıkla geçinen diğer toplumlara satmışlardır. Romanlar gerek göçebe yaşam sürmelerinden gerekse kendilerine has yaşam biçimlerinden dolayı toplum tarafından dışlanmışlar ve çeşitli baskılara maruz kalmışlardır. Bunun yanı sıra onlar, çalgıcı, falcı, büyücü gibi hemen hemen herkesin ilgili olduğu fakat aynı zamanda da yadırganan uğraşlarla anıla gelmişlerdir. Kendilerini sanatla özellikle müzik ve dansla kabul ettirmişlerdir. Bu alandaki yetenekleriyle kendi kültürlerini sonraki kuşaklara aktarmayı başarmışlardır.

Romanlarla ilgili olarak ülkemizde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fakat bu çalışmalar sınırlı kalmıştır. Yapılan çalışmalar genellikle sosyolojik amaçlı olup bölgesel özelliktedir. Sakarya'da yaşayan Romanlarla alakalı doğrudan bir çalışma olmadığı da tespit edilmiştir. Bu çalışmamızda Sakarya iline bağlı Erenler ilçesinde yaşayan Romanların dini tutum ve yaşayış şekilleri ele alınmıştır. İlçede Küpçüler Yeni Mahalle ve Hacı Hüsrev caddelerinde bulunan Romanlar, küçük çaptaki uyumsuzlukları saymazsak yıllardan beri yerli halkla uyum içinde yaşamaktadırlar.

Çalışmamızda, her ne kadar resmi olarak yapılan çalışmalar sonucu sözlüklerin yeni baskılarında Çingene kelimesinin karşılığı değiştirilmiş olsa da, halk arasında kelimenin karşılığının aşağılayıcı bir anlam içermesi nedeni ile Roman kelimesinin kullanılması tercih edilmiştir. Ancak özellikle tarihi vakıaların anlatımında, kaynak kullanımlarında ve terimsel anlatımlarda Çingene kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca kaynak gösterilecek

eser isimlerinin tümünde ingene kelimesi geçmesi nedeni ile dipnot ve kaynakçada ingene kelimesi kullanılmak durumunda kalınmıştır. Roman halkımıza yönelik uygulanacak olan ankette ise ingene kelimesinin kullanımından kaçınılmıştır. Çingene kelimesi, kullanıldığı hiçbir yerde kmsemi veya tahkir manasında kullanılmamıştır.

Bu çalışmayı gerçekleştirirken bana her alanda destek veren, tecrübesini ve değerli fikirlerini paylaşan danışman hocam Doç. Dr. Halil İbrahim Bulut'a, Erenler 'de anket uygulaması sırasında bana yardımcı olan Sakarya Romanlar Derneği Başkanı Orhan Tanyel'e, bu alanda yaptığı çalışmalardan dolayı deneyimlerine başvurduğum Necmettin Kuzu'ya, anket ve mülakat çalışmasına katılan yöredeki Roman vatandaşlarımıza ve ayrıca çalışma esnasında bana her zaman destek veren ve en zor zamanlarımda hep yanımda olan bütün arkadaşlarıma ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İsa BALCIOĞLU

14.06.2011

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ BİLGİLER	7
1.1.Sakarya ilinin Sosyo Kültürel Yapısı.....	7
1.2 Erenler İlçesi	9
BÖLÜM 2. ARAŞTIRMA KONUSU İLE İLGİLİ BİLGİLER	11
2.1. Araştırma Konusu İle İlgili Temel kavramlar	11
2.1.1. Çingene Kavramı	12
2.1.2. Roman Kavramı	13
2.1.3.Çingene İle Roman Kavramlarının karşılaştırılması.....	13
2.1.4 Abdal Kavramı.....	15
2.1.4.1. Sakarya İlinde Abdalların Yerleştiği Bölgeler.....	18
2.2. Romanların Kökeni Ve Göçleri	19
2.2.1.Romanların kökeni.....	19
2.2.2. Hindistan'dan Göç	19
2.2.3. Hindistan'dan Göçün Nedenleri.....	21
2.3. Balkanlarda ve Avrupa'da Romanlar Ve Sosyal Yapıları	22
2.4. Romanların Türkiye Tarihi	24
2.4.1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Romanlar Ve Sosyal Yapıları.....	24
2.4.2. Günümüz Türkiye'sinde Romanlar.....	28
2.4.3. Sakarya İlinde Romanların Yaşadığı Yerler	31
2.5. Romanların Uğraş Alanları	31
2.6. Romanların Konuştuğu Diller	34
2.7. Türk Toplumunda Çingene İmgesi	36
2.7.1.Romanlara Yönelik Çeşitli Olumsuz Atıflar.....	39

2.7.2 Romanlarla İlgili Deyimler	39
2.7.3. Son dönemde Türkiye’de Roman Politikaları.....	40

BÖLÜM 3: ERENLER’DEKİ ROMANLARIN DİNÎ İNANÇ, TUTUM VE

DAVRANIŞLARIYLA İLGİLİ BULGULAR..... 42

3.1. Demografik veriler	42
3.2. Dini İnanç ve Yaşayışlar	54
3.2.1. Allah’a İman	58
3.2.2. Peygamber inancı	61
3.2.3. Meleklerle İman	63
3.2.4. Kitaplara İman Ve Kuran’ı Kerim	64
3.2.5. Ahiret İnancı	69
3.3 İbadetlerle İlgili Uygulamalar	71
3.3.1. Namaz İbadeti	71
3.3.1.1. Teravih Namazı	75
3.3.1.2. Cuma Namazı	77
3.3.2. Oruç İbadeti	78
3.3.2.1. Muharrem Ayı Orucu	81
3.3.3. Zekât İbadeti	82
3.3.4. Kurban İbadeti	84
3.3.5. Hac İbadeti	85
3.3.6. Abdest Ve Gusül	87
3.4. Dua Ve Deneklerin Dua Etme Alışkanlıkları	89
3.5. Özel Gün ve Geceler	93
3.6. Batıl İnanç Ve Hurafeler	94
3.6.1. Türbe Ziyareti	95
3.6.2. Fal Ve Falcılık.....	98
3.7. Deneklerin İçki İçme Durumları	99
3.8. Misyonerlik faaliyetleri	102
3.9. Evlilik Hayatı Ve Nikâh.....	103
3.10. Dinin Giyim Ve kuşamdaki Etkisi	109
3.11. Günümüzde Roman Toplumunun Problemleri	111

3.12. Romanların Başka Halklar Tarafından Dışlanmaları 118

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 125

KAYNAKÇA 130

EKLER..... 134

ÖZGEÇMİŞ..... 140

KISALTMALAR

as.	: Aleyhisselam
a.g.e	: Adı Geçen Eser
c.	: Cilt
çev.	: Çeviri
D.İ.A	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi.
diğ.	: Diğerleri
H.z.	: Hazreti
km.	: Kilometre
km²	: Kilometrekare
m.Ö.	: Milattan Önce
ra.	: Radıyallahuanh
s.	: Sayfa
sav.	:Sallâllahu aleyhi vesellem.
Ş.İ.A	: Şamil İslam Ansiklopedisi
vb.	: Ve benzeri
yy	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Deneklerin cinsiyete göre dağılımı	42
Tablo2: Deneklerin yaş durumuna göre dağılımı.....	43
Tablo 3: Deneklerin doğum yerine göre dağılımı	44
Tablo4: Deneklerin eğitim durumuna göre dağılımı	45
Tablo 5: Deneklerin mesleklere göre dağılımı.....	46
Tablo 6: Deneklerin cinsiyet ile meslekleri arasındaki korelasyon.....	46
Tablo7: Deneklerin “İmkânınız olsa hangi mesleği icra etmek istersiniz?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı	48
Tablo 8: Deneklerin medeni durumlarına göre dağılımı.....	49
Tablo 9: Çocuğu olan deneklerin çocuk sayısını arsındaki korelasyon	50
Tablo 10: Deneklerin ailelerinin nüfuslarına göre dağılımı	51
Tablo 11: Deneklerin ekonomik durumlarına göre dağılımı.....	52
Tablo 12: Deneklerin meslekleriyle; aylık ortalama gelirleri arasındaki korelasyon .	53
Tablo 13: Deneklerin “Kendinizi hangi inanışa yakın hissediyorsunuz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı	55
Tablo 14: Deneklerin “İtîkâdi yönden hangi mezhebe mensupsunuz? Sorusuna cinsiyete göre verdikleri cevapların dağılımı	55
Tablo 15: Deneklerin “ameli yönden hangi mezhebe mensupsunuz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı	56
Tablo 16: Deneklerin “herhangi bir cemaatin sohbetlerine katılıyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı	57
Tablo 17: Deneklerin “kelime-i şahadet ve anlamını biliyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı	59
Tablo 18: Deneklerin “Kelime-i şahadet ve anlamını nereden öğrendiniz?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.....	60
Tablo 19: Deneklerin “Allah’ın varlığını ve birliğini kabul ediyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapları cinsiyete göre dağılımı	61
Tablo 20: Deneklerin Hz. Peygamber hakkındaki düşüncelerinin cinsiyete göre dağılımı.....	62
Tablo 21: Deneklerin Meleklerle ilgili düşüncelerinin cinsiyete göre dağılımı.....	63

Tablo 22: Deneklerin “size göre Kuran’ı Kerim nasıl bir kitaptır?” Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	65
Tablo 23: Deneklerin “evinizde hangi kitaplar bulunur?” Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	66
Tablo 24: Deneklerin “Kuran’ı Kerim’i hangi sıklıkla okuyorsunuz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	67
Tablo 25: Deneklerin” Kuran okumasını kimden öğrendiniz? ”Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	68
Tablo 26: Deneklerin “Çocuklarınızı Kuran’ı Kerim ve dini bilgiler öğrenmesi için camiye veya Kur’an Kursuna gönderirim ”yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	68
Tablo 27: Deneklerin “size göre iyi ve kötü davranışları ahirette karşılığı var mıdır? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	70
Tablo 28: Deneklerin “beş vakit namaz kılarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	72
Tablo 29: Deneklerin “beş vakit namazı Kılarım” yargısına verdikleri cevapların medeni durumlarına göre dağılımı	73
Tablo 30: Deneklerin “beş vakit namazı Kılarım” yargısına verdikleri cevapların yaşlarına durumlarına göre dağılımı	74
Tablo 31: Deneklerin” teravih namazı kılarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı	76
Tablo 32: Erkek deneklerin “cuma namazı kılarım” yargısına verdikleri cevapların dağılımı.....	77
Tablo 33: “Ramazan orucu tutarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	79
Tablo 34: Deneklerin “ramazan orucu tutarım” yargısına verdikleri cevapların medeni durumlarına göre dağılımı	80
Tablo 35: Deneklerin “Muharrem orucu tutarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	81
Tablo 36: Deneklerin “zekât veririm” yargısına verilen cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	83

Tablo 37: Deneklerin “kurban keserim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	85
Tablo 38: Deneklerin “hacca gittim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	87
Tablo 39: Deneklerin “abdest ve gusül uygulamalarını biliyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	88
Tablo 40: Deneklerin “her sabah evden çıkarken dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	90
Tablo 41: Denekleri “yemekten sonra dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	91
Tablo 42: Deneklerin “sıkıştığım zaman dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	92
Tablo 43: Deneklerin “yatağa yatarken dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	92
Tablo 44: Deneklerin “kutladığınız özel gün ve bayramlar hangileridir? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	94
Tablo 45: Deneklerin “şimdiye kadar herhangi bir türbeyi ziyaret ettiniz mi?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	96
Tablo 46: Deneklerin “hangi türbeyi ziyaret ettiniz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	97
Tablo 47: Deneklerin “fala bakmak gūnahtır” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	99
Tablo 48: Deneklerin “ne kadar sıklıkla içki kullanıyorsunuz?” Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	100
Tablo 49: Deneklerin beş vakit namaz kılma sıklıkları ile içki kullanma oranları arasındaki korelasyon	101
Tablo 50: Deneklerin” yaşadığınız yerde misyonerlik faaliyetlerine tanık oldunuz mu?” Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.....	103
Tablo 51: Deneklerin “bir kadınla bir erkeğin beraber yaşamasında hangisi önemlidir? Sorusuna verdiği cevapların cinsiyete göre dağılımı.	105
Tablo 52: Deneklerin size göre bir genç hangi yaşlar arasında evlenmelidir? Sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	105

Tablo 53: Deneklerin “eşinizin roman olması ne derece önemlidir? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	106
Tablo 54: Deneklerin eşinizin Roman olması ne derece önemlidir sorusuna verdikleri cevapların yaşa göre dağılımı	107
Tablo 55: Deneklerin “ailenizde akraba evliliği var mı? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	108
Tablo 56: Kadın deneklerin “kılık kıyafetinizde din kurallara riayet eder misiniz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	110
Tablo 57: Deneklerin “size göre kadınların başını örtme sebebi nedir?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.....	111
Tablo 58: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu temizliktir” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.	112
Tablo 59: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu nüfus artışıdır” yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.....	112
Tablo 60: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu işsizliktir” yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.....	113
Tablo 61: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu dini bilgi eksikliğidir.” Yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.	114
Tablo 62: Deneklerin “Romanları en büyük sorunu ahlaki bozulmalardır.” Yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.	115
Tablo63: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu diğer halklar tarafından dışlanmalarıdır.” Yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı ...	116
Tablo 64: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu diğer halklar tarafından dışlanmalarıdır yargısına verdikleri cevapların mesleğe göre dağılımı.....	116
Tablo 65: Deneklerin “Roman olduğunuz için işyerlerinde dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.....	119
Tablo 66: Deneklerin “Roman olduğunuz için resmi kurumlarda dışlanma yaşadınız mı?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.	120
Tablo 67: Deneklerin Roman olduğunuz için ibadethanelerde dışlanma yaşadınız mı? Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.	121
Tablo 68: Deneklerin “Roman olduğunuz için eğlence yerlerinde dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.	121

Tablo 69: Deneklerin “Toplu taşıma araçlarında dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı..... 122

Tablo 70: Deneklerin “son zamanlarda gündemde olan roman açılımı hakkında ne düşünüyorsunuz?” Yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı 123

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Romanların Göç Yollarını Gösterir Harita	20
Şekil 2: Romanların Göç tarihleri Ve yerlerini Gösterir Tablo	21
Şekil 3: Romanların İllere Göre Nüfus sayılarını Gösterir Tablo.....	29
Şekil 4: Roman Dilinin Kullanımına İlişkin Örnekleri Gösterir Tablo	35

Tezin Başlığı: Erenler İlçesindeki Roman Vatandaşlarımızın Dinî Tutumu ve Davranışları	
Tezin Yazarı: İsa BALCIOĞLU	Danışman: Doç. Dr. Halil İbrahim BULUT
Kabul Tarihi: .14.06.2011	Sayfa Sayısı: xii (ön kısım) + 134 (tez) + 6 (ekler)
Anabilim Dalı: Temel İslâm Bilimleri	Bilim Dalı: İslâm Mezhepleri Tarihi
<p>Romanlar, kapalı toplum özelliklerini tarihte ve günümüzde büyük oranda devam ettirmekte olan bir topluluktur. Onlar gerek göçebe yaşam biçimleri, gerekse icra ettikleri meslekler sebebiyle toplum tarafından dışlanmışlar ve hep farklı şekillerde algılanmışlardır. Hangi ülkelerden göç ettikleri, nasıl yaşadıkları, ne şekilde inandıkları tam olarak bilinmemesine rağmen kulaktan duyma hurafe bilgilerle onlar hakkında yorum yapılmış ve onlara hep farklı gözle bakılmıştır. Onların toplum tarafından önemli ölçüde dışlanmalarının sebeplerinden biri olarak toplumumuzdaki yaygın olan dinî inanış ve yaşantılarına dair hurafe bilgiler olduğu ileri sürülmektedir.</p> <p>Ülkemizde Romanlarla ilgili yapılan çalışmalar genellikle sosyolojik amaçlıdır. Bu konuda İlahiyat alanında da çalışmalar yapılarak, Romanların dinî inanış ve yaşayış şekillerinin de araştırılıp incelenmesi, onlarla ilgili hakikatlerin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Çalışmamız, Sakarya İline bağlı Erenler yöresinde yaşayan Romanlar üzerinde; kaynak taraması, katılım yoluyla doğrudan gözlem, kaynak kişilerle mülakat ve anket tekniğini kullanarak gerçekleştirmeye çalışılmıştır. Anket sonuçlarından elde ettiğimiz bütün verilerin istatistikî verilerini ilgili konu başlıkları altında değerlendirdik. Sonuç kısmında ise anket ve mülakatlardan elde ettiğimiz verilerin genel bir değerlendirmesini yaptık.</p> <p>Çalışmamızın neticesi olarak, Erenler yöresinde yaşayan Romanların inanç, ibadet, sosyal ve kültürel yaşantılarını geleneksel Sünnî anlayışla karşılaştırdığımızda önemli bir farkın olmadığı görülmüştür. Yöredeki Romanların dinî inanç ve ibadetler yönünden Hanefî –Mâtüridî geleneğe mensup oldukları anlaşılmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Roman, Çingene, Abdal, Dini İnanç, Dini Yaşantı.	

Title of the thesis: Religious Attitudes and Behavior of Erenler Coounty province of Roman Citizen	
Author: İsa BALCIOĞLU	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT
Date of acceptance: 14.06.2011	Nu of pages: xii (pre text) + 134 (main body) + 6 (app)
Department: Basic Islamic Sciences	Subfield: History of Islamic Sects
<p>Romani people are a society that continues their closed society features substantially in history and in our day. They have been excluded from the society and have been perceived differently because of both their nomadic lifestyles and professions. Although it isn't known from which countries they come, how do they live and what they believe in, interpretation has been made about them with hearsay information and they have been looked differently. It is suggested that one of the reason of their being excluded dramatically from the society are superstitions with respect to their common religious beliefs and livings in our society.</p> <p>In our country the studies about Romani people are usually with sociological aim. On this subject by doing studies at the field of Theology, religious beliefs and lifestyles of the Romani people should be explored and analyzed and the realities about them should be brought out. We try to perform our study over Romani people who live in Erenler area in the province of Sakarya; through literature review and participation by using directly observation, interview with source people and questionnaire technique. We reviewed the statistical data of all data that we have obtained from the results of questionnaire under the relevant topic titles. In the conclusion part we carried out a general review of the data that we have obtained from the questionnaire and interviews.</p> <p>As a result of our study, it has been seen that there isn't significant difference between the religion, prayer, social and cultural livings of the Romani people who live in Erenler area and the traditional sense of Sunni. It is understood that the Romani people in area belong to Hanafi-Maturidi tradition in terms of religious belief and prayers.</p>	
Key Words: Roman, Gypsy, Dervish, Religious Belief, Religious Life.	

GİRİŞ

Romanlar tarihin en eski halklarından biri olarak tanımlanırlar. Hatta Romanların sosyolojik tarihi incelendiğinde, insanlık yerleşik hayata geçerken, göçebe romanların bu sürece önemli katkılarının olduğu özellikle ilkel üretim araçlarının kullanımını sağlamada ciddi bir aracılık görevi gördükleri belirtilmektedir.

Romanlar tarihi itibariyle kapalı toplum yapısını devam ettirdikleri için diğer toplumlar tarafından tam olarak tanınmamışlardır. Bu nedenle Romanlara hep farklı gözle bakılmış, onlar hakkında uydurulan hurafelere inanılarak toplum tarafından dışlanmışlardır.

Romanları diğer insanlardan, ırksal özellikler, dilleri ya da dinleri ayırmaz. Romanların esmer olanları kadar beyaz tenli ya da sarışın olanları da vardır. Farklı ırklara mensup, farklı dilleri konuşan ve farklı dinlere mensup Roman grupları da vardır. Onların diğer insanlardan tek farkı, diğer toplumlar yerleşik hayata geçip çiftçilik yaparken onların atalarının göçebe zanaatçılıkla geçimini sürdürmesidir. Ne gariptir ki Romanları diğer insanlardan ayıran tek özellik göçebe zanaatçılık olmasına rağmen, çeşitli hurafeler yüzünden insanlar arasında ciddi bir ayırım meydana gelmiştir.

Çalışmamızda Romanların dini yaşayış ve tutumları ele alınmaktadır. Bir toplumu sosyal açıdan tanımak için o toplumun dininin ve yaşayış şekillerinin iyi bilinmesi gerekir. Çünkü din denildiğinde insanların yaşam şekillerini dizayn eden ve ona yön veren kurallar akla gelmektedir.

Din, bir toplumun yaşama şeklini, düşünce dünyasını, hayata bakış tarzını, siyasal düşüncesini kısacası bireyi her yönüyle etkileyen, bireye ve topluma yön veren bir sistemdir. “Her dinin, o dinin mensupları tarafından paylaşılan karakteristik bir tutumu, bir dünya görüşünü ve bir hayat anlayışını da beraberinde getirdiğini ifade etmek mümkündür.”¹ Bundan dolayı bir toplumu tanımak onu anlamak için, o toplumun dini yaşayış ve uygulamalarının iyi bilinmesi gerekmektedir.

Romanlar dünyanın değişik yerlerinde yaşamışlar ve değişik yerlere göç etmişlerdir. Çoğu toplumlar gittikleri yerlerde kendi özelliklerini kaybedip, oranın kültürünü benimsemelerine yani kısa sürede asimile olmalarına rağmen; Romanlar gittikleri

¹Günay, Ünver, *Din Sosyolojisi*, İstanbul 1999, s. 253.

yerlere çabucak uyum sağlamışlar, fakat kendi kültürlerinden de bir şey kaybetmemişlerdir.

Çalışmamızda Erenler bölgesinde yaşayan Romanların dini inanç ve yaşayış şekillerini ortaya koyarak bölgede yaşayan diğer topluluklarla benzer ve farklı yanlarının olup olmadığını tespit etmeyi hedefliyoruz. Erenler, Sakarya iline bağlı merkezi ilçelerden biridir. Romanlar, burada şehrin merkezinde, diğer halklara karışmadan toplu bir şekilde yaşamaktadırlar. Çalışmamıza başlamadan önce Sakarya'da yaşayan Romanların nerelerde yaşadıklarını ve ne kadar olduklarını tespit ettik. Bu çerçevede Sakarya Romanlar Derneği Başkanı Orhan Tanyel ile tanışma fırsatı bulduk. Erenler ilçesinde yaşayan Romanların sayıca fazla olması ve Romanların dini ve kültürel özelliklerini yansıtmalarından dolayı anket çalışmamızı bu bölgede uygulamaya karar verdik.

Araştırmanın Konusu

Bir alan araştırması olan çalışmanın konusunu, teorik düzeyde Romanların tarihsel gelişiminin incelenmesi oluşturmaktadır. Uygulama bölümünü ise Sakarya İli Erenler ilçesi sınırları içinde yer alan Romanların dinî inanç ve uygulamalarının incelenmesi teşkil etmektedir

Araştırmanın Amacı

Çalışmamızda, dünyanın değişik yerlerinde yaşayan Roman topluluklarının genel yapısını araştırarak bunların Türkiye'ye ne zaman geldiklerini, Türkiye'nin nerelerine yerleştiklerini belirterek, kapsam alanımızdaki Romanların dini yapısını derinlemesine inceleyeceğiz. Amacımız, mülakat ve anket metotlarını kullanarak konuyu derinlemesine incelemek ve doğru bilgiyi kaynağından öğrenerek, Romanların dini inanış ve yaşayış biçimlerini ortaya koymaktır. Zira Romanların dini inançlarıyla alakalı toplumda ciddi bir önyargının olduğu görülmektedir. Romanlar hakkında çeşitli hurafeler ortaya atılmıştır. Onların Müslüman olmadıkları ve asla da olamayacakları inancı toplumda yaygın hale gelmiştir. Halk tarafından onların doğuştan pis olduklarına inanılmaktadır. Hatta bir kiremittin üstünde bir roman yıkansa o kiremit erimeden onun temizlenemeyeceği bile söylenmektedir.

Oysa İslamiyet bu şekilde bir düşünceye asla pirim vermez. Çünkü Kuran'ı Kerim'de "Sen yüzünü hanif olarak dine, yani Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmışsa o

fitrata çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur, işte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilemezler.”² buyurulmakta, her insanın yaratılış itibariyle Allah'ı bilebilecek kabiliyette olduğu belirtilmektedir. “Ehli-sünnet âlimleri ile Şia bilginlerinin çoğunun benimsediği fitrat anlayışında dikkati çeken nokta, onun mutlak manada bir inanma kabiliyeti veya fitri tevhid eğilimi olmaktan öte, bütün semavi dinlerin ortak noktasını oluşturan Allah'ın varlık ve birliği inancı anlamında İslâm dininin yani hanifliğin kendisi oluşu ve buna da her insanın elest gününden beri sahip oluşudur.”³

Kuran'ı Kerim'in muhtelif yerlerinde Allah'ın bütün insanların rabbi olduğu, merhametli olduğu ve günahları affedeceği belirtilmiştir. Araf süresinde geçen “Rabbin, insanoğlunun sulbünden soyunu alıp devam ettirmiş, onlara: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim" demiş ve buna kendilerini şahit tutmuştu. Onlar da: "Evet şahidiz" demişlerdi. Bu, kıyamet günü, "Bizim bundan haberimiz yoktu" dersiniz veya "daha önce babalarımız Allah'a ortak koşmuşlardı, biz de onlardan sonra gelen bir soyuz, bizi, boşa çalışanların yaptıklarından ötürü yok eder misin?" dersiniz diyedir.”⁴ Ayetinde İnsanların Allah'ı tanıyıp ve bilmekle mükellef olduklarını, hiç kimsenin başkasının günahından ötürü hesaba çekilmeyeceği belirtilmiş ve “ De ki ey nefisleri aleyhinde haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz O çok bağışlayan çok esirgeyendir”.⁵ Buyurularak ta insan ne kadar günah işlerlerse işlesin tövbe ettiğinde Allah'ın affedeceği ve her insanın Allah'ın kulu olduğu ve insan olması hasebiyle herkesin eşit olduğu açık bir şekilde dile getirilmiştir.

Bu çalışmamızda Romanların dini inanç, anlayış ve yaşam tarzlarını objektif olarak ortaya koymayı, bilâhare genel İslâmî anlayışla Romanların inanç ve anlayışları arasında mukayeseler yapmayı amaçladık. Böylece gerçekleri ortaya çıkaracak ve Romanları daha iyi tanımamıza ve anlamamıza katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamız, söz konusu yörede yaşayan Roman vatandaşlarımızın dini inanç ve yaşantılarını ortaya koymayı amaç edindiğinden alan araştırması özelliği taşımaktadır. Bu özelliği dolayısıyla araştırmamız büyük ölçüde empirik bir alan çalışmasıdır. Bu

²er-Rum, 30/30.

³Akçay, Mustafa, *Çağdaş Dünyada İnsan ve Dini Sorumluluğu*, İstanbul 2002, s. 86.

⁴el- Araf,7/173

⁵ez- Zümer, 39/53

empirik çalışmayı, katılma yoluyla doğrudan gözlem, mülakat, anket tekniği ve kaynak taraması şeklinde gerçekleştirdik. Kaynak taraması sonucunda elde ettiğimiz teorik bilgilerin pratikteki, yansımalarını katılımcı gözlem, mülakat ve anket tekniği yöntemiyle değerlendirdik. Araştırma yöremizde yaşayan Roman vatandaşlarımızın dini inançları nasıl algıladıklarını ve dini yaşantılarını, seçtiğimiz kaynak kişilerle görüşerek, mülakat yöntemiyle tespit etmeye çalıştık. Kaynak kişileri ise, araştırma yöresinde öne çıkan, yöreyi ve yörenin kültür yapısını iyi bilen kişilerden ve mahalle sakinlerinden seçtik. Mülakatlarımız için ev ve iş yeri ziyaretleri gerçekleştirdik. Bu çerçevede, mümkün olduğunca önemli gün ve gecelerde düzenlenen dini toplantılara iştirak ederek uygulamaları bizzat gözlemledik. Buna ilaveten, uygulamaları yapan kişilerle, sohbet ortamında mülakatlar gerçekleştirerek detaylı bilgiler alma fırsatı bulduk.

Diğer yandan, anket çalışması yaparak, yörede hâkim olan dini inanç ve yaşantılar hakkında bilgi edindik. Anket çalışmamızı 75 denek üzerinden ve tesadüfî imkânlar ölçüsünde yüz yüze gerçekleştirdik. Anketten elde ettiğimiz verileri tasnif ettikten sonra SPSS istatistik programıyla değerlendirdik ve ilgili soruların sonuçlarını ilgili başlıklar altında, sorusu olup da başlık açmadığımız diğer konuların sonuçlarını da değerlendirme ve sonuç başlığı altında sunmaya çalıştık.

Bu bağlamda, araştırmamız boyunca, yöredeki muhataplarımızı, kendi toplum yapımızın ve değerler sistemimizin bir parçası olarak görmeye çalıştık. Çalışmamızda; anket, mülakat ve katılımcı gözlem yöntemiyle elde ettiğimiz bilgileri, varsayımlarımız doğrultusunda ele alarak, araştırmamız sırasında fikir beyan eden kişilerin, olayları algılama ve kavrayış biçimlerine son derece dikkat ederek onların algıladığı biçimde yorumlama gayreti içinde olduk. Dolayısıyla elde ettiğimiz bilgileri, üzerinde hiçbir tahrifat yapmadan, her şey olduğu gibi kayıt altına alarak, yöremizde yaşayan Roman vatandaşlarımızın dini inanç ve yaşantılarını ortaya koymaya çalıştık.

Araştırmanın Kapsamı

Çalışmamızda Sakarya ilinin Merkez ilçelerinden biri olan Erenler yöresinde yaşayan Romanların dini tutum ve yaşayışlarını ele aldık. Birinci bölümde Sakarya ilinin tarihi hakkında kısa bir bilgi vererek, Erenler İlçesi'nin tarihi ve bugünkü durumunu ve ilçede yaşayan Romanları ve bunların nerelerde yaşadıklarını ve ne kadar nüfusa sahip olduklarını ortaya koyduk. İkinci bölümde Romanların geçirdiği tarihi süreçler ve

göçleri hakkında detaylı bilgi vererek Avrupa'da ve Türkiye'deki sosyal yapılarını ortaya koymaya çalıştık. Üçüncü bölüde ise araştırma alanımızdan elde ettiğimiz bulgulara ve bunların değerlendirmesine yer verdik

Bu çalışmada sadece Erenler' deki Romanların durumu ele alınmıştır. Bu çalışmadan yola çıkarak bütün Romanların yaşayışı bu şekildedir diye genelleme yapılmasının doğru olmayacağı kanaatindeyiz

Araştırmanın Varsayımı

Araştırmamıza temel olması açısından öncelikle kaynak taraması yapılmıştır. Bunun sonucunda; Avrupa'da ve Türkiye'de tarihin neredeyse her döneminde Romanlar dışlanmış ve hor görülmüş bir toplum olduğu toplumumuzda kulaktan duyma ve hurafe bilgilerle tanındıkları, için kendilerine karşı oluşturulan olumsuz yargı hala giderilebilmiş değildir. Bu bağlamda, kaynak taramasından sonra toplumumuzda Romanlar hakkındaki söz konusu olumsuz kanaat ve önyargıların günümüzde ne kadar devam edip etmediği üzerinde beş temel varsayım öngörülmüştür.

1. Tarihi süreç içerisinde Romanlar üzerinde gerçekleştirilen olumsuz bakış açıları aslında birtakım kalıplaşmış ön yargılar sonucudur.
2. Tarihi süreç içerisinde cereyan eden ve günümüzde de devam eden Çingene önyargısının atılabilmesi onları doğru bir şekilde tanımakla mümkün olabilecektir.
3. Romanların tarihi ve kültürel yönlerinin, araştırmalarla ortaya konularak, köklere yönelerek, aynılıklarımız ortak noktalarımız, farklılıklarımız zenginliğimiz olarak değerlendirilip sosyal bir bütünleşmeye dönüşmesi mümkündür.
4. Roman vatandaşlarımızın genel İslami anlayışın dışındaki farklı anlayışlara sahip olduğu düşüncesinin ve toplumun Roman vatandaşlarımız hakkındaki önyargılarının kaynağı eğitimsizlik, bilgisizlik, taassup ve aidiyet duygusudur.
5. Romanlar çok uzun bir süreden beri Ehli-Sünnet, Hanefi- Maturidi geleneği içinde yaşadıklarından inanç ve ibadetlerini bu anlayışa göre yapmakta oldukları varsayılmaktadır.

Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar

Romanlar kapalı toplum yapısına sahip olan bir topluluktur. Bu yüzden Onların arasına girmek onlarla birlikte olabilmek çoğu defa imkânsızdır. Bunun altında yatan en önemli sebep, onların toplumdan dışlanmaları ve ister istemez kendilerini yaşadıkları topluma karşı koruma içgüdüğü içine girerek içe kapanmalarıdır. Bu düşünceye olmalarından dolayı içlerine girmek ve güvenlerini kazanmak zaman almış ve zor olmuştur. Romanlar hakkında bir takım hurafelerin uydurulması ve bunların Romanlar tarafından biliniyor olması, anket çalışması esnasında bir takım zorlukları da beraberinde getirmiştir. Kendilerine yöneltilen bazı sorulara cevap vermek istemeyen, bunu kendilerine hakaret addeden deneklerle de karşılaşılmıştır.

Araştırma sırasında bu gibi problemlerle karşılaşma ihtimali göz önüne alınarak önce, mahalle hakkında; Erenler Belediyesinden, mahalle imamlarından ve muhtarlardan bilgi alınmıştır. Adapazarı'ndaki Romanlar derneğiyle görüşmeler yapılmıştır. Anket uygulamalarına Sakarya Romanlar Derneği Başkanıyla beraber başlamamız deneklerin önyargılarının kırılması açısından önemli olmuştur. Bunun yanında din görevlisi olarak çalışıyor olmamız, deneklere samimiyetle yaklaşmamız ve bu çalışmayı ne amaçla yaptığımızı açıkça belirtmemiz anket çalışmaları esnasında kolaylık sağlamıştır.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Araştırmamızda Sakarya ili Erenler İlçesi Roman vatandaşlarını konu olarak seçtiğimizden bir miktar Sakarya İlinden ve Erenler İlçesinden bahsetmenin faydalı olacağını düşünülmüştür. Bu bağlamda Sakarya İl'inin ve Erenler İlçesi'nin kısa bir tarihçesini, coğrafi ve sosyal yapısının anlatılacaktır.

1.1. Sakarya İl'inin Sosyo Kültürel Yapısı

Sakarya ili Marmara bölgesinin kuzeydoğu kısmında Çatalca- Kocaeli bölümünde 29, 57 ve 30,53 doğu boylamları ile 40,17 ve 41,13 kuzey enlemleri arasında yer almaktadır.

Sakarya ili 4838 km² izdüşümü alanı ve 5015 km² gerçek alanı ile Türkiye topraklarının %0,62 sini kapsamaktadır. Kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Düzce ili Güneydoğusunda Bolu ili, güneyinde Bilecik ili batısında Kocaeli ili yer alır.

Tarihi ipek yolunun üzerinde yer alan Sakarya, doğu ile batıyı birbirine bağlayan bir köprü niteliği taşıyan Marmara Denizinin ve Marmara Bölgesinin doğusunda yer alan bir ildir. Türkiye'nin doğusunu batısına bağlayan önemli kara ve demir yolları buradan geçmektedir. Sakarya'nın 16 ilçesi bulunmaktadır. Bunlar; Adapazarı, Akyazı, Arifiye, Erenler, Ferizli, Geyve, Hendek, Karapürçek, Karasu, Kaynarca, Kocaeli, Pamukova, Sapanca, Serdivan, Söğütlü ve Taraklıdır.

Sakarya, milat öncesi uygarlıklar döneminden Osmanlı Devleti'ne, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan tarih çizgisinde, Anadolu'ya renk veren kültürlerin birleştiği, IX. yüzyılda başlayan göçlerle, Kafkaslardan ve Balkanlardan gelen toplulukların oluşturduğu ve bu kültürlerin barış içinde yaşadığı bir ildir.

Sakarya hem tarihi hem de bugünü ile Türkiye'nin bir özeti niteliği taşımaktadır. Gerek yurtdışından gerekse Türkiye'nin doğu ve Kuzey bölgelerinden yapılan göçler farklı kültürlerin bir arada yaşamasına olanak sağlamıştır. Farklı coğrafyalardan gelmiş olmak ve farklı kültürlere sahip olmak Sakarya'da ayrıştırıcı değil birleştirici ve kaynaştırıcı bir rol oynamaktadır.

Yakın çevresinde Nikomedia (günümüzdeki İzmit) ve Purisias (Üskübü) daha yeni adı (Konuralp) gibi önemli şehirleri bulunmasına rağmen Sakarya şehri geçmişi eskiye

inmeyen yeni bir şehirdir.⁶ Şehrin kuzeyinden güneyine doğru akan Sakarya nehrinin sık sık yatak değiştirmesi ovanın büyük bir kısmının orman ve çalılıklarla kaplı olması bu bölgeye yerleşimi engellemiştir. Şehrin batı kısmında bulunan bugün Beşköprü denen ve Jüstinyen tarafından yaptırılmış bulunan köprünün altından önemli bir akarsuyun geçmeşi, Sakarya nehrinin sık sık yatak deştirdiğinin kanıtıdır.

Ovaya yerleşim Osmanlılar döneminde başlanmış ve yerleşenler yer yer orman örtüsünü açarak verimli toprakları işlemeye koyulmuşlardır. Bu arada XV. yy. dan itibaren, günümüzdeki şehrin çekirdeğini meydana getiren ve o dönemde “ Ada veya ada köy adı verilen bir köyün varlığı bilinmektedir. Daha önceki yüzyıllarda bugünkü şehrin bulunduğu mevkide ada isimli bir köy Pazar yeri olarak gelişmiş, yakın dönemde Adapazarı denmeye başlanmıştır. Adapazarı isminin son kısmı, yerleşmenin önceleri Pazar yeri olarak kurulduğunu, ilk kısmı ise bu pazarın kuruluş yerini ifade eder. Pazar yerine doğudan gelenler Sakarya nehrini, batıdan gelenler ise Çark suyunu aşmak zorunluluğunda kaldığından, Pazar yerinin sularla çevrili bir izlenim uyandırması buraya ” ada” adının yakıştırılmasına neden olmuştur.⁷

Osmanlılarca 1326 yılında fethedilen Tığcılar Köyü, zamanla bölgenin cazip bir yerleşimi haline gelmiş, Sakarya Nehri ve Çark Deresi arasındaki köy, zamanla Ada Karyesi (Adaköyü) adını almış, Tığcılar’a Semerciler, Çıracılar, Hasırcılar, Pabuççular semtlerinin de eklenmesiyle özellikle çevrenin “Pazar” ihtiyacını gideren Adapazarı haline dönüşmüştür. Adapazarı 1573 yılında ada isimli bir köy iken 1646 yılında nahiye, 1658 yılında Akyazı’ya bağlı bir köy,1696 yılında kadılık 1742 yılında tekrar nahiye olmuştur. Yerleşim merkezi Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri(1837-1954) yılları arasında 117 yıl boyunca da kasaba (ilçe) statüsüne sahiptir. Uzun yıllar Kocaeli sancağına bağlı bir kaza olan Adapazarı, 22 Haziran 1954 tarihinde 6419 sayılı kanunla Kocaeli sancağından ayrılarak “Sakarya” adını almıştır.⁸

Merkez ilçe nüfusu 184.000, çevresiyle birlikte 306.000 nüfusa sahip Adapazarı, Bakanlar Kurulu’nun, 06.03.2000 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 593 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Söğütlü ve Ferizli ilçelerini de kapsamına alarak Büyükşehir Belediyesi statüsüne kavuşmuştur. Ardından yayınlanan 23 Temmuz 2004 tarihli Resmi

⁶ Tuncel, Metin *Sakarya İli Tarihi*, Sakarya 2005, c. 1, s.5

⁷Tuncel, *a.g.e.*, s.6

⁸ Aktaş, Ali, *Sakarya Rehber*, İstanbul 2009, s. 16.

Gazetede ki 5216 sayılı kanun ile 7 ilçe belediyesi ve 14 ilk kademe belediyesini sınırlarına dâhil etmiştir. Bugün Sakarya Büyükşehir Belediyesi Adapazarı, Akyazı, Arifiye, Erenler, Ferizli, Hendek, Karapürçek, Sapanca, Serdivan ve Söğütli İlçeleri olmak üzere 10 ilçe belediyesinden müteşekkildir.

1.2.Erenler İlçesi

1954 yılına kadar İzmit'e bağlı olan Adapazarı yöresi bu tarihte Adapazarı'nın merkez olduğu Sakarya ili olmuştur. Ulaştırma, sanayi ve eğitim-öğretim alanındaki gelişmeler neticesinde hızla büyüyen Erenler 1963 yılının Nisan ayında Belediye olmuştur.

Tarımsal alanlar yok olsa da sanayi gelişimi önlenemeyen bir hıza ulaşmış, D-100 (E-5) Karayolunun hizmete açılmasından sonra 1975 yılından itibaren Erenler Beldesi cazip hale gelmiş şehrin büyümesi bu bölgeye kaymıştır. 1999 yılında meydana gelen depremde büyük yara alan ilçede o anki tedirginlikle göçler olmuş olsa da bir müddet sonra geriye dönüşler gerçekleşmiştir.

Kentin karayolu ile olan ilişkisi, küçük sanayi, sebze hali ve diğer sanayi kuruluşları, Emniyet Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Et ve Balık Kurumu, Veteriner Hastanesi, Köy Hizmetleri Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, İl Jandarma Alay Komutanlığı ve bazı Resmi Kurum alanları Erenler ve çevresinde bulunmaktadır. Sanayinin ağırlık kazanması yörenin ekonomik canlılığını artırmakta ve gelir düzeyini yükseltmekte olup, işsizliği alt seviyelere indirmektedir.

Sanayiye oranla toplu konut alanları, konut kooperatifleri çoğalmış halkın yaşam standardı şehir karakteri taşımaya başlamış ve Sakarya kentinde bütünün bir parçası haline gelmiştir.

Erenler, 22 Mart 2008 Cumartesi günü yayınlanan Resmi Gazete ile 26824 (mükerrer) sayılı "Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ilçe kurulması ve değişiklik yapılması hakkında kanun" ile 5747 numaralı kanunla 06.03.2008 tarihinde İlçe olmuştur.

Bekirpaşa ve Çaybaşı Yeniköy ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Erenler İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Erenler Merkez olmak üzere Değirmendere, Ekinli, Kayalarmemduhiye, Kayalarreşitbey, Küçükesence ve Yazılı Köyleri Erenlere bağlanmıştır.

Biz araştırma alanımızı Erenler ilçesinin K p uler Yeni Mahalle ve Hacı Hüsrev caddeleri olarak belirledik. Erenler İlçesinde Romanlar Bu Mahallelerde oturmaktadırlar. Hacıoğlu Mahallesiinde yaşayan Roman vatandaşlarının da olduğu tespit edilmiştir fakat bunlar kendilerinin Roman olduklarını kabul etmediklerinden araştırma sahası içine burası dâhil edilmemiştir.

K p uler Yeni Mahalle, Sakarya İl Emniyet Müdürlüğünün karşısında bulunan Romanların toplu olarak yaşadığı bir mahalledir. Hacı Hüsrev Caddesi ise Sakarya Irmağının kıyısında E5 Kara yolunun kuzeyinde bulunan bir mahalledir. Romanlar buralarda çevrede bulunan diğer halklarla uyum içinde yaşamaktadırlar.

BÖLÜM 2. ARAŞTIRMA KONUSU İLE İLGİLİ BİLGİLER

2.1. Araştırma Konusu İle İlgili Temel Kavramlar.

Çalışmamızda Erenler İlçesi'ndeki Roman vatandaşlarımızın dini inanç ve yaşantılarını konu aldığımızdan girişte öncelikle Roman, Çingene ve Abdal kavramları üzerinde durmayı uygun gördük. Konumuza girmeden önce yine konumuzla alakalı olan din ve dini inançtan maksadın ne olduğunu, dini yaşantının da ne anlama geldiğini şöyle açıklayabiliriz:

Din: Etimolojik ve semantik bakımdan Arapça da din “d-y-n” veya “da-ne kökünden gelmekte olup. Arapça’da din, usul, adet, tutulan yol ve huy gibi manaların karşılığı olarak kullanılmaktadır. Nitekim “peygamber kavminin dininde idi” sözünde din, usul ve adet manasında kullanılmıştır. İstilahi mana da ise;Yüce Allah’ın Kullarının kendisi vasıtası ile hakka ulaşmaları için Peygamberleri aracılığı ile akıl sahibi insanlara tebliğ ettiği, onları dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştıran sistem, Allah’ın koyduğu hükümler anlamındadır.⁹

Kuran-ı Kerim’de “din” kelimesi ile yüksek bir otoriteye boyun eğme, o otoritenin emir ve yasaklarına uyma;bu emir ve yasaklara uyduğu takdirde mükâfat, aksi takdirde ceza göreceğine inanma şeklindeki bir hayat nizamının kastedildiği anlaşılmaktadır.¹⁰

İslam inancına göre dinin kurucusu Allah’tır, bütün sahih dinler Allah’tan gelmiş ve sâfiyetlerini korudukları sürece yürürlükte kalmışlardır. İlk insan aynı zamanda ilk Peygamberdir ve kendisine bildirilen din de tevhit dinidir. Allah’ın varlığı, birliği zat ve sıfatları açısından onun mükemmelliğiyle nübüvvet ve ahiret inancı gibi temel îtikâdi prensipler (zarurat-ı diniyye) bütün ilahi dinlerde değişmez ilkeler olarak yer almıştır.¹¹

İnanç: Farklı manaları ihtiva etmesi sebebiyle inancı bir tanım sınırları içine almak kolay olmamaktadır. Bununla birlikte inanç güven kelimesinden hareketle şöyle tanımlanır: inanç bir şeyi güvenle doğru sayma tutumudur.¹²“İman ilgi ile başlayan zihni sürecin son aşaması, yani imana ulaşma istikametinde gelişen teamül ve derin düşünme

⁹ Döndüren, Hamdi, Din, Ş.İ.A, İstanbul 2000, II, 112

¹⁰Tümer, Günay ve Küçük Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ankara 2002, s. 4.

¹¹Tümer, Günay, Din, D.İ.A, İstanbul,1992, IX, 316

¹²Alper, Hülya, *İmanın Psikolojik Yapısı*, İstanbul 2007, s. 31.

sürecinin sona erdiği bir sınır, ulaşılan bir karar ve hüküm noktasıdır.”¹³ İnançın özel bir yönü olan dini inanca, (iman) denir. Bir başka ifadeyle inanç, dini alana ait varlık, olay veya olgularla ilgili olursa buna dini inanç (iman) denilmektedir.

Dini inanç ve Dini Yaşantı: Dini inançtan ve dini yaşantıdan maksat, İnsanın, Allah’ın dininde koyduğu kurallara göre yaşamını devam ettirmesidir. İnançlar toplumların kültürü ve yaşama biçimini etkilemiştir. Toplumların örf ve adetlerinde, edebiyatlarında sanat ve ahlak anlayışlarında inançlarının etkisi görülür. Bir bakıma din yaşamın her alanında kendini gösteren bir sistemdir.

Din psikolojisinin araştırma alanlarından biri olan dini yaşantı kavramı, bireyin inandığı dinin değer ve öğretilerini yaşantısı içerisinde uygulaması ile oluşan yaşantının dini boyutlarıdır. Dini yaşantının boyutları, bireyin normal yaşantısının boyutları ile doğru orantılı olarak onlar içerisinde şekil bulmaktadır. Dini yaşantının boyutları bu açıdan, inanılan dinin değer ve öğretilerinin özümsemesine ve içselleştirilmesine bağlı olarak farklı yoğunluk ve düzeylerde ortaya çıkmaktadır.¹⁴

Yukarıda tanımlarını vermeye çalıştığımız kavramları kısaca açıklamaya çalıştık. Konumuz olmadığı için kavramlar üzerinde detaylı durmadık. Sadece araştırmamız içerisinde sık geçtiği için kavramlar hakkında az da olsa bilgi vermeyi uygun bulduk. Şimdi de asıl konumuz olan Çingene ve Roman kavramlarına geçmek istiyoruz

2.1.1. Çingene kavramı

Kök olarak “çenk” veya “çing”ten türemiş olan “Çingene” kelimesi bu şekliyle ilk olarak Türkler tarafından kullanılmıştır. “Çeng”, kanuna benzer dik tutularak çalınan bir çeşit saz manasına gelirken, “çengi” ise çeng denilen sazı çalan kimse ve oyuncu kız (dansöz) manalarına gelmektedir. “Gan” ve “gen”, sonu e ile biten Farsça kelimeleri çoğul yapmaktadır. Bu düşünceden hareketle Türkçede kullanılan Çingene sözcüğünün “ Çengi-gan” veya Çengi-gane” = Çengicilik yahut çengiler anlamına gelen bu sözcüklerden türemiş olduğu düşünülmektedir.¹⁵

¹³Özcan, Hanifi, *Epistemolojik Açıdan İman*, İstanbul, 2002, s. 79.

¹⁴ Özer, Süleyman, *Psiko Sosyal Açıdan Dini Anlatım ve Dini Yaşantı İlişkisi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, s.39-40.

¹⁵ Özkan, Ali Rafet, *Türkiye Çingeneleri*, Ankara, 2000, s.8.

Özkan, kelimeyi farklı kökten ele alarak Çingene kelimesinin terimsel anlamlarından birinin de Farsça ve Türkçede kullanılan ahen-ger (ahen=demir, ger=yapan) kelimesiyle ifade edilen nalbantlar ile irtibatlandırmıştır. "Ahen-ger" sözü de, daha sonra "Athinganoi" isimli gnostik mezheple münasebet kurulmuş ve bu iki kelimenin karışımından da Çingene isminin doğduğu kabul edilmiştir.¹⁶

Püsküllüoğlu ise, Çingene kelimesine iki anlam verildiğini belirtir. Buna göre kelimenin ilk anlamı; Hindistan'dan çıktıkları sanılan genellikle çalgıcılık, ızgara, maşa, sepet gibi ufak tefek şeyler yaparak geçinen dünyanın birçok yerinde göçebe olarak yaşayan bir topluluğu, ikinci anlamı ise bu topluluğun soyundan gelen, bu topluluktan olan kimseyi ifade etmektedir.¹⁷

2.1.2. Roman Kavramı

Türkiye'de yaşayan Çingenerin büyük bir bölümü özellikle Trakya'da yaşayan Çingener kendilerini Roman olarak tanımlamaktadırlar. Bu, diğer toplumların Çingene kelimesine yüklediği tahkir içeren anlamdan kaynaklandığı sanılmaktadır. Roman kelimesi, Romanların kullandıkları dil olan (Romani) den gelmektedir.

Rom' kelimesi Sanskritçe "adam ve koca" manasındadır. Bu kelime Sanskritçe "dom" kelimesinden türetilmiştir. İspanyol Çingenerince kullanılan "kola" kelimesi ise tıpkı Hintçede olduğu gibi "siyah" anlamına gelmektedir. Çingener ana vatanlarının diline sadık kalarak Roman tabirinin kullanılmaktadırlar. Aynı şekilde bunlar Avrupa'da "Roman" genel adı altında anılmaktadır.¹⁸Erenler 'de yaşayan Romanlar da kendilerine Çingene yerine Roman denmesini istemektedir. Bu durum Çingene sözcüğüne yüklenen tahkir ve dışlanma gibi anlamlardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

2.1.3. Çingene İle Roman Kavramlarının Karşılaştırılması

Çingenerlere verilen adlar konusunda zaman, mekân ve kültüre göre farklılıkların olduğu görülür. Bunlardan iki tanesinin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Birincisi Anadolu'da kullanılan, ortaçağ Maniheizt mezhebin adından gelmekte olan Çingene adı ile Kıpti adları. İkincisi ise Doğu Avrupalıların bu halka verdikleri Rom adıdır. Bu adın

¹⁶ Özkan, *a.g.e*, s.7

¹⁷Püsküllüoğlu, Ali, *Türkçe Sözlük*, Ankara 2003.

¹⁸ Özkan, *a.g.e*, s. 5

Romanya'dan değil, Çingenerin ortaçağda Bizans İmparatorluğuyla olan ilişkilerinden kaynaklandığı sanılmaktadır. Mısır'dan İran'a kadar yayılanlara Ben, Güney Kafkasya'dan Avrupa'ya yayılanlara ise Phen Çingeneri denilmektedir. Bunlar iki ana gruba ayrılırlar ve bu gruplar kuzey ve güney Amerika kıtalarıyla Kuzey ve Güney Afrika'ya da göç etmiştir. Bu guruplar da Türkiye, Kuzey Suriye ve İran'da "Gurbeti", yine Türkiye, İran ve Kafkas ötesinde Karaçi, Ermenistan ve Güney Kafkasya'da Poşa, Doğu Avrupa'da Roman, Orta Avrupa'da Sinti ve "Manuş", Güney Batı Avrupa'da Kale ve "Çitano" adlarıyla bilinen alt gruplara ayrılmışlardır.¹⁹

"Farsça 'da Çingene için "kevlî" kelimesi kullanılmaktadır. Bu *kevlî* kelimesi; Behram Gur (420- 438) zamanında Hindistan'dan İran'a gelmiş olan bir grup veya taife anlamına gelmektedir. Bu kelime Ermenistan'da "om", İspanya'da insan ve kara anlamına gelen "Kalo" (çoğulu Kale), İtalya ve Almanya'da ise "Sinto" (çoğulu Sinti) şeklinde ifade edilmektedir."²⁰

Ülkemizde de yerli halk tarafından Romanlara verilen isimler yöreden yöreye değişmektedir. " Batı Anadolu ve Trakya yörelerinde "Roman", Van ve Ardahan ili çevrelerinde "Mutrib", Orta Anadolu illerinde "Elekçi", Erzurum, Artvin, Erzincan ve civar illerde "Poşa", Anadolu'nun birçok yerinde "Esmer vatandaş", "Köçer", "Arabacı", Akdeniz ve Ege Bölgelerinde "Sepetçi", Adana yöresinde "Cono" şeklinde isimlendirildikleri görülmektedir. Ayrıca, ülkemizde "Kıpti" kelimesi de çok yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. "Kıpti", Mısırlı manasına gelmektedir. Osmanlı döneminde "Çingane" şeklinde ifade edilen çingener, Mısırlı oldukları zannıyla, "Kıpti" adıyla anılmış ve bu tabir günümüze kadar gelmiştir."²¹

Suat Kolukırık'ın konumuzla ilgili şöyle bir değerlendirmesi mevcuttur. "Çingener dünya sahnesinde ilk görülmeye başlandığı tarihten günümüze değişik isimler almış ve değişik şekillerde tanımlanmış bir kültürü temsil etmektedir. Bununla birlikte Çingenerle ilgili en önemli sorun, Çingene adının kökenine ilişkin yapılanlardır. Henüz Çingene adının nereden geldiğine ilişkin üzerinde uzlaşa sağlanmış bir bilgi mevcut değildir. Ancak Çingene çalışmalarının genel özelliği olan standartlaşma çabaları, Çingene adı konusunda da yaşanmaktadır. Uluslararası Çingene birliği dünya

¹⁹ Aktaş, Ali, *Kültürel Renkleriyle Sakarya*, Sakarya 2008, s. 958.

²⁰ Özkan, *a.g.e*, s. 3

²¹ Özkan, *age*, s 4.

Çingeneleeri için Roma adının kullanılmasını önermekte ve istemektedir. Nitekim 1978 yılında düzenlenen “İkinci Dünya Çingene Konferansı’nda” Uluslararası Çingene komitesinin adı “Uluslararası Roma Birliği” olarak değiştirilmiştir. Roma adının kullanılmasını savunanlara göre, Roman adının kökü olan Rom, Hindistan’daki Sanskritçe Dom’dan gelmekte ve adam, insan anlamlarını taşımaktadır. Bu görüşü destekleyenlere göre Gypsy (Çingene adı) Gacoların yani Çingene olmayanların, kendilerine taktıkları bir isimdir. Çingene adının kullanımında ısrar edenler ise tarihsel ve kültürel birliği vurgulamak için bu adın kullanımını savunmaktadırlar”.²²Yazar bu kitabında ikinci görüşü benimsemiş ve genellikle Çingene kelimesini kullanmıştır

Fakat ülkemizde yaşayan Romanlar, Çingene tabirini tahkir anlamı içermesinden dolayı kullanmamakta, kendilerine Roman denmesini istemektedir. Bunun yanında Roman veya Çingene olduklarını reddedip, biz Müslümanız veya Türk vatandaşıyız diyen Romanlara da rastlanmaktadır. Kendi kimliklerini kabul etmeyen Romanlar bile çingene kelimesine aşağılayıcı bir anlam yüklemekte çingeneleeri küçümsemektedir.

2.1.4. Abdal Kavramı

Dini yaşantılarını araştırdığımız bölgede çingeneleerle beraber yaşayan fakat aslında çingene olmayan kişilerin olduğunu tespit ettik. Bunların, Türkmen soyundan geldiklerini, Horasan göçmeni olup aslen Türk olduklarını öğrendik Araştırmamızı derinleştirdiğimizde bunların Abdal soyundan oldukları, çingeneleerle bir alakalarının olmadığını tespit ettik. Araştırma alanımızda Abdal kökenli vatandaşlarımızın da olmasından dolayı Abdallar hakkında kısa bir bilgi vermeyi uygun görüyoruz.

Abdal kelimesi Arapça’da ikisi de karşılıklı birbirinin yerine geçen bedel ve bedil kelimelerinin çoğulu olmakla birlikte zamanla Farsça ve Türkçe’de tekil manasında kullanılmış ve Farsça ’da Abdalan, Türkçe ‘de Abdallar şeklinde çoğul yapılmış ayrıca tasavvuf mitolojisinde “Abdal”la birlikte aynı manada olmak üzere “Budela” kelimesi de kullanılmıştır.²³

Abdal tabiri Anadolu Türkleri arasında İran’dan daha çok yaygındır. XIV. yüzyılda edebi eserlerden anlaşıldığına göre bu yüzyılın başlarından itibaren Anadolu’da Abdal

²² Kolukırık, *Suat, Düinden Bugüne Çingeneleer*, İstanbul 2009, s. 111.

²³ Uludağ, Süleyman, *Abdal, D.İ.A.*, İstanbul 1992, I, 59

lakaplı dervişlerin çoğaldığı görülmektedir. Abdal Musa'da olduğu gibi Abdal lakabı bazen ismin başına, Kumral Abdal'da olduğu gibi bazen de sonuna gelmektedir. XV. Yüzyıl başlarında yazılmış olan Kırk Vezir hikâyesinde “serseri derviş” manasında Abdallardan bahsedilmiş ve bu kelimenin eş anlamlısı olan “Işık” kelimesi de kullanılmıştır. Aynı yüzyılın sonlarına ait başka bir eserde ise Abdal “torlak” karşılığı olarak kullanılmıştır. Abdal tabirinin daha sonraları Kalender veya Haydari yerine de kullanıldığı görülmektedir. XVIII. yüzyılda ise bu tabir önemini kaybetmiştir.²⁴

Köprülü'ye göre ise “Büyük Selçuklu İmparatorluğunun kuruluşundan sonra Yeseviye, Kalenderiye gibi tarikatlarla Türkmen kabileleri arasında Alevi- Bâtini cereyanlarının ve diğer birtakım karışık akidelerin kısmen milli, kısmen mahalli bazı ananelerin de tesiriyle, XIII. Yüzyılda Anadolu'da Babailik adı altında siyasal ve sosyal bir isyan hareketine sahip oldukları tarihi bir vakıdır. Anadolu Abdalları(Abdalan'ı-Rum) Babailik cereyanının daha sonraki görünüşünden başka bir şey değildir. Anadolu Abdalları Osmanlı devletinin kuruluşunda, (Gaziler veya Alp Erenler) Ahiler ve Bacıyan-ı Rum ile birlikte büyük hizmetleri görülen dördüncü sosyal zümredir”.²⁵

Uludağ ise, Abdalların fizyolojik özelliklerini açıklamış ve onların Alevi olduklarını belirtmiştir. Ona göre “Bektaşiliğin beşinci derecesi olan Abdal sözcüğü göçebe Türk dervişlerini ifade etmektedir. Önceleri eski Türk dini Şamanlığın temsilcileri olarak yayılan, sonra da Müslüman Kalenderilik içinde yer alan Abdallar, saç, sakal, bıyık, kaş gibi vücutlarındaki bütün kılları kazımakla ünlüdür. Çıplak ayakla gezerler, göğüslerinde dövmeyle yazılmış Ali adı ya da Hz. Alinin kılıcı olan Zülfikar'ın resmi vardır. Görevleri yağmur yağdırmak, doğal afetleri önlemek, savaş kazanmak olan Abdallar, varlığına inanılan mistik güçleriyle Müslümanlara yardım etmektedir. Babailik tarikatının kalıntıları olan ve “Horasan Erenleri” adıyla anılan Rum Abdallarının, hem dinsel, hem dövüşçü güçleriyle, Osmanlı devletinin kuruluşunda büyük etkileri olmuştur. Geyikli Baba, Abdal Musa, Abdal Kumral bu Türkmen babalarının en ünlüleridir. Müslüman Abdallar Alevidirler.”²⁶

Tarihte Abdallarla Çingenerler genellikle birbirine karıştırılmış ve Abdallara çingene gözüyle bakılmıştır. Genel olarak abdallar çingenerlerle aynı ortamlarda yaşamışlar.

²⁴ Uludağ Süleyman, Abdal, *D.İ.A.*, İstanbul 1992, I, 61

²⁵ Köprülü, Orhan Fuat, Abdal, *D.İ.A.*, İstanbul 1992, I, 62

²⁶Uludağ, Süleyman, Abdal, *D.İ.A.*, İstanbul 1992, I, 61

Göçebe olmalarından dolayı aileleriyle beraber dolaşmışlardır. Meslekleri gereği demircilik, kalaycılık, nalbantlık, kazancılık, elekçilik, köçeklik, çalgıcılık, oyunculuk, hikâyecilik, sepetçilik, devecilik, davulculuk gibi işlerle uğraşmışlardır. Abdallar, çingenelerle beraber yaşamalarından ve aynı işlerle uğraşmalarından dolayı toplum tarafından çingene olarak bilinmektedir.

Ali Aktaş'ın Abdallarla ilgili yaptığı tespit şu şekildedir. Topluluk üyelerinin genellikle yoksul görüntülü giysiler giydikleri göze çarpmaktadır. Yeme içme konusunda kanaatkâr yapıdadırlar. Gıda stoku yapma alışkanlıkları yoktur. Hazırda ne varsa onu yerler; bolluk içinde yaşayabilecekleri gibi darlık içinde de yaşayabilirler. Bundan dolayı benzer özellikleri olan çingenelerle tarihin her döneminde karıştırılmışlardır.²⁷

Dr. Saim Ata da onların Türkmen soyundan geldiklerini çingene olmadıklarını savunmaktadır. Anadolu'da eskiden beri yerleşmiş Abdal oymakları vardır. Bugünkü Abdallar kendilerinin haklı olarak Türk ırkından ve İslâm olduklarını ifade ederler. Bu ifadelerine ilave olarak da ulu ve aziz saydıkları Karayağmur'un reisliği altındaki Horasan Erenleri (Güney ve doğu Abdalları ise, Oğuzlardan) Beydilli boyu ile beraber Anadolu'ya geldiklerini ısrarla söylerler. Abdallar soy itibariyle Türkmendirler. Bugünkü Anadolu Abdalları, Tahtacılar, Çepniler daha doğrusu bütün Anadolu Kızılbaşları gibi Babaî Türkmenlerinin bakiyeleridir. Binaen aleyh bunları, dili ve soyu başka olan Çingenelerle akraba veya yurt tutmuş çingene gibi telakki etmek katiyen doğru değildir.²⁸

Abdallar günümüzde Türkiye'nin hemen her yerinde dağınık olarak yaşamaktadır. Çoğunlukta bundukları yerlerin başında İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri gelmektedir. Bunu Doğu Anadolu, Ege ve Akdeniz Bölgeleri takip etmektedir.

Sakarya'da yaşayan Abdallar atalarının Horasandan göç ederek, Moğol baskını sırasında diğer boylarla birlikte Anadolu'ya geldiklerini ve Sakarya'nın çeşitli yerlerine yerleştiklerini söylemektedirler. Yöredeki Abdalların tamamı Türkçe konuşmaktadır. Buradaki Abdalların çoğunluğu yerleşik olup evleri taştan, tuğladan ve kerpiçten

²⁷ Aktaş, *a.g.e.*, s.978.

²⁸ Ayata, Saim, *Kırşehir Abdallarının Dini İnançları Üzerine Bir Araştırma*, (Basılmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 10.

yapılmıştır. Ataerkil aile yapısına sahiptirler. Ailede söz sahibi babadır. Abdalların genel bir özelliği olan çok çocukluluk, Sakarya'da yaşayan Abdallarda da görülmektedir.²⁹

Sakarya'da yaşayan Abdallar düğün ve özel günler dışında giyimlerine fazla özen göstermemektedirler. Müzik yaşamlarının her anında vardır. En küçüklerinden en büyüklerine hemen hemen hepsi müzikle ilgilenmektedir.

Yörede yaşayan Abdallar genelde yerleşik olmalarının yanında yarı göçebe yaşayanlarda vardır. Yöre halkıyla uyum içinde yaşamaktadırlar. Diğer topluluklarla az da olsa ilişki içerisindeyler. Dışarıdan kız alıp, dışarıya kız verirler. Okuryazar oranı düşük olmasına rağmen çocuklarını okula gönderme taraftarıdır.

2.1.4.1. Sakarya İlinde Abdalların Yerleştiği Bölgeler:

Adapazarı Merkez- Şeker Mah. Çamyolu Köyü.

Erenler- Küpçüler Mah. Yeni Mah.

Akyazı Merkez-Hastane Mah. İnönü Mah.

Geyve Merkez.

Hendek Merkez-Turanlar Mah.

Karapürçek Merkez-İnönü Mah.

Pamukova Merkez-Cumhuriyet Mah. Elperrek Mah. Yenice Mah.

Sapanca Merkez- Gazipaşa Mah. (Kestanelik mevki.)

Söğütlü Merkez- Orta Mah. (Kumköprü Mevkii) Akgöl Mah.

Taraklı- Yanidoğan (iğdelik) Mah. gibi yerleşim birimlerinde Romanlarla karışık olarak yaşamaktadırlar.³⁰

²⁹Aktaş, *a.g.e.*, s. 978.

³⁰Aktaş, *a.g.e.*, s. 978.

2.2. Romanların Kökeni Ve Göçleri

2.2.1. Romanların Kökeni

Romanların kökenine, Hindistan'ın hangi bölgesinde yaşadıklarına ve kesin olarak hangi tarihte ve ne sebeple göç ettiklerine araştırmacılar tarafından kesin bir yanıt verilebilmiş değildir.

Romanlar, tarihi tespitlere göre, Miladi V. yüzyıldan itibaren göçebe olarak yaşayan bir topluluktur. “Çingenerler üzerine araştırma yapan bilim adamlarınca, Çingenerlerin Hindistan kökenli oldukları ileri sürülmektedir. Bilim adamlarını bu sava götüren sebep, 200 yılı aşkın bir zamandan beri Çingenerler üzerine yapılan dil karşılaştırmalarının onların büyük ölçüde Hintçe ağırlıklı dillerinin olduğunu göstermesidir. Günümüzde ise antropolojik, etnolojik ve filolojik araştırmaların ışığında Çingenerlerin Hindistan kökenli oldukları kesin bir şekilde ileri sürülmekte, tipolojik ve dil yapılarından hareketle Hintli oldukları kanaatine varılmaktadır.³¹

2.2.2. Hindistan'dan Göç

Göçlerin başlangıcını belirleme sorunu, bu akımın nedenlerini tarihsel olaylarla ilişkilendirme çabalarıyla ilintilidir. Bu konuda çeşitli kuramlar bulunmakla birlikte baskın görüş bunların tekil bir olay değil yüzyıllara yayılan bir süreç olduğudur. Çingenerler, atalarının yurtlarını türlü nedenlerden dolayı küçük topluluklar halinde terk etmişler ve yıllarca sürecek olan Avrupa yoluna koyulmuşlardır. Çoğu zaman bu göç sürecinin V. ve VI. yüzyılda Ak Hunların (Eftaliler) Orta Asya'dan akınlarıyla ivme kazandığı sanılmaktadır. Bu akınların, kentlerin çözülmesi, tarımın gerilemesi, kıtlık ve salgın hastalıkların baş göstermesinin yanı sıra grupta hanedanlığın çökmesi ve İmparatorluğun dağılması da dâhil olmak üzere Hint toplumunda böyle bir krize yol açtığı düşünülmüştür. Hindistan'ın (özellikle Sind Bölgesinin) VII. ve VIII. yüzyıllarda Araplar tarafından işgal edilmesi, kitlesel göçlerle sonuçlanan geniş bir toplumsal ve ekonomik krizle eş zamanlı gerçekleşmiştir. Bazı yazarlar Gazneli Mahmud (Guri 12. Yüzyıl) ve hatta Timurlenk (XV. yüzyıl başları) gibi sonraki yabancı akıncılarında Çingenerlerin atalarının göçlerine ivme kazandırdıklarını ileri sürerlerse de bu akınlar çingenerlerin göçlerinden daha sonra yapıldığı için bu iddialar gerçekte

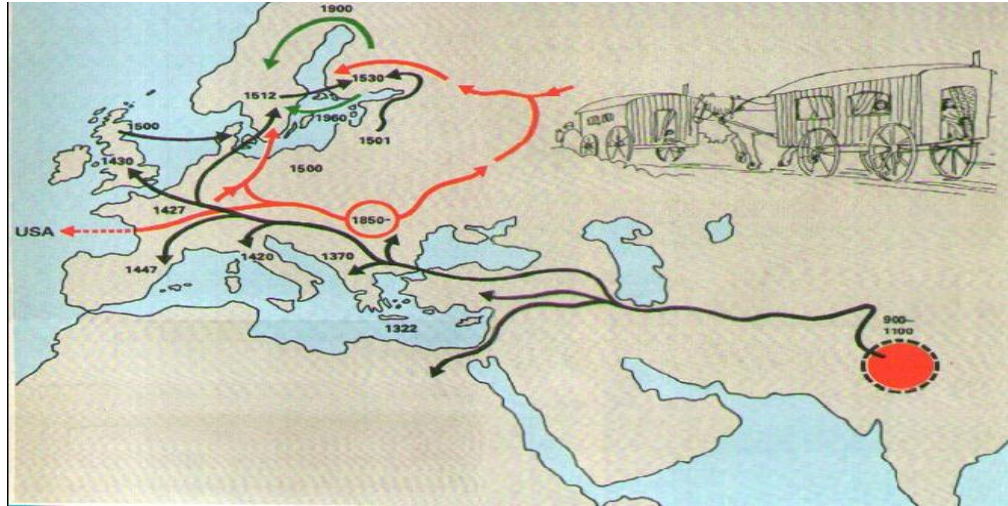
³¹ Özkan, *a.g.e.*, s. 4.

örtüşmemektedir. Zira bu tarihlere gelindiğinde Çingenerin adı çoktan Bizans ve Avrupa'nın tarihsel kayıtlarında geçmeye başlamıştı. Yine de Hindistan'dan daha geç tarihli bazı Çingene göçlerinin olduğu bölgenin tarihiyle çelişmeyen bir varsayım olarak kabul edilebilir.³²

Bölgede baş gösteren ekonomik sıkıntı ve bölgeye yapılan akınlar nedeniyle yurtlarını terk etmek zorunda kalan Romanların, nerelere, hangi güzergâh üzerinden gittiklerini Özkan şu şekilde anlatıyor: “Romanların genel kabule göre Avrupa'ya varışı iki anayol ve üç ayrı güzergâhtan olmuştur. Bunlar, hareket noktası Ermenistan ve Anadolu olan doğu yolu ve hareket noktası Mısır olan batı yoludur. Bu göçlerin, ilki Afganistan, İran, Türkiye (Anadolu) ve Balkanlar üzerinden, ikincisi Afganistan, İran, Ermenistan, Rusya ve Balkanlar üzerinden, üçüncüsü ise Afganistan, İran, Suriye, Filistin, Kuzey Afrika ve İspanya üzerinden olmuştur”³³.

Bu bilgilerin ışığında Çingenerin Hindistan'dan göçünün ana hatlarıyla bir harita üzerindeki görünümü şöyledir.

Şekil:1 Romanların Göç Yollarını Gösterir Harita

Kaynak: Özkan, Ali Rafet, *Türkiye Çingeneri*, Ankara 2000, s. 19

³²Popov, EelenaMarushiakova-Vesselin, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Çingener*, 2006, s. 13.

³³Duygulu Melih, *Türkiye'de Çingene Müziği*, 2006, s. 16.

2.2.3. Hindistan'dan Göçün Nedenleri

Hindistan'dan kitleler halinde yapılan göçün birçok sebebi olduğunu söyleyebiliriz. Melih Duygulu Türkiye'de Çingene Müziği adlı kitabında, bu göç dalgasının şu şekilde gerçekleştiğini söylemektedir:

1. Göç, kitleler halinde olmamış, aksine farklı zamanlarda küçük gruplar halinde olmuştur.
2. Göç olayında savaşlar, tehcir, takip ve tarımsal gibi dış sebepler mevzubahistir.
3. Küçük grupların göçü, ilk olarak M.S. V. ve VII. Yüzyıllar arasında Hindistan ve İran arasında ilk göç hareketinin muhtevassından dolayı vuku bulmuştur ve daha sonraki ise Müslümanların İran ve Hindistan'ı fethettiği VII. ve XIII. Yüzyıllarda Gazneli Mahmut ve onların halefleri döneminde olmuştur.
4. Avrupa'ya Çingenerin göçü, İran, Ermenistan, Anadolu, Yunanistan ve Güney Slovak Bölgesi üzerinden gerçekleşmiş olması mümkündür. Çünkü bütün Avrupa Çingenerinin lehçelerinde Ermenice, Türkçe, Yunanca ve Slovakçadan alınmış kelimeler bulunmaktadır.
5. İran'dan göçün zamanı, İran'ın VII. yüzyılda Müslümanlar (Araplar) tarafından fethedilmesinden kısa bir müddet önce veya sonra olmuştur. Çünkü Avrupa Çingenerinin lehçelerinde Arapça kelimeler de mevcuttur.³⁴

Şekil 2: Romanların Göç Tarihleri Ve Yerlerini Gösterir Tablo

1348	Prizen (Sırbistan)
1362	Dubrovik (Hırvatistan)
1378	Rila Manastırı (Bulgaristan)
1378	Zagrep (Hırvatistan)
1384	Moldon (Yunanistan)
1397	Nauplia (Yunanistan)
1407	Hildesheim (Almanya)
1414	Basel (İsviçre)
1415	Perpigan (Fransa)
1419	Antwerp (Belçika)

³⁴ Duygulu, Melih, *Türkiye'de Çingene Müziği*, İstanbul 2006, s. 16.

Şekil 2'nin devamıdır.

1420	Devanter (Hollanda)
1422	Bolonya (İtalya)
1425	Zaragoza (İspanya)

Kaynak: Duygulu, Melih, *Türkiye'de Çingene Müziği*, İstanbul 2006, s. 16.

Listede verilen adlar günümüz ülkelerine aittir ve siyasal değişimi yansıtır. Bu önemde birçok prenslik de bulunuyordu ve Fransa, güneybatısı büyük ölçüde İngiliz idaresi altında olmak üzere ikiye bölünmüştür.³⁵

2.3. Balkanlarda Ve Avrupa'da Romanlar Ve Sosyal Yapıları

Hindistan'ı terk ettikten sonra Romanlar farklı sürelerde olmak üzere ülkeden ülkeye irili ufaklı gruplar halinde göç etmişlerdir. Hindistan'da sık sık karşılaştıkları savaş ve kavgalar Romanları daima yeni sığınak ve barınak yeri bulmaya zorlamıştır. Kaynaklarda Romanların Türker'in Araplarla yaptığı savaşlarda önce Arapların sonrada Türklerin safına geçerek savaşlara iştirak ettikleri bildirilmektedir.

Balkanlar, Hindistan'dan sonra Romanların ikinci yurdu olmuştur. Avrupa'nın batısına göç hareketleri sırasında Balkan topraklarını mesken edinmişlerdir. Çingenerin Balkanlardaki varlığına ilişkin en erken tarihli güvenilir kanıtlar Bizans İmparatorluğu döneminde tam olarak IX. ve XI. Yüzyıllar arasında tarihlenir.³⁶

XV. yüzyılın sonlarında ve XVI Yüzyılın başlarına doğru Çingenerler Orta Avrupa Ülkelerine doğru dağılmışlardır. Onlar 1407 de Hildesheim' e geldiklerinde siyah tenlerinden dolayı tatarlar diye anılmışlardır. Bu tarihten yedi yıl sonra Basel'de 1417-1420 yıllarında Avrupa'nın Auugsburg, Lüneburg, Hamburg, Lübeck, Weimar, Rostock, Magdeburg, Leibzig, Frankfurt, Stassburg, Zürich, Bern, Savoyen, Bürüksel gibi birçok şehrinde görülmeye başlamışlardır. Avrupa'ya Çingenerlerin yayılış noktası Yunanistan'ın Kortu adası kabul edilmektedir.³⁷

Çingenerler, 1512' de İsveç'e, 1515' de İngiltere ye, 1544' de Norveç'e, 1597'de Finlandiya ya ulamışlardır. İspanya'ya 1425 yılında gelen ilk grup 1427 de İspanya'dan

³⁵ Uçum, Özgür, *Kocaeli Çingenerinde Evlenme Geleneği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 40.

³⁶ Popov Elena Marushiakova-Vesselin, *a.g.e.*, s. 15.

³⁷ Özkan, *a.g.e.*, s. 16.

sürülmüştür. Çingenerin Balkanlardaki görünümünün analizinde onların ilişki içinde oldukları veya yaşadıkları toplumlarca nasıl algılandıkları ve ne tür dışsallaştırmayla karşı karşıya kaldıkları önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Zira bu algı Çingenerin kendi kimliklerini sunma veya kabulde belirleyici bir etkidir ve hafızalarında yer almaktadır. Bu perspektiften hareketle Çingenerin Baklanlar ve Avrupa’da görülme tarihi irdelendiğinde birçok araştırmacının bu süreci, bir asimilasyon tarihi olarak değerlendirdiği görülmektedir.³⁸

18. yüzyılda Orta ve Doğu Avrupa’da ulus düşüncesinin doğması ile Avusturya, Almanya ve Rusya’da idarî planda genel olarak halkların güvenliğini, özel olarak Çingenerin rahatını sağlamak gerekçeleriyle sert bir yerleştirme politikası uygulanmaktaydı. Prusya’da 1768’de II. Frederic zamanında ve 1782’de oğlu II. Joseph zamanında, Çingeneri toplumsal özgürleştirme ve kültürel yayılımın sağlanması bahaneleriyle toprağa yerleştirilmeye zorlanmıştır. Bu dönemde Macaristan ve Transilvanya’da Çingene’ye “Çingene” denmesi yasaklanmıştı ve bir tür idarî ve hukukî bölge olan Comitatus’lardan geçişleri yasaktı. II Katerina zamanında Çingener Bearabya ve Kırım topraklarına sürülmüşlerdi.³⁹

Hindistan’dan Balkanlar’a, oradan da Avrupa içlerine kadar ilerleyen Roman topluluğuna Avrupa halkları ilk zamanlar olumlu tepki vermiştir. Fakat belirli bir süreden sonra Romanlar aşağılanma ve dışlanma ile karşı karşıya kalmışlardır. Bazı ülkelerde asimile politikası başlamış, bazılarında ise sürgün hareketleri baş göstermiştir.

Birinci Dünya savaşında, Alman hükümeti Çingeneri kontrol için polisi görevlendirmiştir. 1933’te faşizm şiddetini artırmış, 1939 yılında Çingene çocuklarına okul yasaklanmış ve Irksal Biyoloji Merkezi kurulmuştur. Kurulan bu merkezde kan temeline dayalı Çingene ayırımı yapılmıştır. 16 kuşak öncesinde Çingene kanı taşıyan bir kimse için gidilecek yer Auschwitz kampı olmuştur. Nazi ideolojisi Çingeneri, sosyal sapmaya ve suça uygun temel özelliklere sahip aşağı bir ırk olarak algılamıştır. Bu ırksal ve kategorik davranış, Çingenerler üzerinde baskıyı da beraberinde getirmiştir. Pek çok Çingene Almanya ve Polonya’daki toplama kamplarına gönderilmiş, salgın hastalıklar, fazla çalışma, gıdasızlık ve kötü muamele ile karşılaşmışlar, bununla birlikte

³⁸Kolukıncık, Suat, *Dünden Bugüne Çingenerler*, s. 134.

³⁹Aydoğan, Doğa, *Yabancı Çingenerlerin Türkiye’ye Giriş, İkamet, Seyahat Özgürlükleri İle Türkiye’den sınırdaşı Edilmeleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans tezi), Ankara Üniversitesi s. 25.

tıbbi deneyler içinde kullanılmışlardır. Çingenerler homoseksüellerle birlikte en düşük tutuklu kategorisinde yer almışlardır. Nazi Partisine göre Çingenerler ve Yahudiler, Alman kanını tehdit edici ve kirletici gruplardı. 1937 yılında Nüfus Biyolojisi, Irksal temizleme ve araştırma merkezi kurulmuş ve Çingenerleri tanımlama ve sınıflama için araştırmalara başlanmıştır. İlerleyen dönemlerde, bilimsel çalışmalarla desteklenmeye çalışılan Çingene soykırımı tüm Avrupa'yı kapsayacak hale getirilmiş ve Çingene kampları kurulmuştur. Kamplarda ölümler kaçınılmaz hale gelmiş ve Auschwitz kampında bulunan 23.000 Çingene'nin 2782'si bazı nedenlerle ölmüştür. Ölüm nedenleri ise; açlık, aşırı çalışma, tıbbi yetersizlik, hastalık ve gazdır.⁴⁰

Almanya'da Çingenerlere yapılan baskı ve zulümler Almanya dışındaki diğer ülkelerde de yapılmıştır. Çingenerler büyük bir tehdit olarak algılanmış veya yaşama hakkı bile tanınmayan bir grup haline gelmişlerdir. "Sovyetleri işgalinden sonra Çingenerler, tıpkı Yahudiler ve Komünistler gibi yok edilmesi gereken unsur olarak görülmüştür. Sovyet Çingenerlerinin ölümlerindeki temel neden, onların casus olabileceği düşüncesidir. Ve bu Çingenerlerin çoğu göçebe Çingenerlerdir. Yerleşmiş Çingenerler ise Nazi işgaline karşı çoğu alanlarda ayakta kalabilmiştir. Almanların işgal ettiği Sırbistan'da parti hareketlerinin giderek yükselen organizasyonları yüzünden, binlerce Yahudi ve Çingene öldürülmüştür. Büyük bir Çingene grubu ise Hırvatistan'daki Ustaşa rejimi tarafından katledilmiştir"⁴¹

2.4. Romanların Türkiye Tarihi

2.4.1. Osmanlı İmparatorluğu Zamanında Romanların Sosyal Yapıları

Anadolu'ya geçiş tarihleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, Bizanslı tarihçi Nichephoros Gregoras, Çingene akrobatların 1322 yılında Konstantinapol'e ulaştıklarını kaydeder. Ayrıca onların, bu tarihten çok önce X. Yüzyılda Konstantinapol'e demirci ve seyis olarak geldiği de kaydedilmektedir. Bu bilgiler ışığında Çingenerlerin Anadolu'ya gelişlerinin IX ve XIV. Yüzyıllar arasında olduğunu söylemek olanaklıdır.⁴²

Osmanlı Devleti zamanındaki Çingenerlerin genel durumları hakkındaki bilgiler, hiç şüphesiz Osmanlı Arşiv belgelerinde bulunmaktadır. Çingenerlerin göçebe bir hayat

⁴⁰Kolukırık, Suat, *Dünden Bugüne Çingenerler*, s. 135-136

⁴¹Kolukırık, Suat, *Dünden Bugüne Çingenerler*, s. 137

⁴² Aktaş, a.g.e, s. 960

yaşamalarından dolayı Osmanlı Devleti, onların vergilerini düzenli olarak toplayamamış ve bunun önüne geçebilmek için yeni fethedilen yerlerden Çingenelele toprak vererek, onları yerleşik hayata geçmeye ve ziraata teşvik etmiştir. Osmanlı Devleti, Çingeneleri Avrupa'da yeni fethedilen bu bölgelere sadece yerleşik düzene geçmeleri için yerleştirmekle kalmamış, aynı zamanda onları Avrupa devletlerine karşı sınır muhafızları olarak da kullanmıştır. Zira çok geniş toprağa sahip olan bir devletin, yeni fethedilen yerleri seçmesinin başka bir izahı zor gözükmemektedir. Sultan II. Selim 1574 yılındaki bir fermanında Bosna-Hersek'te yerleştirilmiş olan Çingenelelerin vergiden muaf olduklarını, hiç kimsenin onların aktivitelerine karışmamasını, ancak kanunları ihlâl eden Çingenelelerin de çeribaşları tarafından yakalanarak, devlete teslim edilmesini emretmiştir. O dönemde Bosna-Hersek'e yerleştirilen Çingenelelerin bir kısmının madencilikle uğraşmış olduklarını da belirtmek gerekmektedir⁴³

Osmanlı belgelerinde Çingene ismi Kıpti tabiriyle birlikte kullanılmaktadır. Osmanlı devleti, Çingene ve Kıpti tabirini aynı amaca hizmet eden bir kelime olarak görmekte, bazen Kıpti kelimesi kullanılırken, bazen de Çingene kelimesini tercih etmektedir.⁴⁴ Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan Çingeneleleri Müslim ve Gayr-ı Müslim olarak ikiye ayırmıştır. Müslüman Çingenelelerle Müslüman olamayanların birbirine karışmasına, birlikte konup göçmelerine ve kız alıp vermelerine izin vermemiştir.

Osmanlı Devleti yönetimi altında olan Çingeneleler için özel kanun yapmıştır. Bu kanunda çingeneleler kayıt altına alınmış Müslüman olanlarına pozitif ayrımcılık uygulamıştır. Özkan'ın belirttiğine göre Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Kanunî dönemine ait Tapu-Tahrir Defteri'nde "Kanunname-i Kıbtîyân-ı Vilâyet-ı Rum ili" başlığı adı altında kayıtlı bulunan kanunname özet olarak şu hükümleri ihtiva etmektedir.

1- Müslüman Çingenelelerin her hane ve mücerredi (ergin bekârı), yılda yirmi iki akçe resim verirler. Kâfir Çingenelelerin her hane ve mücerretleri ise yılda yirmi beşer akçe, bîveleri (dul kadınları) de altışar akçe ispenç verirler.

2- İstanbul, Edirne, Filibe ve Sofya'da olan Çingenelelerin nâ-meşru fiile girişen avratlarından kesim adı altında her ay yüzer akçe resim vergisi alınır.

⁴³ Özkan, *a.g.e.*, s. 21.

⁴⁴ Kolukırcık, Suat, *Yeryüzünün Yabancıları Çingeneleler*, İstanbul 2008, s. 14.

- 3- Cürüm, cinayet ve ârüs resimleri, sair reaya gibi, kânunların gerektirdiği mutat şekil ve miktarlarda eda edilirler.
- 4- Kayıtlı buldukları kadılıktan başka bir kadılığa veya havlulara giderek izlerini ille de kaybettirmekte inat eden Çingener aranıp bulduklarında, kınanıp cezalandırılarak kendi kadılıklarına iade olunurlar.
- 5- Kendi cemaatlerinden kaçan Çingener, katuna başları (konak yerlerinin reisleri) ve kethüdaları (kâhyaları) aracılığıyla bulunup kendi cemaatlerine getirilirler. Böylece, avâriz-ı divaniye vukuunda onların kendi cemaatlerinin efradı arasında bulunmaları sağlanmış olur.
- 6- Çingene sancağına ait olan Çingenerin cürüm ve cinayetlerine, ad-i hevâlarına, rüsüm-ı örfiyyelerine ve siyasetlerine Çingene sancağının beği mutasarrıftır. Vilayetin diğer sancaklarının Beğleri ve Subaşları ve kapu halkı ve yeniçeriler buna asla karışamazlar.
- 7- Gerek has, zeamet ve tımarlarda ve gerekse evkaf ve emlâk da raiyyet olarak kayıtlı bulunan Çingenerin İспенçe ve rüsüm-ı örfiyyelerine ve bad-i hevâlarına ve siyasetlerine, ne Çingene sancağının beği ne de diğerleri karışabilir. Bunları, doğrudan doğruya o riayetlerin sahipleri tasarruf eder.
- 8- Müslüman Çingener kâfir Çingenerle karışarak onlarla birlikte göçüp konacak olursa, kınanıp tedip edildikten sonra, onlardan da kâfir Çingener gibi resim alınır.
- 9- Hisarlarda Müsellim Hizmeti görmek üzere ellerinde padişahın beratı bulunan Çingener, avâriz-ı divaniye, ispenç ve sair rüsüm-ı örfiyyeden muaf olup yalnızca haraç verirler.
- 10- Semendire sancağının Biracık Nahiyesindeki Çingenerin her hanesi, Resm-i Flori olarak, miriye her yıl seksen akçe öder.
- 11- Niğbolu sancağındaki Çingeneri raiyyet olarak tasarruf edenler, Niğbolu sancağına eserler.
- 12- Niğbolu sancağındaki Çingenerin hane ve mücerretleri, her yıl cizyelerini ödedikten sonra, ayrıca, kaftanlık adıyla da yılda altışar akçe öderler.

13- Niş Çingenerine raiyet olarak mutasarrıf olan sipahiler, Semendire sancağına eserler.⁴⁵

Bu kanun Çingenerin özel konumunu, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki başlıca iki toplulukla, Müslim ve Gayri Müslim Arasındaki ilişkilerini düzenlemektedir. Müslüman Çingener (hane halkı reisleri ve bekâr erkekler) 22 akçe vergi öderken gayri Müslim Çingener 'in 25 akçe ödeyeceği bu kanunda belirtilmiştir. Üstelik her iki grupta tıpkı reyanın geri kalanı gibi resmi arus ve suç ve usulsüzlük durumlarında para cezası ödüyordu. Demek ki bu bakımdan aralarında hiçbir fark yoktu. Ayrıca kanunda, Çingene sancağı olarak anılan sancağa dâhil Çingener ile sancağa dâhil olmayan Çingene grupları arasında hak ve ödevler açısından önemli farkların olduğu görülmektedir

Yine Osmanlı devleti sınırları içinde yaşayan Çingeneri Müslim ve Gayr-ı Müslim olarak ikiye ayırmıştır. Müslüman Çingenerle Müslüman olamayanların birbirine karışmasına, birlikte konup göçmelerine ve kız alıp vermelerine izin vermemiştir. Hatta yukarıdaki Çingene kanunnamesine göre Müslüman Çingenerin Müslüman olamayanlara karışması durumunda onlardan sayılacağı ve cizye vergisi vermeleri gerektiği belirtilmiştir. Kanunnamede dikkati çeken bir başka husus ise Çingenerin dolaşacakları yerlerin belirtilmiş olmasıdır. Göçebe Çingenerinin hiç birisinin kendi cemaatlerini terk etmelerine izin verilmemiş ve terk edenler yakalanarak kendi kabilesine teslim edilmiştir. Ayrıca Osmanlı devletinde yaşayan Çingener Müslümanlar ve Hıristiyanlar olarak iki gruba ayrılmalarına rağmen Hukuki bakımdan denk sayılmıştır

Osmanlı Çingenerden çeşitli şekillerde yararlanmıştı.” Çingener orduya da alınıyorlardı.1566 yılında kaydedilen bir veriye göre, Balkanlara bu sıralarda gelmiş olan Türk Yörükler arasından askere alınan çok sayıda kişiyle birlikte askerlik hizmeti için çağrılan vergi yükümlüsü halkın bazı üyeleri Müslüman Çingeneydi.⁴⁶

Çingener, devlet tarafından çok sıkı bir disiplin altına alınmış olup, hukuki bakımdan da hususi nizama bağlanmışlardır. Orduda yardımcı kuvvet olarak vazife alan Çingener Rumeli'nin ele geçirilmesi sırasında yayalar teşkilatının kurulması ile daha

⁴⁵ Özkan, *a.g.e*, s. 25-26.

sistemli bir vazife görmeye başlamışlardır. Kanuni devrinden itibaren, bunların daha ziyade imar hizmetinde kullanıldığı görülmektedir. Buldukları coğrafi mevki itibariyle çeşitli hizmetler gören Çingeneler, sahillerde gemi malzemesi temini ve gemi yapımı ve tamirde, köprü inşası ve menzillerde zahire toplanması, madenlerde, ordunun nakliye işlerinde ve devletin kalelerinin onarımında istihdam edilmiştir.⁴⁷

2.4.2. Günümüz Türkiye'sinde Romanlar

Avrupa'ya Türkiye üzerinden göç etmiş olan Romanların XX. Yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren tekrar Türkiye'ye Avrupa üzerinden göç ettiklerine şahit olunmaktadır. Bunun en önemli sebebi, onların XIV. Yüzyıldan itibaren Avrupalılar tarafından Türk veya Türk ajanı oldukları gerekçesiyle dışlanmaları, esir edilmeleri hatta toplu katliamlara maruz bırakılmalarıdır.⁴⁸

Cumhuriyet döneminde Lozan Antlaşması çerçevesinde Yunanistan'dan gelen ve sayıları tam olarak belli olmayan Roman nüfusunun varlığı söz konusudur. Özkan'a göre Lozan Antlaşması çerçevesinde Yunanistan ile yapılan 'Nüfus Mübadelesi uyarınca göç eden Türk göçmenlerle birlikte büyük bir Roman nüfusu Türkiye'ye gelmiştir. Bunu Bulgaristan ve Yugoslavya'dan gönüllü göçmen statüsünde gelen Çingeneler takip etmiştir.⁴⁹

Türkiye'deki romanların hayat tarzlarına bakıldığında onların hem yerleşik hem de göçebe olarak yaşadıkları görülmektedir. Yerleşik olanları genellikle şehirlerin kenar mahallelerinde (varoşlarda) ikamet etmektedirler. Romanlar yaşadıkları bölgelerde yerli halka karışmadan mahallenin ayrı bir yerinde toplu halde yaşamaktadırlar.

Türkiye'de yaşayan bazı Roman kökenli vatandaşlar mevsimlere göre göç etmektedirler. Mevsimsel işçiye ihtiyaç duyulması ve ılıman iklim özelliklerinden dolayı genellikle Güney bölgeleri, özellikle de Adana, Osmaniye, Hatay, Mersin ve Antalya gibi illeri tercih ederler: Özkan bu durumu şöyle açıklamaktadır. "Türkiye'deki bütün göçebe Çingenelerin göç takvimi aynıdır. Nisan ayının başında göç etmeye başlamaktadırlar. Her Çingene grubunun tercih ettiği göç mekân ve güzergâhları farklıdır. Mesela Osmaniye ve Adana civarındaki yarı yerleşik durumunda olan

⁴⁷Kolukırık, Suat, *Yeryüzünün Yabancıları Çingeneler*, s. 15.

⁴⁸Özkan, *a.g.e*, s. 21.

⁴⁹Özkan, *a.g.e*, s. 22.

“Manuş”lar, Niğde, Kayseri, Yozgat ve Sivas göç güzergâhını kullanmaktadır. Sürekli göçebe olarak yasayan ve kendilerini “Meliki Aşireti” olarak ifade edenler ise daha serbest hareket etmekle birlikte Malatya, Sivas, Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Iğdır gibi iller arasında göçmeyi tercih etmektedirler. Sakarya, İzmit gibi illerde yarı yerleşik olarak yasayan Çingenerler ise Konya, Niğde, Aksaray, Mersin gibi göç yollarını kullanmaktadır. Gaziantep, Kahramanmaraş, Elazığ ve Malatya gibi illerde yarı göçebe olarak yasayan Çingenerlerde genellikle Kayseri, Sivas, Erzincan, Erzurum ve Doğu Anadolu illerinde dolaşmaktadırlar. Hatta bunlardan bazılarının Nahcivan’a geçtiklerine de şahit olduk. Artvin, Erzincan, Erzurum, Bayburt, illerinde yarı göçebe olarak yasayan “Poşalar” ise daha ziyade kendi illeri civarında göç etmekte ve özellikle seyyar satıcılık ve bohçacılık yapmaktadırlar.”⁵⁰

Romanlar günümüzde dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de hemen hemen her ilde dağınık olarak yaşamaktadırlar. Onların çoğunlukta oldukları yerlerin başında Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri gelmektedir. Bunu, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu Bölgeleri izlemektedir.

Türkiye’de yapılan genel nüfus sayımlarında, insanlar etnik özellikleri bakımından ayrıştırılıp sayılmadığı için Romanların genel nüfusu bilinmemektedir. Ali Rafet Özkan Türkiye Çingenerleri adlı Kitabında Türkiye’deki Roman nüfusunu araştırmış ve illere göre şöyle bir sonuç çıkarmıştır

Şekil 3. Romanların İllere Göre Nüfus Sayıları

İL	NÜFUS:	İL	NÜFUS:
İstanbul:	52.000	Eskişehir:	20.000
Tekirdağ:	27.700	Kayseri:	3000
Kırklareli:	6000	Kırşehir.	600
Edirne:	50.300	Sivas.	2000
Çanakkale:	5800	Hatay:	1400
Balıkesir:	14.500	Osmaniye:	3000

⁵⁰ Özkan, *a.g.e*, s. 61.

Şekil 3'ün devamıdır.

Bursa:	26.570	Adana :	8000
Adapazarı:	6.000	Antalya:	8000
İzmit:	3.000	Çorum :	2000
İzmir:	45.000	Tokat :	1400
Manisa:	3000	Samsun:	5000
Denizli:	500	Zonguldak	5000
Aydın:	5400	Ordu :	620
Muğla:	12.550	Trabzon:	1000
Ankara:	13.700	Artvin :	1700
Konya:	5600	Bayburt:	200
Çankırı :	2000	Erzurum.	7400
Erzincan:	2000	Elazığ	1000
Van.	2000	Kahraman Maraş:	3000
Malatya:	2500	Gazi Antep	2500

Kaynak: Özkan Ali Rafet, Türkiye Çingeneleeri, İstanbul 2000 s.24

Sanayi sektörünün yoğunlukta olduğu İstanbul ve Kocaeli gibi büyük şehirlere yakınlığından dolayı Türkiye'nin en fazla göç alan illerinden biri olan Sakarya'da Romanların önemli göç duraklarından biridir. Burada yaşayan Romanlar, 1930'dan 1950'li yıllara kadar Romanya, Yunanistan ve Bulgaristan'dan göç ederek Sakarya'ya gelmişlerdir. Yerleşik halde yaşayanların yanında hem göçebe hem de yarı göçebe olarak yaşamını sürdüren Çingeneleer de vardır. İl içinde dağınık olarak yaşayan Romanların yarı göçebe olanları, mevsimlik işçilik yapmak üzere yaz aylarında Güney bölgelerine ve Karadeniz'e göç etmeye başlarlar. Özellikle Adana ve civarına pamuk toplamak, Karadeniz'e de fındık toplamak için giden bu yarı göçebe Romanlar, göçlerini otomobil ve minibüslerle gerçekleştirirler

2.4.3. Sakarya İlinde Romanların Yaşadığı Bölgeler

Adapazarı merkez- Akıncılar Mah., Ozanlar Mah., Şeker Mah., Tekeler Mah., Tepekum Mah.

Erenler- Kıpçular Yeni Mah., Güneşler beldesi, Yeni Mah., Abalı Köyü, Çamyolu Köyü.

Akyazı Merkez- Hastane Mah., İnönü Mah., Vakıf Köyü,

Geyve merkez.

Hendek Merkez- Turanlar Mah.

Karapürçek Merkez- İnönü Mah.

Kaynarca Merkez- Hatipler Mah., Orta Mah., karaman Köyü (Yukarıhisar) Mah. Topçu Köyü, Dağazlı Mah.

Pamukova Merkez

Sapanca Merkez-Gazipaşa Mah. (kestanelik mevki).

Söğütlü Merkez- Orta Mah.(Kumköprü Mevkii) Akgül Mah.

Taraklı- İğdelik Mah.(Yenidoğan)⁵¹

2.5. Romanların Uğraş Alanları

Osmanlı devleti zamanında Romanların belirli meslekleri ve kalıcı bir mekânları olmamıştır. Olanlar da geçici özelliğe sahip olduklarından kuvvetli bir iktisadi yapıya sahip değillerdir. Buna paralel olarak ta refah seviyeleri düşüktür. Romanlar geçmişten beri çeşitli işlerle meşgul olmuşlardır.

Suat Kolukırık Romanların hangi işlerle uğraştıklarını araştırmış ve “Yeryüzünün Yabancıları Çingeneler” adlı kitabında bunları şu şekilde açıklamıştır: Çüllah (çul dokuyan-çulcu), hayat (dikici-terzi), hallaç (pamuk, yatak, yorgan satan kimse), demirci, nalbant, serrâc (saraç), eğerci, dülger, baytar, kethüda, bezirgân, değirmenci,

⁵¹Aktaş, *a.g.e.*, s. 965.

döğenci, arabacı, kasap, darıcı, mumcu, bozacı, korucu, çoban, kopuzcu, kuyumcu, ellici (geri hizmette istihdam edilen ve nöbetle sefere çıkan kişi.)⁵²

Osmanlı Devletinde Çingenerin tamamı adi işlerle meşgul olmamışlardır. Bunlardan bir kısmı çeşitli zanaatlarla uğraşmışlardır. Çingener demircilik zanaatında oldukça başarılı idiler. Süleymaniye Camii'nin inşaatı müddetince (1550-15557) seng-traş kalemlerinin ve iskeleler için gerekli olan çivilerin Çingene Derviş tarafından imar ve tamir edildiği, bu inşaatın şantiye defterlerindeki kayıtlardan anlaşılmaktadır.⁵³

Osmanlı döneminde Çingenerin demircilik mesleğiyle tersanede yer aldıkları görülmektedir. Burada bulunan Çingenerin görevler arasında ham demirden çivi kesmek, esirlerin ayağına takılacak “kadina” adı verilen zinciri yapmak, lenger imal etmek ve gemilerin inşası için lazım gelen demir aksamının hazırlanması vardı. Aynı şekilde tahrir kayıtlarında Çingenerin demircilik mesleğiyle ilgilenmelerinden dolayı bu isimle anılan cemaatleri de bulunmaktadır.⁵⁴

Yine Osmanlı Devleti'nde Roman halkın hayatlarını nasıl kazandıkları ve ne gibi işlerle uğraştıklarını Marushiakova-Vessemlin Popov'da Osmanlı İmparatorluğunda Çingener adlı kitabında şu şekilde belirtmiştir. “Hindistan'dan göç hareketi ile Avrupa'da yaşam tarzlarında öne çıkan eğlenme ve neşeli yaşam, onları müzisyenlik mesleğinde zirveye ulaştırmıştır. Osmanlı ordusunda müzisyenlerin büyük çoğunluğunu oluşturduğunu gördüğümüz Romanların, dünyanın birçok yerinde geleneksel olarak demircilikleriyle bilinmelerine karşın 1522-1523 yıllarına ait vergi defterlerinde, yalnızca bir kişi demirci olarak geçmekte ve sadece dört kişinin çeşitli demir işleriyle (çilingir, timurji, haddad) gibi işlerle uğraştığı görülmektedir. Bununla beraber, gene aynı yıllara ait vergi defterlerinde, meslek erbabı Romanlar arasında müzisyenlerin yanı sıra tenekeçiler, nalbantlar, kuyumcular, kılıç, soba, ayakkabı, terlik, geniş başlı çivi imalatçıları, deri işçileri, terziler, halıcılar, boyacılar, hırdavatçılar, helvacılar, peynirciler, kasaplar, kebaççılar, bahçıvanlar, katırcılar, sepetçiler, gardiyanlar, uşaklar,

⁵² Kolukırık, Suat, *Yeryüzünün Yabancıları Çingener*, s. 25

⁵³ Kolukırık, Suat, *Yeryüzünün Yabancıları Çingener*, s. 25.

⁵⁴ Kolukırık, Suat, *Yeryüzünün yabancıları Çingener*, s. 25.

kuryeler, maymun yetiştiricileri, kuyu kazıcıları ve diğerleri kaydedilir. Bunlara zaman zaman sipahiler, yeniçeriler, subaşılar, doktorlar, cerrahlar ve keşişler de eklenmiştir.⁵⁵

Çingenerler geleneksel olarak, yerleşik toplumun çevresinde göçebe bir yaşam sürdürmelerini sağlayacak işlerle uğraşırlardı. Erkekleri hayvan ticareti, hayvan terbiyeciliği ile oynatıcılığı, lehimcilik, demircilik, kalaycılık ve çadırcılık, kadınları ise falcılık, ilaç satıcılığı, dilencilik ve dansçılık yaparlardı. Veterinerlik ortaya çıkmadan önce, çiftçiler hayvan sağlığı ve besiciliği konusunda Çingenerlerin örgütlerine güvenirdi. Kırılan kap kacak ve tava gibi metal aletler Çingenerlerin onarması için saklanırdı. Paslanmaz çelik kap ve tava üretiminin artmasıyla kalaycılık mesleğinde olan Çingenerlerin bir bölümü kentlerde oto ve makine tamircisi olarak iş bulmuştur. Gezgin sirkler ve lunaparklar, hayvan terbiyecisi ve bakıcısı, bayii ve falcı olarak çalışan Çingenerler için yeni iş olanakları sağlamıştır..⁵⁶

Romanlar insanlık ailesinin ayrılmaz bir parçasını oluştururlar. Onlar göçebe zanaatçı ataların çocuklarıdır. Tarihin en eski zamanlarından beri kimi insan grupları; tarım veya hayvancılıkla geçinmişlerdir. Romanlar ise çeşitli nedenlerden dolayı göçebe zanaatçılıkla yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Bir Roman, toplumda çingene meslekleri olarak adlandırılan elekçilik, sepetçilik, demircilik gibi mesleklerin tarihi hakkında şöyle bilgi veriyor: "Biz Çingenerlerin ataları, sepet, elek, metal eşya, kalay vs. gibi ürün ve hizmetleri meydana getirerek bunları tarım ve hayvancılıkla geçinen diğer toplumlara satmışlardır. Bizim atalarımız diğer toplumlar gibi hayvan sürülerine ve geniş topraklara sahip olmadığından göçebe zanaatçılıktan başka bir geçim imkânı bulamamışlardır. Aslında Çingenerlerle Çingene olmayanları birbirinden ayıran yegâne fark budur. Binlerce yıl önce insanlık dünyanın her yerinde benzer şartlarda yaşamaktaydı. Tüm insanlığın yegâne mesleği toplayıcılık ve avcılıktı. Yabani hayvanları avlayarak ya da çeşitli bitkileri toplayarak yaşamlarını sürdürmekteydiler. Bu dönemde kadınlar toplum içerisinde en az erkekler kadar güçlü bir konumdaydılar. Çünkü toplayıcılık faaliyeti kadınların elindeydi. Ekonomik hayatın içerisinde olmaları onları güçlü kılıyordu. Ne var ki zamanla insanoğlu hayvanları

⁵⁵ Popov, Elena Marushiakova- Vesselin, *a.g.e.*, s. 49-50-51.

⁵⁶ Abbasoğlu, Haluk ve diğ. ,Çingene, *Ana Britanika*, ,IX, 163

evcilleştirmeyi ve sürüler halinde hayvan beslemeyi öğrenmiştir. Dünyanın değişik bölgelerinde, sürü beslemeyi öğrenen kabileler hızla bu yeni meslekte yoğunlaşmaya başlamışlardır. Sürü besleyerek geçimlerini sağlayan çoban kabilelerde; erkekler ön plana çıkmaya başlamışlar kadınlar ikinci plana atılmışlardır. Bunun sebebi ise kadınların hâkim olduğu toplayıcılığın çobanlıkla beraber gözden düşmesidir. Bu dönemde çobanlıkla geçinen kabileler; sürülerini besleyebilecekleri geniş otlak alanlarına ihtiyaç duymuşlardır. Hem otlak alanlarını koruyabilmek hem de sürülerini başka çoban kabilelerin saldırılarından korumak için silahlanmışlar, savaşçı bir hale gelmişlerdir. Tüm bunlar olup biterken kimi kabilelerde toplayıcılık ve avcılık mesleğine devam etmişlerdir. Ne var ki çobanlığa geçen kabileler kendi otlak alanlarını savaşarak korumaya başladıklarından ne avcılık ne de toplayıcılık eskisi kadar kolay yapılamamaktadır. Yakın çevrelerdeki çoban kabilelerin baskısı altındaki bu insanlar çaresiz bir şekilde bir başka mesleği geliştirmeye zorlanmışlardır. Göçebe Zanaatçılık. Toplayıcılık ve avcılık döneminde geliştirilen çeşitli zanaat ürünleri; başka ürünlerin takası karşılığı çobanlıkla geçinen kabilelere verilmiş, böylelikle bu kabileler de hayatta kalmanın yolunu bulmuştur. Sepetçilik, demircilik, elekçilik, kalaycılık gibi temel mesleklerimiz bu günlerin yadigârıdır.”⁵⁷

2.6. Romanların Konuştuğu Diller

Romani yahut romans denilen Çingene dili bilim adamlarına göre Hint-Avrupa dil grubuna aittir. Bilhassa eski Hint Sanskritçesi'nin özelliklerini taşıması açısından dikkat çekici bir özellik taşımaktadır. Lakin Çingenelerin, dünyadaki çeşitli dillerden pek çok kelime aldıkları da bir realitedir.⁵⁸

Karşılaştırmalı dil bilim çalışmalarının ortaya çıkardığı bulgular, Çingenelerin Kuzey Hint dillerinden XI. Yüzyılın başlarında ayrıldığı düşünülür. Slovenyalı dilbilimci Fransız Von Miklosich, Çingenelerin bütün dünyada konuşulan çağdaş lehçelerini, Avrupa'daki kökenlerine göre 13'e ayırdı. Bunlar Yunan, Romen, Macar, Çek-Slovak, Alman, Leh, Fin, İskandinav, İtalyan, Sırp-Hırvat, Gal ve İspanyol lehçeleridir. Bu

⁵⁷ <http://www.cingenez.org/tp.html>, 02.05.2011

⁵⁸ Özkan, *a.g.e.*, s. 69.

Lehçe farklılıkları, çeşitli Avrupa dillerinden etkilenmesi sonucu oluştu. Çingenece bu dillerden birçok kelime aldı, ayrıca sesbilgisi ve dilbilgisi yapılarını da etkilendi.⁵⁹

Türkiye'deki yerli Çingene grubu dillerinde çok sayıda Türkçe kelimeye yer verirken; Türkiye'ye Yunanistan, Bulgaristan, Romanya'dan göç etmiş Çingenelerin, geldikleri ülkelerin dillerinden pek çok kelime aldıkları müşahade edilmiştir. Dolayısıyla bunlar hem Avrupa hem de Türk Çingene şivesiyle konuşmaktadırlar. Buna rağmen ülkemizin orta, güney ve batı kısmındaki Çingenelerin şivelerinde çok büyük bir benzerlik göze çarpmaktadır. Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan Çingenelerde ise çok büyük bir şive farklılığına şahit olunmuştur. Bunlar, babaya= pader, anaya, mader, çocuğa, biçe gibi daha ziyade Farsça ağırlıklı kelimeler kullanırken; diğer yörelerin Çingeneleri babaya= dad, anneye= mıday, çocuğa= sopay, erkek çocuğa= çav, kız çocuğa= çay demektedirler.⁶⁰ Araştırma sahamız olan Erenler 'de yaşayan Romanlar arasında Romanca denilen dil pek kullanılmaktadır. Günlük konuşma esnasında kendi aralarında bazı kelimeler kullanılmakta ise de bu yaygın değildir. Bunun yanında Romanların Türkçeyi gayet güzel ve düzgün konuştukları görülmüştür.

Fraser Çingene dilinin lehçeler arası ilişkisini araştırırken bir tablo ortaya çıkartmıştır. Suat Kolukırık Dünden Bugüne Çingeneler adlı kitabında bu tablodan yararlanmıştır. Bizde bundan yararlanarak ve tabloya Erenler yöresinde yaşayan Romanların konuştuğu lehçeyi de ekleyerek lehçe farklılıklarını ortaya koymaya çalıştık.

Şekil 4: Roman Dilinin Kullanımına İlişkin Örnekler

Kelime	Sanskritçe	Hind	Galler	Yunan	Erenler
Büyük	varda	Bara	Baro	Baro	Baro
E.kardeş	Bhratr	Bhai	Phal	Pral,Plal	Mopal
İçmek	Pipati	Pi-	Pi-	Pi-	Pila
Baba	Tata	Tat	Dad	Dat,Dat	Dade
Saç	Vala	Bal	Bal	Bal	Bal

⁵⁹ Abbasoğlu Haluk ve diğ. Çingene, *Ana Britanika*, IX, 162

⁶⁰ Özkan, *a.g.e.*, s. 72

Şekil 4'ün devamıdır

Baş	Siras	Sir	Sero	Sero,sero	Şoro
Sıcak	Tapta	Tatta	Tato	Tatto	Dato
Ben	maya	Main	Me	Me	Me
Adam	Manuşa	Manuşa	Manus	Manus	Manuş
Burun	nakka	Nak	nakh	Nak	Nak
Bizim	Asmaka	hamara	Amaro	Amaro	Amen
Bakmak	drkşati	Dekh	Dikh	Dik	Dik
K. Kardeş	Bhagini	Bahn	Phen		Mphen
Uyumak	Svapati	Sona	Sov		Paslov
Güneş	Gharma	Gham	Kham	Kam	Kham
Su	Paniya	Pani	Pani	Pani	Pani
Sen	Tuvam	Tu	Tu	Tu	Tu

Kaynak: Kolukırık Suat, Dünden Bugüne Çingeneler İstanbul 2006 s. 104

2.7. Türk Toplumunda Çingene İmgesi

Yurdumuzda yaşayan Romanların nüfus cüzdanlarında uzun süre Kıpti- Müslüman yazması Romanlara karşı ayırıcılığı besleyen unsur olmuştur. Günümüzde Romanlara dönük ayırıcılık somut uygulamalardan ziyade hem resmi hem de sivil düzeydeki dışlayıcı tutum ve zihniyetten kaynaklanmaktadır. Kimliğini gizleyerek bürokrasi içinde ilerlemeyi başaran emekli demir yolları bürokratu Mustafa Aksu, hayatının çeşitli dönemlerinde yaşadığı ayırıcılık uygulamalarını çalışmasında ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Aksu eserinde; Romanların toplumun büyük bir kesimi tarafından neden horlanıp dışlandıklarını ve potansiyel bir suçlu görüldüklerini merak etmiş ve bu konuda araştırmalar yapmıştır. Aksu bu konuyu araştırırken Çingene kimliğini gizlemiş ve bu sayede insanların düşündükleri gibi cevap vermelerini sağlamıştır. Ve toplumun Çingeneleri hor görmelerinin sebebini çeşitli hurafe inanışlar olduğunu tespit etmiştir.

“Genelde insanlar Çingenerin nereden geldiği ile ilgili şu hurafe bilgiye inanmaktadırlar. 4000 yıl önce yaşayan İbrahim Peygamber, Nemrut ve yandaşları tarafından ateşe atılarak yakılmak istenmiş, mancınık çalışmayınca ve ateş yanmayınca bunun nedenini araştırmışlar ve sonunda, meleklerin Hz. İbrahim’i koruduğu sanısıyla Cin ile Gan adındaki kardeşlere olay yerinde zina yaptırmışlar. Ve böylece Melekleri oradan uzaklaştırıp Hz. İbrahim’i ateşe atabilmişlerdir. Ama ateş su, odunlar da balık olmuş ve yanma olayı gerçekleşmemiştir. Bu olayın meydana geldiği yer ise Balıklı Göl imiş. Zina yapan bu kardeşler Allah tarafından güya lanetlenmişlerdir. Bu kardeşlerin soyundan gelenlere Çingene denilmiş. Çingener bu yüzden inançsızlarmış. Dinleri ve mezhepleri yokmuş. İnanabilmeleri için önce gâvur olmaları gerekiyormuş. Bir Çingene ile cinsel ilişki yapılırsa cünüplüğün (kirliliğin) temizlenmesi için 40 adet kiremidin ya da tuğlanın erimesine kadar kaynatılacak bir su ile yıkanılması gerekiyormuş. Onun için İslâmiyet Çingenerle evliliği yasaklamış.⁶¹

Bunun yanında Romanlara atfedilen bir hurafeyi de Suat Kolukırık şu şekilde anlatmaktadır: “Hz. İsa’nın çarmıha gerilmesi sırasındaki çivileri yaptırmak için, iki asker görevlendirilir. Askerler önce iki Yahudi’ye sonra da Suriyeli bir demirciye giderler ve her üçüne de çivileri yaptıramazlar. Askerler demircileri hemen öldürürler. Çivileri, Çingene olan bir demirci yapar. Ancak üçüncü çivi bittiğinde, ölen diğer üç demircinin sesi duyulur. Bunlar, demirciye dördüncü çivi yapmaması için yalvarırlar. Buna rağmen Çingene demirci dördüncü çivi tamamlar fakat bir türlü soğutamaz. Çivi gömmek için büyük çaba göstermiş fakat çivinin ışığı her tarafı aydınlatmaya devam etmiştir. Bu durumdan korkan Çingene her şeyi bırakıp kaçar. Ancak çivi Çingene’yi takip etmeye devam eder. Çingenerin bir yerden bir yere dolanıp gitmelerinin nedeni budur.⁶²

Bu şekilde hurafelere inanan insanların Romanlara iyi niyetli bakmaları mümkün değildir. Bundan dolayı Romanların doğuştan günahkâr olduğu, onlarla evlenmenin günah olduğu, onların temiz olamadığı gibi asılsız inanışlar ortaya atılmıştır.

Ali Rafet Özkan’da Türkiye’de yaşayan Romanlar hakkında yaptığı çalışmada, Romanların göze çarpan yönlerini şu şekilde anlatmaktadır. “Çingener, bütün dünyaya

⁶¹ Aksu, Mustafa, *Türkiye’de Çingene Olmak*, İstanbul 2006, s. 27.

⁶² Kolukırık, Suat, *Düinde Bugüne Çingener*, s. 112.

yayılmış olmalarına rağmen yaşadıkları her yerde dışlanan, horlanan marjinal bir grup olmaktan kurtulamamışlardır. Onları diğer insanlardan ayıran bariz özellikleri, yasayılarının farklılığının yanı sıra, ten renklerinin diğer insanlardan daha koyu ve esmer oluşlarıdır. Genel Çingene tipolojisi; çoğunluğu orta boylu, çevik ve iri yapılı, koyu siyah tenli, bazen elâ ve mavi gözlü, kalın ve uzun kirpikli ve erkekleri pala bıyıklıdır. Ağızları ince ve zarif, dişleri beyaz ve düzgün, çeneleri yuvarlaktır. Alın şakakları dar, kafaları ise küçüktür. Saçları kıvrırcık, siyah renkli, uzun ve kalındır. Deri renkleri koyu esmerdir. Orta yaşın üzerindeki kadınlar geniş kalçalı ve şişmandırlar. Gençleri düzgün, fizikli, sert yapılı, adaleli ve kuvvetlidir.⁶³

Romanlar çeşitli fıkralara da konu olmuşlardır. Aslında bu fıkralarda Romanların dine karşı ilgisiz davrandıkları, sosyal hayatları değiştirilse bile kendi kültürlerinden vazgeçemeyecekleri anlatılmak istenmektedir: Çingenelerin kendi kültürlerinden kopamayacaklarını anlatan bir fıkroda Çingene bir kızın Kral ile evliliği konu edilmektedir. Kralın biri Çingene kızı ile evlenmiş, onu kraliçe yapmış, bir gün kral ve kraliçe ormanda yürürken, Çingene olan kraliçe güzel ağaçları görünce dayanamamış ve şöyle demiş: “Şu ağaçlardan ne güzelde kasnak olur.”

Romanların dine karşı ilgisiz oldukları anlatılmak istenen başka bir fıkroda şöyledir. Çingene bir gün camiye gider. Namaz kılmak için saf tutulur. Çingene mahallenin belalısı kabadayı Rüstem’in yanına düşer. Namazın sonunda imamla birlikte herkes sağ tarafına selam verirken Çingene sol tarafındaki Kara Rüstem’e selam verir. Namazdan sonra Çingene’ye neden sol tarafa selam verdiğini sorarlar. Çingene cevap verir: “Tanrı affeder ama Kara Rüstem affetmez.”

Bundan başka Türkiye’de de Çingenelerle ilgili yazılan Roman türündeki eserlerde de Çingenelere karşı olumsuz ifadeler rastlanmaktadır. Osman Cemal Kaygılı’nın Çingeneler adlı kitabı, Metin Kaçan’ın Ağır Roman (1999 Can Yayınları) kitabı bunlara örnek olarak verilebilir. Bunların dışında Ahmet Mithat Efendi’nin *Çingene Letaif-i Riyazat*, (1991 Çağrı Yayınları), Melih Cevdet Anday’ın *Raziye* (1992, Adam Yayınları) kitabı buna örnek olarak gösterilebilir.⁶⁴

⁶³ Özkan, *a.g.e.*, s. 2.

⁶⁴ Kolukırık, Suat, *Türk Toplumunda Çingene İmgesi, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, C. 8 Sayı 2, s. 52.

2.7.1. Romanlara Yönelik Çeşitli Olumsuz Atıflar:

Çingene'nin Bismillahından kıl çıkar.

Bahçeye erik, kapıya Çingen(Çingene) bastırma.

Çingen (Çingene) çocuğu gibi kalmışsın (Güneşin altında uzun süre kalanlar için)

Uğursuzluğu kırmak için bir Çingene kadınla birlikte olmak gerekir.

Yetmiş iki milletin buçuğu.

Çingen(Çingene) çalar Kürt oynar.

Çingene çit çit, arkası bit bit. (Çingene'nin kirli ve üzerinde bit taşıdığına atfen)

Çok konuşan için: Çingene kadınla mı birlikte oldun?

Gürültülü yer için: Çingene düğünü mü var?

2.7.2. Romanlarla ilgili Deyimler.

Cimri için: Çingeneleşme

Bozuk para için: Çingene parası

Sözlü kavga için: Çingene kavgası

Romanlara yönelik olumsuz önyargıların ve aşağılayıcı atıfların onların kapalı bir toplum olmasından dolayı diğer toplumlar tarafından tanınmamalarından kaynaklandığı düşüncesindeyiz. Onlara yönelik olumsuz tutumun özellikle dini inanç ve yaşantılarına yönelik olduğu görülmektedir. Bu da İslam dininin temel esaslarının tam olarak bilinmemesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Çünkü dinimiz hangi soydan ve ırktan olursa olsun insan olma yönünden bütün insanları eşit saymıştır. Üstünlük soyla milletle değil üstünlük takva da yani Allah'a ve emirlerine en çok saygı göstermekle kazanılır Kuran-ı Kerim'de de, "Muhakkak ki Allah Yanında en üstün olanınız Ona karşı en çok saygılı davranmanız ve dini hükümlere en çok uyanınızdır⁶⁵." buyrulmuştur.

⁶⁵ Hucurat,49/13.

Hangi ırktan ve milletten olursa olsun kelime-i Şahadet-idili ile söyleyip kalbi ile tasdik eden, yani Allah'tan başka kulluk edecek ilah bulunmadığını ve Hz. Muhammed (sav)'in de son Peygamber olduğunu kabul eden herkes Müslüman'dır. İnsan beşer olması hasebiyle fitraten hataya meyilli olarak yaratılmıştır. Her insan hata eder ama işlediği suçtan tövbe ettiği zaman sanki o suçu hiç işlememiş gibi günahsız olur. Bütün insanlar dünyaya eşit ve günahsız olarak gelmektedirler. Hangi kökene sahip olursa olsun Allah'ın yarattığı insanın saygıdeğerdir. Hiçbir ırkın diğer ırka üstün bulunmadığı, Allah katında üstünlüğün ancak takva ile olduğu, insanların farklı ırklar halinde yaratılmasının Cenabı-Hakkın kudretinin yüceliğine işaret etmektedir. Etnik kökenlerden dolayı insanları potansiyel suçlu görmek ve küçümsemek Müslüman'a yakışmayan bir davranıştır ve günahdır. Her toplum içerisinde çeşitli özelliklere ve karaktere sahip insanlar bulunmaktadır. Bir toplum içerisindeki bazı insanların kötü ahlak ve davranışlarından dolayı toplumun tamamını kötülemek, kişiler veya gruplar hakkında bilmeden yorum yapmak doğru olmayan bir davranıştır.

2.7.3. Son Dönemde Türkiye'de Roman Politikaları.

Avrupa halkları, Romanları ilk zamanlar ülkelerine kabul etmiş, onlara karşı iyi davranmıştır. Fakat bu iyi muamele kısa sürmüş Romanlara adeta potansiyel suçlu gözüyle bakılmaya başlanmış ve sınırdaşı edilmişlerdir. Avrupa'nın Romanlara yönelik olumsuz tutum ve davranışları günümüzde de devam etmektedir. "Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, Romanların yaşadığı 300 çadır kampının kaçakçılık ve fuhuş kaynağı olduğunu iddia ederek, bu kampın yıkılmasını ve bu kamplarda yaşayan Romanların sınırdaşı edilmelerini emretmiştir. Avrupa'nın Romanlara yönelik tutumu bu şekilde olurken ülkemizde, Osmanlı imparatorluğu döneminde olduğu gibi günümüzde de Romanlara sahip çıkılmış ve onlara yönelik birçok iyileştirme çalışmaları yapılmıştır." ⁶⁶ Bu çalışmalar neticesinde, Romanlara yönelik aşağılayıcı kelimelerin kullanıldığı eserlerde düzeltmeler yapılmıştır Millî Eğitim Bakanlığı'nın İslam Ansiklopedisi ve Türk Ansiklopedisi'nde "hayvan ve çocuk satarlar, göçebe olarak yaşarlar, hırsızlık yaparlar, inançsızdırlar, nikâha ve sünnete itibar etmezler, buçuk millet olarak bilinirler." İfadeleri kaldırılmış; aynı şekilde, Türk Dil Kurumu'nun sözlüğündeki Çingenerle ilgili kötü ifadeler de 2003 yılında değiştirilmiştir.

⁶⁶ <http://www.ilkehaber.com>. 20.06.2011

2010 yılında bizzat Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından “Roman açılımı” adı altında çalışmalar başlatılmıştır. Başbakan İstanbul Abdi İpekçi Spor salonunda Romanlarla buluşmuş, onların dertlerini ve sıkıntılarını dinlemiş ve bunlara çözüm getireceklerini söylemiştir. Başbakan burada Romanların en büyük sıkıntılarından olan işsizlik ve konut sorununu çözeceklerini, Toplu Konut İdaresi tarafından kendilerine ev yapılacağını müjdelemiştir. Devlet bakanı Faruk Çelik de 20 ilden gelen Roman dernek ve federasyon yöneticileriyle bir araya gelmiş ve onların sıkıntılarını dinlemiştir. Roman açılımı adı altında başlatılan çalışmalar neticesinde Romanlara birtakım sosyal haklar verilmiştir. Eski mevzuatlarda kullanılan “ göçebe Çingeneler” gibi ifadeler kaldırılmıştır. 1934 tarihli iskân kanununun “Türk kültürüne bağlı olmayanlar, anarşistler, göçebe Çingeneler, casuslar, memleket dışına çıkarılmış olanlar, Türkiye’ye muhacir olarak kabul edilemezler” maddesi kaldırılmıştır. Yabancıların Türkiye’de seyahatleri hakkındaki kanunun “tabiiyetsiz veya yabancı devlet tebaası olan çingenelerin veya Türk kültürüne bağlı olmayan yabancı göçebelerin sınırdaşı edilmeleri içişleri Bakanlığının salahiyetindedir” maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Romanların kimlik sorununa da çözüm getirilmiştir hiçbir ücret ödemedi kimlik sahibi olabilmeleri sağlanmıştır. Başbakanlık toplu konut idaresi Romanlar için evler yapmaya başlamıştır. Romanların İŞKUR ve Halk Eğitim Merkezleri tarafından açılan meslek edindirme kurslarına katılmaları sağlanmıştır.⁶⁷ Yine bu bağlamda araştırma alanımız olan Erenler Yeni Mahalle de “ana kız okuldayız” kampanyası adı altında Romanlara yönelik okuma yazma kursu düzenlenmiştir.

⁶⁷ <http://www.adanyehaber.com/haber>

BÖLÜM:3 ERENLER'DEKİ ROMANLARIN DİNİ İNANÇ

TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ

BULGULAR:

Birinci bölümde kaynaklara ve diğer toplumların algılarına göre romanların dini inanç ve tutumları aktarılmıştı. Bu bölümde ise araştırma alanımızda yapmış olduğumuz ve ekte sunulan ankete göre Sakarya İli Erenler ilçesinde oturan Romanların dini tutum ve davranışları ayrıntılı bir şekilde incelenecek ve değerlendirilecektir.

Kapalı toplum olmasından dolayı Romanlar toplum tarafından yeterince tanınmamış, onlara önyargılı bir şekilde bakılmıştır. Roman denildiğinde, dinle alakası olmayan, hırsız, dolandırıcı, içki içen, yalan söyleyen, her türlü günahı işlemeye meyilli kişi anlaşılmaktadır. Toplumda geleneksel Roman algısı bu şekilde olmasına rağmen araştırma alanımızda yapılan anket ve mülakatlarda bunun tam tersi bir durum ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırma onların farklılıklarını değil, kapalı toplum özelliği ile diğer toplumlarca bilinmeyen yönlerini açıklamakta ve İslami inanış, uygulama ve hassasiyetleri hakkında örnekleme dayalı veriler ortaya koymaktadır.

3.1 Demografik Veriler

Cinsiyet: Araştırma alanımız olan, Küpçüler Yeni Mahalle ve Hacı Hüsrev caddelerinde 75 kişiye uyguladığımız anketin cinsiyete göre dağılımı aşağıdaki şekilde olmuştur.

Tablo 1. Deneklerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyetiniz	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kadın	34	45,3	45,3	45,3
Erkek	41	54,7	54,7	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	100,0

Ankete katılan 75 kişiden 34'ü kadın ve 41'i erkek olup, deneklerin %45,3'ü kadınlardan % 54,7' si erkeklerden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi örneklemin % 45 gibi büyük bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır ki ankete katılanların neredeyse yarısının kadın olduğu anlaşılmaktadır. Bu husus varsayımımızın değerlendirilmesi açısından çok

önem arz etmektedir. Çünkü dini yaşayışla cinsiyet arasında sıkı bir ilişkinin olduğu kuşkusuzdur. Bu yüzden alan araştırması yapan birçok din sosyoloğu araştırmalarında cinsiyet faktörü üzerinde önemle durmaktadır.

Yaş: Demografik verilerden yaşların tespiti, genel anket uygulamalarında olduğu gibi belli yaş aralıkları halinde 6 kategoriden oluşmuştur. Anket 15 yaş üzerinde olanlar itibarı ile uygulanmış ve örneklemin iyi bir temsil niteliğine sahip olması için her yaştan kişilerin araştırma kapsamına alınmasına büyük önem gösterilmiştir. Ankete katılan grubun büyük bir bölümünü genç ve orta yaş grubu diyebileceğimiz 20-50 yaş arasındaki denekler oluşturmaktadır.

Tablo2: Deneklerin yaş durumuna göre dağılımı

Yaşınız	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
20-yaşa altı	2	2,7	2,7	2,7
21-30 arası	22	29,3	29,3	32,0
31-40 arası	26	34,7	34,7	66,7
41-50 arası	18	24,0	24,0	90,7
51-60 arası	6	8,0	8,0	98,7
61veüstü	1	1,3	1,3	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	

Deneklerden 20 yaş ve altı olanlar % 2,7, 21-30 yaşları arası olanlar %29,3, 31-40 yaşları arasında olanlar %34,7, 41-50 yaşları arasında olanlar,%24,0, 51-60 yaşları arasında olanlar %8,61 yaş ve üstü olanlar %1,3 lük dilimi oluşturmaktadır.

Doğum yeri: Araştırma alanımızda yaşayan Romanların, atalarının genel bir özelliği olan konar-göçer yaşama geleneğini günümüzde sürdürmedikleri anlaşılmaktadır. Sakarya ili konumu itibariyle göç alan bir ildir. Sanayisinin gelişmiş olması ve topraklarının tarıma elverişli olması nedeniyle Romanlar bu bölgede yerleşik olarak yaşamaktadırlar. Ankete katılan deneklerin yarısından çoğunu Adapazarı doğumlular oluşturmaktadır. Geri kalanlar komşu il ve ilçelerde doğup Adapazarı'na gelenlerdir

Tablo 3: Deneklerin doğum yerine göre dağılımı:

Doğum yeriniz	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı Yüzde
Adapazarı	52	69,3	69,3	69,3
İzmit	3	4,0	4,0	73,3
Hendek	5	6,7	6,7	80,0
Düzce	3	4,0	4,0	84,0
Kandıra	6	8,0	8,0	92,0
Akyazı	2	2,7	2,7	94,7
Geyve	3	4,0	4,0	98,7
Trabzon	1	1,3	1,3	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	

Tabloya bakıldığında Ankete katılan deneklerin %69,3 ü Adapazarı, % 4,0 ı İzmit, % 6,7' si Hendek,%4,0' ı Düzce, % 8,0' ı Kandıra, % 2,7' si Akyazı, % 4,0' ı Geyve, % 1,3 ü Trabzon doğumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitim durumu: Anket uygulamasından önce sahada yaptığımız incelemelerde okuma yazma bilmeyen ve okuma yazma bildiği halde okula hiç gitmemiş kişilerin olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden eğitim durumuna okuma yazma bilmiyor ve okuryazar şıkları da eklenmiştir. Romanların Erenler' de yerleşik konumda olmalarına ve şehrin içinde yaşamalarına rağmen eğitim düzeylerinin düşük olması dikkat çekicidir. 20-31 yaş arası gençlerde bile hiç okula gitmeyenler vardır. Bunun nedeni sorulduğunda “maddi imkânsızlıktan dolayı okuyamadık” cevabı alınmaktadır. Araştırma sahamızda okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüksektir. Deneklerimizin %12'si okuryazar değildir. Bu nedenle Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü 2010 yılında araştırma sahamızda “Ana kız okuldayız” kampanyası adı altında okuma yazma kursu düzenlemiş ve bu kursa katılan Romanlara törenle diplomaları verilmiştir.

Tablo:4 Deneklerin eğitim durumuna göre dağılımı.

Eğitim durumunuz	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Okuryazar	25	33,3	33,3	33,3
Okuryazar değil	9	12,0	12,0	45,3
İlkokul mezunu	34	45,3	45,3	90,7
Ortaokul mezunu	6	8,0	8,0	98,7
Lise ve dengi okul mezunu	1	1,3	1,3	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	

Deneklerin eğitim durumuna baktığımızda %33,3' lük bir kesim hiç okula gitmemiş fakat kendi çabalarıyla ve ailesinin katkılarıyla okuma yazma öğrenen kişilerden oluşmaktadır. %12'lik bir kesim ise hiç okuma yazma bilmemektedir. Ortaokul mezunu %8,0'dır. Lise ve dengi okul mezunu ise 1,3' lük bir kesimi oluşturmaktadır. Yüksekokul ve fakülte mezunu bulunmamaktadır.

Meslek durumu: Roman toplumu genel olarak meslekleriyle tanınmıştır. Müzisyenlik, demircilik, kalaycılık, sepetçilik, bohçacılık, hurda toplayıcılığı, at cambazlığı gibi meslek dallarıyla adeta özdeşleşmiş gibidirler. Fakat araştırma alanımızdan elde edilen verilerde bu mesleklerin birçoğunun artık icra edilmediği anlaşılmaktadır. Yapılan mülakatlarda, bu mesleklerin teknolojinin ve makineleşmenin artmasıyla artık kendiliğinden ortadan kalktığı söylenmektedir. Eskiden bakır kaplar kullanılırdı kalaycılık vardı, günümüzde bakır kaplar kullanılmadığı için kalaycılık mesleği sona ermiştir. Binek hayvanı yerini motorlu araçlara bırakmıştır. Bu yüzden at alıp satma işi de kendiliğinden sona ermiştir. Izgara, maşa gibi küçük demir aletleri imalatı ile de geçimini sürdüren Roman kalmamıştır. Çünkü bu gibi küçük atölyeler yerini sanayi kuruluşlarına bırakmıştır.

Tablo 5: Deneklerin Mesleklerine Göre Dağılımı.

Mesleğiniz	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Serbest meslek	26	34,7	34,7	34,7
Memur	1	1,3	1,3	36,0
İşsiz	5	6,7	6,7	42,7
Esnaf	8	10,7	10,7	53,3
Ev hanımı	27	36,0	36,0	89,3
Demircilik	1	1,3	1,3	90,7
Müzişyenlik	2	2,7	2,7	93,3
İşçi	5	6,7	6,7	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	

Tabloya baktığımızda, deneklerin %34'ü serbest meslekle uğraştığını belirtmiştir. Serbest meslek denilince birçok meslek dalı akla gelmektedir. Seyyar satıcılık, ayakkabı boyayıcılığı, hurda toplayıcılığı, gibi işlerle uğraşanlar bu gruptandır. Deneklerinin %1,3' ü memurdur. Esnaf olanların oranı ise% 10,7'dir. Bayanlar genelde mesleğinin ev hanımı olduğunu söylemişlerdir. Bunun oranı ise%36,0'dır. Sosyal açıdan Romanlar içerisinde kadına biçilen rol ev işleri ve çocuk bakımındır.. Deneklerin %1,3'ü demirci, %2,7' si müzişyen, %6,7' si işçidir. Deneklerin % 6,7'lik bir kısmı da işsiz olduklarını belirtmişlerdir. İşsiz seçeneğini işaretleyenler genelde gençlerden oluşmaktadır. Gençler açısından bakıldığında çalışma yaşamı oldukça belirsizdir. İş piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleki ve teknolojik donanıma sahip olmayan gençler genellikle ailelerinin katkılarıyla yaşamlarını sürdürebilmektedir.

Tablo 6: Deneklerin cinsiyet ile meslekleri arasındaki korelasyon

Mesleğiniz		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Serbest meslek		5	21	26

Tablo 6nın devamıdır.

Mesleğiniziz		N %	19,2%	80,8%	100,0%
	Memur	N %	0	1	1
			0,%	100,0%	100,0%
	Diğer	N %	2	3	5
			40,0%	60,0%	100,0%
	Esnaf	N %	0	8	8
			,0%	100,0%	100,0%
	Ev hanımı	N %	27	0	27
			100,0%	,0%	100,0%
	Demircilik	N %	0	1	1
			0	100,0%	100,0%
	Müzisyenlik	N %	0	2	2
			,0%	100,0%	100,0%
	İççi	N %	0	5	5
			,0%	100,0%	100,0%
	Toplam	N %	34	41	75
45,3%			54,7%	100,0%	

$$X^2= 53,862$$

$$sd= 7$$

$$p=000$$

$$p< 0,05$$

Deneklerin cinsiyetleri ile meslekleri arasındaki korelasyona göre Kadın deneklerin %19,2 si ile erkeklerin % 80,8' i Serbest meslek sahibidir. Denekler içerisinde erkeklerden bir kişi memurdur. Mesleklerinin ankette yazılı olan mesleklerden başka bir meslek olduğunu söyleyenlerin %40 ı bayan, % 60 ı erkektir. Esnaf olan 8 kişinin tamamı erkektir. Bayan deneklerin 27 tanesi ev hanımı olduklarını söylemişlerdir. Erkeklerden 1 kişi demirci, 2 kişi müzisyen, 1 kişide işçidir. Bayanlardan bu meslekleri

icra eden bulunmamaktadır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre yüksek anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo7: Deneklerin “İmkânınız olsa hangi mesleği icra etmek istersiniz? Sorusuna. verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

İmkânınız olsa hangi mesleği icra etmek istersiniz			Memur	Öretmen	Din görevlisi	Polis	Müziyen	Futbolcu	Diğer	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	17	13	0	3	1	0	0	34
		%	50,0%	38,2%	,0%	8,8%	2,9%	,0%	,0%	100,0%
			50,0%	52,0%	,0%	37,5%	50,0%	,0%	,0%	45,3%
	Erkek	N	17	12	2	5	1	2	2	41
		%	41,5%	29,3%	4,9%	12,2%	2,4%	4,9%	4,9%	100,0%
			50,0%	48,0%	100,0%	62,5%	50,0%	100,0%	100,0%	54,7%
Toplam		N	34	25	2	8	2	2	2	75
		%	45,3%	33,3%	2,7%	10,7%	2,7%	2,7%	2,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=5,938$ $sd=6$ $P=430$ $P>0,05$

Romanların hangi meslekleri icra ettiklerini Tablo 5 te göstermiştik. Denekler bu mesleklerin çoğunu sevdiikleri için değil eğitimsizlikten ve imkânsızlıktan dolayı icra ettiklerini söylemişlerdir. Başka iş bulamadığı için kâğıt ve hurda toplayıcılığı yapan birçok Roman vardır. Ankete katılan deneklere imkânınız olsa aşağıdaki mesleklerden hangisini icra etmek istersiniz dedik. Kadınların %50,0’i ile erkeklerin %41,5’i memur olmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen olmak isteyen kadınlar %38,2’ iken,

erkekler 29,3' tür. Din görevlisi olmak isteyen erkek 2 tanedir bunun oranı da %4,9' dur. İmkânım olsa polis olmak isterdim diye kadınlar %8,8, erkekler ise %12,2'dir. Müzisyen olmak isteyen kadınların oranı %2,9 erkeklerin oranı da 52,4 tür. Futbolcu olmak isterdim diyen kadın yoktur. Erkeklerin ise %4,9 u futbolcu olmak istediklerini belirtmişlerdir. Ankette yer verdiğimiz mesleklerden başka bir mesleğe sahip olmak isterdim diyen kadın yoktur. Erkeklerin oranı ise %4,9' dur. Bunlar da avukat, savcı gibi meslekleri icra etmek istediklerini belirtmişlerdir. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Medeni durum: Deneklerin büyük çoğunluğu medeni durumları itibariyle evli olmakla birlikte, bekâr ve dul olanları da bulunmaktadır. Sosyolojik açıdan toplumun dini yaşayış ve uygulamaları incelendiğinde medeni durumla dini yaşayış arasında yakın bir ilişkinin bulunduğu görülecektir. Bu açıdan bakıldığında medeni durumları itibariyle değişik kişilerin örnekleme kapsamına girmeleri bu ilişkilerin derecesini anlamak bakımından yararlı olacaktır.

Tablo 8: Deneklerin medeni durumlarına göre dağılımı

Medeni durumuz	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Evli	64	85,3	85,3	85,3
Bekâr	9	12,0	12,0	97,3
Dul	2	2,7	2,7	100,0
Total	75	100,0	100,0	

Deneklere medeni durumunuz nedir diye sorduğumuzda %85, 3 gibi büyük bir oranda evli cevabı alınmıştır. %12,0' ı bekâr, %2,7' si de dul cevabını vermiştir.

Çocuk sayısı: Romanların aile ortamlarına baktığımızda çok çocuklu bir yapının var olduğunu görmekteyiz. Evli olanların tamamının çocuğu vardır. Erken yaşlarda evlilik yaygın olduğu için daha çocuk yaşlarda çocuk sahibi olan gençlere rastlanmaktadır. Fakat gençler iki den veya üç ten fazla çocuk sahibi olmayı düşünmemekte çok çocuğun

bakımının ve eğitiminin zor olduğunu aslında bakılabilecek kadar çocuk sahibi olunması gerektiğini söylemektedir.

Tablo 9: Çocuğu olan deneklerin çocuk sayısını arasındaki korelasyon

Çocuğunuz var mı?		Evet	Toplam
Çocuk sayısı	1-çocuk	10	10
		100,0%	100,0%
		15,4%	15,4%
	2-çocuk	18	18
		100,0%	100,0%
		27,7%	27,7%
	3-çocuk	5	5
		100,0%	100,0%
		7,7%	7,7%
	4-çocuk	20	20
		100,0%	100,0%
		30,8%	30,8%
	5-çocuk	6	6
		100,0%	100,0%
		9,2%	9,2%
	6-çocuk	4	4
		100,0%	100,0%
		6,2%	6,2%
	7-çocuk	2	2
		100,0%	100,0%
		3,1%	3,1%
Toplam		65	65
		100,0%	100,0%
		100,0%	100,0%

Çocuğu olan deneklere kaç çocuğunuz var denildiğinde deneklerin% 15,4 ü bir çocuk, 27,7' si iki çocuk , %7,7' si üç çocuk,%30,8' i dört çocuk, %9,8' i beş çocuk, %6,2' si altı çocuk, %2,1' i yedi çocuk sahibi olduklarını belirtmişlerdir. İki den fazla çocuk sahibi olanlar genellikle orta yaş ve üzerindeki kişilerdir.

Tablo 10: Deneklerin ailelerinin nüfuslarına göre dağılımı

Ailenizde kaç kişi var	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
2-kişi	3	4,0	4,0	4,0
3-kişi	8	10,7	10,7	14,7
4-kişi	14	18,7	18,7	33,3
5-kişi	9	12,0	12,0	45,3
6-kişi	11	14,7	14,7	60,0
7-kişi	9	12,0	12,0	72,0
8-kişi	13	17,3	17,3	89,3
9 kişi	1	1,3	1,3	100,0
10-kişi ve üzeri	7	9,3	9,3	98,7
Toplam	75	100,0	100,0	

Deneklere ailenizde kaç kişi yaşıyor diye sorduk. Deneklerin %4 ü, 2 kişi, % 10, 7' si üç kişi, %18,7' si dört kişi, %12,0' ı 5 kişi, % 14,7' si altı kişi, %12,0'ı yedi kişi, %17,3' ü sekiz kişi, % 1,3' ü dokuz kişi, %9,3' ü on kişi ve üzerinde diye cevap vermişlerdir. Görüldüğü gibi roman aileleri kalabalık bir yapıya sahiptir. Geniş aile yapısı Romanlarda halen devam etmektedir. Bunun nedeni ise ekonomik zorluklardır. Evlenen gençler genellikle aileleriyle beraber yaşamaktadır. İşsiz oldukları için ayrı eve çıkma imkânı bulamamışlardır. Araştırma alanımızda Hacı Hüsrev caddesinde evlerin çoğu betonarme olmasına rağmen, yanlarında prefabrik yapıda ve kulübe şeklinde çadır evler de bulunmaktadır. Evlenen gençlerden bu kulübelerde yaşayanlar da vardır.

Ekonomik durum: Romanların mesleki durumları incelendiğinde maddi getirisi fazla olmayan işlerle uğraştıkları görülmektedir. Deneklerin gelir gruplarına göre dağılımını altı grupta toplamış bulunmaktayız. Denekler genellikle sabit gelirli bir işte çalışmadıkları için aylık kazançla ilgili ortalama bir rakam belirtmişlerdir. Öte yandan bir kısım deneklerin çeşitli nedenlerle gelirlerini düşük gösterme eğiliminde oldukları saptanmıştır. İşsiz olduğunu söyleyenler hiç gelirlerinin olmadığını söylemekte veya gelirlerinin 300 TL'nin altında olduklarını belirtmektedirler.

Tablo 11: Deneklerin ekonomik durumlarına göre dağılımı.

Ailenizin aylık ortak geliri ne kadar	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
300 ün altında	7	9,3	9,3	9,3
300-500 arası	40	53,3	53,3	62,7
500-1000 arası	23	30,7	30,7	93,3
1000-1500 arası	3	4,0	4,0	97,3
1500-2000 arası	1	1,3	1,3	98,7
2000 den fazla	1	1,3	1,3	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	

Tabloya bakıldığında 300TL'nin altında gelire sahip olanların oranı %9,3'tür. Bunlar genellikle sabit bir işi olmayan, kendine göre bir iş bulduğunda çalışan gençlerden oluşmaktadır. Deneklerin yarısından fazlasının geliri 300-500 TL arasındadır. Bunların oranı %53,3 olarak görülmektedir. Geliri 500-1000 TL arası olanlar %4'lük bir kısmı oluşturmaktadır. 1500-2000 TL arası geliri olanlar % 1,3, 2000 den fazla geliri olanların oranı da 1,3 olarak görülmektedir.

Ülkemizde çalışanlara verilen asgari ücret 01.01.2011 tarihi itibariyle net 629,96 TL olarak belirlenmiştir. Deneklerin ekonomik gelir düzeyine bakıldığında %62,6 gibi büyük bir kısmının asgari ücret seviyesinden aşağı bir gelire sahip olduğu görülmektedir. Asgari ücret seviyesi ve biraz ondan fazla olan 500-1000 TL ücret alanların oranı da % 30 olduğuna göre Romanların yaşam standartlarının düşük olduğu söyleyebiliriz.

Tablo 12: Deneklerin meslekleriyle; aylık ortalama gelirleri arasındaki korelasyon

Aylık ortalama gelir			300 ün altı	300-500 arası	500-1000 arası	1000-1500 arası	1500-2000 arası	2000 den fazla	Toplam
Mesleğiniziz	s. meslek	N	2	15	9	0	0	0	26
		%	7,7%	57,7%	34,6%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Memur	N	0	0	0	0	0	1	1
		%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
	Diğer	%	1	3	1	0	0	0	5
			20,0%	60,0%	20,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Esnaf	N	0	6	1	1	0	0	8
		%	,0%	75,0%	12,5%	12,5%	,0%	,0%	100,0%
	Ev hanımı	N	2	14	10	0	1	0	27
		%	7,4%	51,9%	37,0%	,0%	3,7%	,0%	100,0%
	Demirci	N	1	0	0	0	0	0	1
		%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Müzisyen	N	1	1	0	0	0	0	2
		%	50,0%	50,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
İşçi	N	0	1	2	2	0	0	5	
	%	,0%	20,0%	40,0%	40,0%	,0%	,0%	100,0%	
Toplam	N	7	40	23	3	1	1	75	
	%	9,3%	53,3%	30,7%	4,0%	1,3%	1,3%	100,0%	

 $X^2= 116,219$

Sd= 135

P=000

P<0,05

Romanlar tarihi itibarıyla meslekleriyle tanınmış bir toplumdur. Fakat günümüzde eski mesleklerinin yerini daha başka iş alanları almıştır. Kişilerin meslekleri ile ekonomik gelirleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Tabloya bakıldığında araştırma alanımızda yaşayan Romanların ekonomik gelirlerinin düşük olduğu gözlemlenmektedir. Deneklerimizin %9,3 ü 300 TL'nin altında bir gelire sahiptir. Bu gruptakiler memur, ev hanımı ve işçi hariç diğer mesleklerle uğraşanlardır. Aylık 300-500 TL arası geliri olanların oranı %53,3' tür. Bu grupta da memur hariç diğer meslekler yer almaktadır. Aylık geliri 500-1000 TL arası olanların oranı % 30,7'dir. Bu grupta memur, demirci ve

müziyen hariç diğer meslek dallarının hepsi de yer almaktadır. Aylık geliri 1000-1500 TL arası olanların oranı %4,0'dır. Bu grupta esnafın %12,5 i ile işçilerin %40,0 ı yer almaktadır. 1500-2000 TL gelire sahip sadece ev hanımlarının %3,7'sidir. 2000 TL' den fazla gelire sahip denek sadece bir kişidir. Bu da memurdur. İki değişken arasında "ki kare testine" göre Yüksek anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.2. Dini İnanış Ve Yaşayışlar

Din, insanla beraber var olmuş ve insanlığın sonuna kadar da var olacak bir kanundur. İnsanlık tarihine baktığımızda dini inançlardan yoksun bir toplulukla karşılaşmamız mümkün değildir. Toplumlara ayakta tutan temel esasların başında din gelmektedir. Din toplumlara birleştiren kaynaştıran âdeta topluma dinamizm kazandıran bir sistemdir. Bir toplumun dini inanış ve yaşayışını saptamadan o toplumu tam manasıyla tanımak mümkün değildir. Tıpkı biyolojik ihtiyaçlar gibi, bir dine inanmak ve bağlanmanın genellikle araştırma konusu olan toplum yaşantısında önemli bir yerinin bulunduğu görülmektedir. Öyle ki yapılan araştırmalarda dinin toplum yaşantısında gereksiz ve boş bir şey olduğunu söyleyen hiçbir deneğe rastlanmamaktadır.⁶⁸

Romanlar üzerinde yapılan önemli tartışmalardan birisi de onların dini inanışlarına yöneliktir. Araştırmamıza başlarken Romanların dini inanış ve yaşayış şekillerini ortaya koyarak toplumdaki yanlış inanışların önüne geçmek, Romanlar hakkında toplumda oluşan olumsuz önyargıları yıkmayı amaçladık. Toplumun büyük bir kesimi Türkiye'de yaşayan Romanların Müslüman olmadığını ve Müslüman olmak isteseler bile olamayacaklarını düşünmektedir. Hatta Müslüman olabilmeleri için önce başka bir dini kabul edip ondan sonra İslam'a geçebilecekleri inancı yaygındır Bu yüzden toplum tarafından çekinmekte, onlara adeta potansiyel suçlu gözüyle bakmaktadır. Fakat yapılan araştırmalara bakıldığında Romanların, hangi toplumla karşılaşılsa o topluma uyum sağladıkları görülmektedir. Dünyada yaşayan bütün Romanların ayrı bir dini olduğunu söylemek mümkün değildir. Onların genelde buldukları ülkelerin dinini kabul etmişlerdir.

⁶⁸ Günay, *a.g.e.*, s.71

Tablo 13: Deneklerin “Kendinizi hangi inanışa yakın hissediyorsunuz?” sorusuna Verdikleri cevapların Cinsiyete Göre dağılımı

Kendinizi hangi dini inanışa yakın hissediyorsunuz			İslamiyet	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34	34
		%	100,0%	100,0%
	Erkek	N	41	41
		%	100,0%	100,0%
Toplam		N	75	75
		%		100,0%

Deneklere kendinizi hangi dini inanışa yakın hissediyorsunuz dediğimizde; kadın ve erkek deneklerin %100 ü İslam dini mensubu olduklarını söylemişlerdir. Araştırma sahamızda anket uygulamamıza koyduğumuz Hristiyanlık ve Yahudilik dinlerine mensup denek bulunmamaktadır.

Tablo 14: Deneklerin “itikâdi yönden hangi mezhebe mensupsunuz” sorusuna verdikleri cevapların Cinsiyete Göre dağılımı.

İtikâdi yönden hangi mezhebe mensupsunuz.			Ehlisünnet	Cevap vermek istemiyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	31	3	34
		%	91,2%	8,8%	100,0%
			43,1%	100,0%	45,3%
	Erkek	N%	41	0	41
			100,0%	0,0%	100,0%
			56,9%	,0%	54,7%
Total		N	72	3	75
		%	96,0%	4,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2= 3,768$

sd=1

p=0,52

p<0,05

Deneklerimiz içerisinde farklı mezheplere mensup olanların olup olmadığını saptamak için deneklerimize itikâdi yönden hangi mezhebe mensupsunuz diye soru yönelttik. Kadınların %91,2’ si, Ehli- sünnet mezhebine mensubum derken % 8,8’i cevap vermek istemiyorum demiştir. Erkeklerin tamamı Ehli-sünnet mezhebine mensup olduklarını söylemişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 15: Deneklerin “Ameli yönden hangi mezhebe mensupsunuz” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı

Ameli yönden hangi mezhebe mensupsunuz			Hanefi Mezhebi	Cevap vermek istemiyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N %	31	3	34
			91,2%	8,8%	100,0%
			43,1%	100,0%	45,3%
	Erkek	N %	41	0	41
			100,0%	,0%	100,0%
			56,9%	,0%	54,7%
Toplam		N %	72	3	75
			96,0%	4,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2=3,768$$

$$sd =1$$

$$p=0,52$$

$$p < 0,05$$

Yaptığımız mülakatlarda araştırma alanımızda Romanlarla birlikte yaşayan, onların yaşayış ve kültürlerini benimsemiş Abdal kökenli vatandaşların da olduğu saptadık. Tarihte Abdallarla Romanlar genellikle birbirine karıştırılmış ve Abdallara Roman gözüyle bakılmıştır. Özellikle Sünnî İslâm’ı benimseyenler tarafından Çingenelik dayatması yapılarak sosyal yapı içerisinde Abdallardan mesleklerinin icrası dışında uzak durulmaya çalışılmıştır. Alevî-Bektaşî olmaları nedeniyle kapalı bir toplum şeklinde yaşayan Abdallar kendilerini ifade etmekte yeterince başarılı olamamışlardır.

Abdallarla ilgili yapılan araştırmaların çoğunda Abdal-Çingene açıklamaları göze çarpmaktadır. Bunlarla ilgili bazı kaynaklarda şu açıklamalar yer almaktadır. Yörükán “Çiftçilik başlıca sanatları olmakla beraber göçebelerinin su başlarında, söğüt gölgelerinde, söğüt dallarından yaptıkları sele, sepet gibi şeyler dolayısıyla bunlara Çingene denildiğini hâlbuki A. Vanberg’in “Türk Etnografya ve Etnolojisi” adlı kitabında gördüğü gibi Abdal Musa’nın Velâyetnamesi ’ne nazaran bunların Horasan mülkündeki boydan olduklarına kanaat getirdiğini söylemektedir⁶⁹. Saim Ayata ise onların Türkmen soyundan geldiklerini çingene olmadıklarını savunmaktadır⁷⁰. Anadolu’da eskiden beri yerleşmiş Abdal oymakları vardır. Bunlar genelde Alevi-Bektaşî geleneği devam ettirmektedirler. Bugünkü Abdallar kendilerini haklı olarak Türk ırkından ve İslâm olduklarını ifade etmektedirler.

Araştırma sahamıza baktığımızda deneklerimiz arasından koynundan Hz. Ali’nin resmini çıkarıp aslında biz aleviyiz diyenlerde olmuştur fakat çeşitli nedenlerle ben aleviyim diyenler bile hangi mezhebe mensupsunuz diye sorduğumuzda Hanefi mensubu şıkkını tercih etmişlerdir. Anadolu Aleviliğinin Hanefi-Maturidi geleneği içinde doğup geliştiğini unutmamak lazımdır. Alevi- Bektaşiler İtikatta Maturidi amelde Hanefi geleneğe mensuptur. Tabloya göre deneklerin %96,0ı Hanefi mezhebini tercih ederken. %4,0 ı bu soruya cevap vermek istememiştir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 16: Denklerin “herhangi bir cemaatin sohbetlerine katılıyor musunuz?”

Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Herhangi Bir dini cemaatin sohbetlerine katılıyor musunuz?		Evet katılıyor um	Katılmadım fakat katılmak isterim	Katılmadım katılmakta istemem	Cevap vermek istemiyo rum	Toplam
Kadın	N	8	16	10	0	34
	%	23,5%	47,1%	29,4%	,0%	100,0%
Erkek	N	11	18	10	2	41

⁶⁹ Yörükán, Yusuf Ziya, *Anadolu’da Aleviler ve Tahtacılar*, Ankara 1989, s. 107.

⁷⁰ Ayata, Saim, *Kırşehir Yöresi Abdallarının Dini İnançları Üzerine Bir Araştırma*, (Basılmamış Doktora tezi), Kayseri, 2006,s. 34

Tablo 16'nın devamıdır.

		26,8%	43,9%	24,4%	4,9%	100,0%
Toplam	N %	19	34	20	2	75
		25,3%	45,3%	26,7%	2,7%	100,0%

X=1,955sd =1

p=582

p> 0,05.

Ülkemizde dini cemaatlere mensup veya onların çeşitli zamanlarda yapılan sohbetlerine katılan Romanların olup olmadığını öğrenmek istedik. Soruya rahat cevap verilmesi açısından cemaatlerin isimlerini zikretmeden soruyu yönelttik. Kadınların% 23,5' i ile erkeklerin % 26,8' i cemaatlerin sohbetlerine katılıyorum demiştir. Şu ana kadar katılmadım fakat katılmak isterim diyenlerin oranı kadınların %47,1' ini, erkeklerin ise %43,9' unu oluşturmaktadır. Kadınların % 29,4' ü ile erkeklerin %24,4' ü katılmadım katılmakta istemem derken, erkeklerin %4,9' u bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Tabloya bakıldığında Romanların cemaatlere karşı sıcak oldukları onların yaptıkları dini sohbetlere katıldıkları veya katılmak istedikleri anlaşılmaktadır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.2.1. Allah'a İman

İman sözlükte bir şeyi söylediği sözde tasdik etmek, doğrulamak, söylediğini kabullenmek, gönül huzuru ile benimsemek, karşındakine güven vermek, güvenlikte olmak, şüpheye yer vermeyecek şekilde içten ve yürekten inanmak anlamlarına gelir. İstilah ta ise Hz. Peygamberin Allahuteala'dan getirdiği kesin olarak bilinen hükümleri tasdik etmek, onun haber verdiği şeyleri tereddütsüz kabul edip, bunların gerçek ve doğru olduğuna gönülden inanmak demektir.⁷¹

Allah'a iman, İman esaslarının ilk basamağıdır. Allaha iman etmekle aslında ondan gelen her şeye iman etmiş olmaktadır. Allah inancı kişinin yaşamına etki eden onu düzenleyen, bir tasavvurdur. Allah inancı müminin zihninde salt bir itikat, kanaat ve inanç olmaktan çıkıp kalbine doğru bir imana, varoluşsal bir ilişkiye, canlı- duygusal bir

⁷¹Karagöz İsmail ve diğ, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Ankara 2010, s. 315

bağa dönüştükçe bireyin yaşamının bütün boyutlarına nüfuz etmesi ve onu, etkilemesi o oranda artar,”⁷²

Pratikte her insanın Allah tasavvuru, Allah hakkındaki bilgisine ve onunla olan özel ilişkisine dayandığı için, zorunlu olarak öznel bir yanı vardır. Fakat Türk toplumunun dini düşünce kaynaklarının ve bilgilenme yolunun (kurumlarının) aynılığı ve etkinliği oranında da ortak bir dini tasavvur aynılığının olduğunu söyleyebiliriz.⁷³

İmanın geçerli ve muteber olabilmesi için kalple tasdik edilmesi gereklidir. Kalple tasdik imanda değişmeyen asli unsurdur. Kalbiyle tasdik etmediği halde diliyle inandım diyen kişinin imanı muteber değildir. Kalbi ile tasdik ettiği halde çeşitli nedenlerle diliyle bunu söyleyemeyen veya inkâr eden kişinin imanı geçerlidir. Şu ayet bunu açıklar mahiyettedir.” Ey peygamber, kalpleri iman etmediği halde, ağızlarıyla inandık diyenlerden ve Yahudilerden küfür içinde koşanlar seni üzmesin.⁷⁴ Kişi Allah’a iman etmekle ondan Cebrail (as) vasıtasıyla gelen her şeyi kabul etmiş olur. Artık hayatına bu imanının gerektirdiği şekilde yön vermesi gerekir.” Allah kimi doğru ola iletmek isterse kalbini imana açar.⁷⁵ Ayeti de imanın insanı doğru yola ilettiğini, yanlış düşünce ve fiillerden alıkoyduğunu açıklar mahiyettedir.

Tablo 17: Deneklerin,” kelime-i şahadet ve anlamını biliyor musunuz?” sorusuna

Verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Kelime – i şahadet ve anlamın biliyor musunuz?			Kelime-i şahadet ve anlamını biliyorum	Kelime-i şahadeti ve anlamını bilmiyorum	Kelime-şahadeti biliyorum fakat anlamını bilmiyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	28	0	6	34
		%	82,4%	,0%	17,6%	100,0%
			43,1%	,0%	66,7%	45,3%
			37	1	3	41

⁷²Güler İlhami, *Allah'ın Ahlakiliği Sorunu*, Ankara 2002, s. 12

⁷³Güler, *a.g.e.*, s 17.

⁷⁴el-Maide 5/41.

⁷⁵En'am 6/125.

Tablo 17'nin devamıdır

	Erkek	N %	90,2%	2,4%	7,3%	100,0%
			59,9%	100,0%	33,3%	54,7%
Toplam		N %	65	1	9	75
			8	1,3%	12,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

X= 2,61 sd=2 p=27 p>0,05

Deneklere kelime-i şahadet ve anlamını biliyor musunuz diye sorduk. Kadınların %82,4' ü ile erkeklerin %60,2' si evet biliyorum demiştir. Kelime-i şahadet ve anlamını bilmiyorum diyen bayan yoktur. Erkek ise sadece bir kişidir. Bu da erkeklerin % 2,4' ü nü kapsamaktadır. Kelime i şahadeti biliyorum fakat anlamını bilmiyorum diyenlerin oranı kadınlarda %17,6, erkeklerde %33,3'tür. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo:18 Deneklerin, "Kelime-i şahadet ve anlamını nereden öğrendiniz?"

Sorusuna verdikleri soruların cinsiyete göre dağılımı.

Kelime-i şahadet ve anlamını nereden öğrendiniz			Mahalledeki cami imamından	Büyüklerinden	Kitaplardan	Diğer	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	7	27	0	0	34
		%	20,6%	79,4%	,0%	,0%	100,0%
			53,8%	47,4%	,0%	,0%	45,3%
	Erkek	N	6	30	3	2	41
		%	14,6%	73,2%	7,3%	4,9%	100,0%
			46,2%	52,6%	100,0%	100,0%	54,7%
Toplam		N	13	57	3	2	75
		%	17,3%	76,0%	4,0%	2,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

X= 4,262 sd= p=200 P>0,05

Kadın deneklerin %20,6'sı ile erkeklerin %14,6' i kelime-i şahadet ve anlamını mahalledeki cami imamından öğrendim derken; kadınların %79,4' ü ile erkelerin %73,2' si büyüklerimden öğrendim demiştir. Kelime-i Şahadeti kitaplardan ve diğer yollardan öğrendim diyen kadın denek yoktur. Erkek ise toplam %12,2'dir.“göre İki değişken arasında “Ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 19: Deneklerin “Allah’ın varlığını ve birliğini kabul ediyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapları cinsiyete göre dağılımı.

Allah’ın varlığını ve birliğini kabul ediyor musunuz?			Evet	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N %	34	34
			100,	100,0%
	Erkek		41	41
			54,7%	54,7%
Toplam		N %	75	75
			100,0%	100,0%

Deneklere Allah’ın varlığını ve birliğini kabul ediyor musunuz sorusunu yönelttiğimizde, deneklerin tamamı tereddütsüz evet cevabını vermişlerdir. Kadın deneklerle, erkek deneklerin %100 ü Allah’ın varlığını ve birliğini kabul etmektedir. Anket uygulamamızda bulunan fikrim yok ve cevap vermek istemiyorum seçeneğini tercih eden denek olmamıştır.

3.2.2. Peygamber İnanıcı

Peygamber, Farsça 'da “haber taşıyan ve elçi” anlamlarına gelmektedir. Dini terim olarak. Allah’ın kulları arasından seçtiği ve vahiyle şereflendirerek emir ve yasaklarını insanlara ulaştırmak üzere görevlendirdiği elçiye Peygamber denilmektedir. Peygamberlere iman, imanın altı esasından biridir. Peygamberlere iman; insanlara doğru yolu göstermek için, Allah tarafından seçkin kimselerin gönderildiğine, bu kimselerin

Allah'tan aldığı bütün bilgilerin doğruluğuna İnanmak demektir.”⁷⁶ Peygamberler insanların idraklerinin ulaşamadığı birtakım şeyleri bildiklerini veya gördüklerini iddia etmiş, Allah'ın elçisi olduklarını bu sebeple insanların kendilerine uymaları gerektiğini söylemiş ve Allah'ın adına hükümler vazetmişlerdir.⁷⁷

Allah'a imandan sonra inanılması gereken şeylerden bir tanesi de Peygamberlere iman eden kimse. Onun Allah tarafından getirdiği bütün şeylere şeksiz ve şüphesiz inanması gerekir. İslam inancına göre Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar gelen bütün peygamberlere aralarında herhangi bir ayırım yapmadan inanmak gerekir Nitekim: “Peygamberler de kendisine Rabbi tarafından indirilene iman etti, müminler de her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler. Allah'ın Peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayınız.”⁷⁸ Ayetinde bu husus açıklanmaktadır.

İslâm Dini, Allah tarafından gönderilen elçiler arasında her hangi bir ayırım gözetmemiştir. Hatta Kur'an-ı Kerim peygamberlerin hayatlarına, kavimleriyle olan ilişkilerine, mucizelerine ve çalışmalarına dikkat çekerek onları övmüştür. Bu arada nebilerin sonuncusu olan Hz. Muhammed (sav)'in gönderilmesine dikkat çekilmiş, O'nu sevmenin ve getirdiği ilâhî mesajı tasdik etmenin gerekliliği vurgulanmıştır. Çünkü Allah'ı ve O'nun elçisi Hz. Muhammed (sav.)'i sevmek olgun imanın bir işareti olarak kabul edilmiştir.

Tablo 20: Denelerin Hz. Peygamber hakkındaki düşüncelerinin cinsiyete göre dağılımı.

Size göre Hz. Peygamber.			Son Peygamberdir	Fikrim yok	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	33	1	34
		%	97,1%	2,9%	100,0%
	Erkek	N	41	0	41
		%	100,0%	,0%	100,0%

⁷⁶Kılavuz Ahmet Saim, Peygamberlere İman, *Diyanet İşleri Başkanlığı İslam İlmihali*, Ankara 2006, C. I, s.69

⁷⁷ Bulut, Halil İbrahim, *Kur'an Işığında Mucize ve Peygamber*, İstanbul 2002, s.81.

⁷⁸ el- Bakara 2/285.

Tablo 20'nin devamıdır.

Toplam	N %	74	1	75
		98,7%	1,3%	100,0%

$X^2=1,222$ $sd=1$ $P=269$ $P>0,05$

Deneklerin Hz. Peygamber hakkındaki düşüncelerini sorduğumuzda kadınların %97,1' i ile erkeklerin %100'ü son peygamberdir cevabını vermişlerdir. Kadınların %2,9' u fikrim yok şikkını tercih etmiştir. Büyük bir velidir şikkını hiçbir denek tercih etmemiştir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.2.3. Meleklerle İman

Allah'ın emirlerini tanıyan ve itaat eden iyi nitelikteki ruhanî varlıklar anlamına gelen melek kelimesi (çoğulu melâike) Uga-ritçe, Habeş'çe, İbranice ve Arapça gibi Sâmi dillerde bulunan göndermek anlamındaki “Pek” kökünden olup “haberci, elçi; güçlü kuvvetli, tasarrufta bulunan, yöneten” manalarına gelmektedir. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm gibi vahye dayanan dinlerde Tanrı ile insan arasındaki mesafe vurgulanarak ilişki kurma fonksiyonu meleklerle yüklenmiştir.⁷⁹

Melekler duyu organlarıyla algılanamayan, gözle görülmeyen, sürekli Allah'a kulluk eden asla günah işlemeyen nurani ve ruhani varlıklardır. Onlar hakkında bilgilerimiz Kur'an ve Hadislerdeki bilgilerle sınırlıdır. Ayet ve hadislerde meleklerin çok olduğundan bahsedilmiş fakat sayıları hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Tablo 21: Deneklerin meleklerle ilgili düşüncelerinin cinsiyete göre dağılımı.

Meleklerle İlgili Olarak		Meleklerin Varlığına İnanıyorum		Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34	34
		%	100,0%	100,0%
			45,3%	45,3%

⁷⁹ Erbaş, Ali, *Melek*, D.İ.A. İstanbul 1992, IXXX, 37

Tablo 21'in devamıdır.

	Erkek	N	41	41
		%	100,0	100,0%
			54,7	54,7
Toplam		N	75	75
		%	100,0%	100,0%
			100,0%	100,0%

Tablodan da anlaşılacağı üzere kadın ve erkek deneklerin tamamı meleklerin varlığına inanıyorum demişlerdir. Deneklerle yaptığımız mülakatlarda meleklerin isimleri, görevleri, mahiyeti, hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı anlaşılmıştır.

3.2.4. Kitaplara İman ve Kuran'ı Kerim

Kitaplara iman, Allah tarafından bazı Peygamberlere kitap indirildiğine ve bu kitapların içeriğinin tümüyle doğru ve gerçek olduğuna inanmak demektir. Yüce Allah tarihin her devrinde insanlara yol gösterici rehber olarak Peygamberler ve bu Peygamberlere de kitaplar göndermiştir. Kitap gönderilmeyen Peygamberlerde bir önceki peygambere gönderilen kitaba göre ilahi tebliğ vazifelerini yapmışlardır. “Bu kitaplardan Tevrat; Hz. Musa'ya, Zebur; Hz. Davut'a, İncil; Hz. İsa'ya Kuran'ı Kerim de Hz Muhammed(sav) gönderilmiştir. Bunlardan başka bir de sahife gönderilen Peygamberler vardır. Hz. Âdem'e 10 sahife, Hz. Şit'e 50 sahife, Hz. İdris'e 30 sahife, Hz. İbrahim'e 10 sahife olmak üzere toplam 100 sahife gönderilmiştir”.⁸⁰

Kitaplara iman, iman, esaslarından biridir. Kuran'ı Kerim bunu şu şekilde açıklamaktadır. “İşte onun için sen (tevhide) davet et ve emrolunduğun gibi dosdoğru

⁸⁰ Özalp, Ahmet, ,Kitaplara İman, Ş.İ.A., Ocak 2000, IV, 358

ol. Onların heveslerine uyma ve de ki; ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum.⁸¹

Yüce Allah'ın insanlığa son vahyi Kuran'ı Kerimdir. Kuran'ı Kerim Fatıha suresinden başlayarak, Nas suresi ile biten hiçbir değişikliğe uğramadan Günümüze kadar gelen tek ilahi kitaptır. “Bu kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.”⁸² Yüce Allah'ın gönderdiği diğer üç kitap insanlar tarafından değişikliğe uğratılmışlardır. Onların asılları kalmamıştır. Kuran ı Kerim aslı itibariyle hiçbir değişikliğe uğramamıştır. Kıyamete kadar da orijinalliğini sürdürecektir

Tablo 22: Deneklerin “size göre “Kuran’ı Kerim nasıl bir kitaptır?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Size göre Kuran'ı Kerim			Allah'ın son kelimadır hiçbir değişikliğe uğramamıştır	Kısmen değiştirilmiştir	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	33	1	34
		%	97,1%	2,9%	100,0%
		%	44,6%	100,0%	45,3%
	Erkek	N	41	0	41
		%	100,0%	,0%	100,0%
		%	55,4%	,0%	54,7%
		N	74	1	75
		%	98,7%	1,3%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=1,222$

sd=1

p=269

P>0,05

Anket uygulamamıza katılan deneklerin Kuran'ı Kerim hakkında ki düşüncelerini öğrenmek istedik. Kadınların %97,1 i ile Erkeklerin %100 ü kuranı kerim Allah'ın son

⁸¹eş- Şûrâ,42/15.

⁸²el-Bakara,2/2.

kelamıdır ve hiçbir değişikliğe uğramamıştır demişlerdir. Kadınlardan 1 kişi kısmen değiştirilmiştir şikkını tercih etmiştir. Hz Muhammed'in yazdığı sözlerdir ve hiçbir fikrim yok şıklarını tercih eden denek olmamıştır. Tablodan da anlaşılacağı üzere araştırma alanımızda Kuran'ı Kerim'e tam bir şekilde iman mevcuttur. Onun aslını koruması konusunda hiç bir şüphe yoktur. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 23: Deneklerin "evinizde hangi kitaplar bulunur"? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı

Evinizde hangi kitaplar bulunur			Kuran'ı Kerim	Dini Kitaplar	Hepsi	Hiçbiri	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	N	3	4	23	4	34	
			8,8%	11,8%	67,6%	11,8%	100,0%	
	Erkek	%	21,4%	57,1%	47,9%	66,7%	45,3%	
			11	3	25	2	41	
				26,8%	7,3%	61,0%	4,9%	100,0%
				78,6%	42,9%	52,1%	33,3%	54,7%
Toplam		%	14	7	48	6	75	
			18,7%	9,3%	64,0%	8,0%	100,0%	
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=4,853$

sd=3

P=183

P>0,05

Tabloya bakıldığında deneklerin evinde Kuran'ı Kerim ve diğer dini kitaplardan ikisi de bulunanların oranı, kadınlarda %67,6,erkeklerde ise %60,1'dir. Evinde sadece Kuran'ı Kerim bulunan kadınların oranı %21,4, erkeklerin oranı ise %26,8'dir. Evimde bu kitaplardan hiçbiri yok diyenler kadınlar % 11,8, erkekler %4,9 dur. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 24: Deneklerin “Kuran’ı Kerim’i hangi sıklıkla okuyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Kuran’ı Kerim i hangi sıklıkla okuyorsunuz			Her gün okumaya çalışıyorum	Cuma akşamları okuyorum	Sadece bayram günlerinde okuyorum	Okumay 1 bilmiyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	0	14	0	20	34
		%	,0%	41,2%	,0%	58,8%	100,0%
			,0%	45,2%	,0%	52,6%	45,3%
	Erkek	N	3	17	3	18	41
		%	7,3%	41,5%	7,3%	43,9%	100,0%
			100,0%	54,8%	100,0%	47,4%	54,7%
Toplam		N	3	31	3	38	75
		%	4,0%	41,3%	4,0%	50,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=793$ $sd=3$ $P=122$ $P>0,05$

Tabloya bakıldığında deneklerin %50,7 si Kuran’ı Kerim’i okumasını bilmediklerini söylemişlerdir. Okumayı bilmeyen bazı denekler mealini okuyorum veya dua okuyorum diye cevap vermişlerdir. Her gün okumaya çalışıyorum diyen kadın denek yoktur, erkeklerin oranı ise %7,3 tür. Cuma akşamları okuyorum diyen kadınlar %41,2 erkekler ise %41,5 tir. Kadınların %0,1 erkeklerin %7,3 ü sadece bayram günlerinde okuyorum diye cevap vermişlerdir. Tablodan deneklerin yarısının Kuran’ı Kerim’i okumasını bilmedikleri anlaşılmaktadır. Fakat deneklerin hemen hemen hepsi Kuran okumayı öğrenmek istemekte ve zamanında öğrenemedikleri için pişmanlık duymaktadır. Bunun yanında denekler Kuran’a ve onu okuyanlara karşı büyük bir saygı duymaktadırlar İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 25: Deneklerin “Kur’an okumasını kimden öğrendiniz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Kur’an’ı Kerim’i okumasını kimden öğrendiniz?		Aile büyüklerimden öğrendim	Kur’an Kursuna gittim	Mahalle imamından öğrendim	Okumayı bilmiyorum	Toplam
	Kadın	N	14	0	2	18
		%	41,2%	0,0%	5,9%	52,9%
Cinsiyet	Erkek	N	16	3	4	4
		%	39,0%	7,3%	9,8%	9,8%
Toplam		N	30	3	6	6
		%	40,0	4,0%	8,0%	8,8%

$$X^2=3,714$$

$$sd=3$$

$$P=0,05$$

$$P=0,05$$

Araştırma alanımızdaki kadın deneklerin %41,2 si ile erkek deneklerin % 39,0’ı Kur’an okumasını aile büyüklerinden öğrenmiştir, Kur’an Kursuna giden erkeklerin oranı %7,3’ tür. Kur’an öğrenmek için Kur’an Kursuna gittim diyen kadın denek yoktur. Kur’an okumasını mahalle imamından öğrenen Kadınlar %5,9 iken, erkeklerde bu oran %9,8’dir. Kadınların %52,9’ u ile erkeklerin %9,8’ i Kur’an okumasını bilmemektedir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 26: Deneklerin “Çocuklarımı Kur’an’ı Kerim ve dini bilgiler öğrenmesi için camiye veya Kur’an Kursuna gönderirim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Çocuklarımı Kur’an’ı Kerim ve dini bilgiler öğrenmesi için camiye veya Kur’an Kursuna gönderirim.			Evet	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34	34
		%	100,0%	100,0%
			45,3%	45,3%
	Erkek	N	41	41
		%	100,0%	100,0%
			54,7%	54,7%

Tablo 26'nın devamıdır

Toplam	N %	75	75
		100,0%	100,0%
		10,0%	100,0%

Araştırma alanımızda Kuran'ı Kerim'i okumasını bilenlerin oranı düşüktür. Fakat deneklerimize çocuklarınızı camiye veya Kur'an Kursuna gönderir misiniz? Dediğimizde %100 oranında evet göndeririz cevabı alınmıştır. Bunun yanında Hacı Hüsrev caddesinde Kuran okumasını bilenler mahalle çocuklarına Kur'an dersi verdiklerini belirtmişlerdir. Buradan araştırma alanımızdaki Romanların çocukların dini eğitimine büyük önem verdikleri anlaşılmaktadır. Bunun yanında denekler cami ve Kur'an Kurslarında kendi çocuklarıyla fazla ilgilenilmediği ve dışlandıklarını belirtmişlerdir.

3.2.5. Ahiret inancı

Ahiret gününe iman da iman esaslarından bir tanesidir. Ahiret sözlükte son, sonra olan ve son gün manalarına gelir. Terim olarak ahiret: İsrâfil (as) ın Allah'ın emriyle, kıyametin kopması için sura ilk üflemesiyle başlayacak olan ebedi hayata denilir. İsrâfil (as) sura ikinci üflemesiyle insanlar dirilip hesaba çekilecek, sonra dünyadaki iman ve amellerine göre ceza ve mükâfat görecek, cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme girecek ve orada kalacaklardır. Ahirete inanmayan kimse Kur'an ayetlerini inkâr ettiği için kâfir olur. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, Peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse o tam manasıyla sapmıştır⁸³. Ayeti bunu açıklar mahiyettedir.

Allah'u Teâlâ, içinde yaşadığımız bu dünyayı ve üzerindeki bütün varlıkları geçici bir zaman için yaratmıştır. Bir gün dünya ve dünyadaki bütün insanlar, canlı ve cansız varlıklar yok olacaktır. Dağlar, taşlar, yerler, gökler parçalanacak⁸⁴ Allah'tan başka tüm âlem son bulacaktır.⁸⁵ Bu hâdiselerin meydana geldiği günü Kur'an, "zelzele saati"⁸⁶

⁸³ en-Nisa, 4/136.

⁸⁴ el Kâria, 101/4-5.

⁸⁵ er-Rahman, 55/27.

⁸⁶ el-Hac, 22/2

ve “Kıyamet günü,⁸⁷” diye adlandırır. Kıyamet gününden sonra Allah'ın takdir ettiği bir zamanda insanlar yeniden hayat bularak kabirlerinden kaldırılacak ve "Mahşer" denilen düz bir sahada⁸⁸, “hesabı süratle gören Allah'ın⁸⁹” huzurunda, dünyada yaptıklarının hesabını vermek üzere toplanacaklardır. Hesapların görülmesinden sonra bir kısım insanlar iyilikleri nedeniyle Cennet'e, diğerleri ise, inkâr ve kötülükleri nedeniyle Cehenneme gideceklerdir. İşte bu yeni hayatın başlayacağı günden, bitmez tükenmez bir halde devam edecek olan âleme ahiret âlemi denir.

Tablo 27: Deneklerin “size göre iyi ve kötü davranışların ahirette karşılığı var mıdır?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Size göre iyi ve kötü davranışların			Öldükten sonra ceza ve mükâfatını göreceğiz	Öldükten sonra herhangi bir karşılığı yoktur	Herhangi bir fikrim yok	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	33	1	0	34
		%	97,1%	2,9%	,0%	100,0%
			46,5%	33,3%	,0%	45,3%
Cinsiyet	Erkek	N	38	2	1	41
		%	92,7%	4,9%	2,4%	100,0%
			53,5%	66,7%	100,0%	54,7%
Toplam		N	71	3	1	75
		%	94,7%	4,0%	1,3%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=0,41$

sd=2

P=594

P>0,05

Deneklerimizin % 94' ü öldükten sonra ceza ve mükâfat göreceğiz demişlerdir. Bunu cinsiyete göre dağılımı şöyledir. Kadınların% 97,1' ile erkeklerin %92,7' si ahirette, dünyada yaptıklarının hesabının verileceğini kabul etmektedirler. Dünyada yaptığımız amellerin ahirette hiç bir karşılığı yoktur diyenler toplam %4,0'dır. Bu konuda hiçbir

⁸⁷el-Kıyame, 75/1.

⁸⁸el-Hicr, 15/25.

⁸⁹Ali-İmran, 3/19.

fikrim yok diyenler ise deneklerin %1,3 ü kadardır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.3. İbadetlerle ilgili uygulamalar.

Sözlükte boyun eğme alçak gönüllülük, itaat, kulluk, tapma, tapınma anlamlarına gelen ibadet; dini terim olarak insanın Allah’a sevgi, saygı ve itaatini göstermek, onun hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya koyduğu belirli tutum ve gerçekleştirdiği davranışlar için kullanıldığı gibi daha genel olarak, aynı mahiyetteki düşünüş, duyuş ve sözleri de ifade eder.⁹⁰

İbadetler dinin özünü teşkil eden iman esaslarından sonra dinde ikinci önemli halkayı oluşturur. İbadet, saygı ve itaatin en yüksek derecesidir. Böyle bir saygı yalnız Allah’a yapılır. Çünkü bizi yaratan ve çeşitli nimetler vererek yaşatan o’dur. Öyle ise, saygı ve itaatin en yüksek derecesi olan ibadet, bütün varlığımızı kendisine borçlu olduğumuz Yüce Allah’ın hakkıdır. “Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.⁹¹” ayeti yaratılışımızın hikmetin, dünyaya gelişimizin gayesinin, Allah’ı tanımak ve O’na ibadet etmek olduğunun kanıtıdır.

Bütün varlıklar, Yüce Yaratıcı tarafından kendilerine verilen görevi yerine getirirken, en güzel surette yaratılan, yerdeki ve gökteki birçok varlığın hizmetine sunulduğu insanın ibadet görevini en iyi şekilde ve ömrü boyunca yerine getirmesi gerekir. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de “Ve sana ölüm gelinceye kadar rabbine ibadet et.” buyurulmuştur.⁹²

Halk arasında ibadet dendiğinde, namaz, oruç, zekât ve hac akla gelmektedir. Fakat böyle bir sınırlandırma doğru değildir İslâm’ın şartları olarak saydığımız beş temel esas, ibadetin bir özeti veya temel esasları olarak kabul edilebilir. Onları açıp yaydığımız ve diğer ibadet şekillerini de nazara aldığımız zaman İslâm dininin tüm güzelliklerinin ortaya çıktığını görürüz.

3.3.1. Namaz İbadeti

Türkçe ’de “namaz” olarak kullandığımız bu kelime Farsçadır. Dilimize Farsçadan geçmiştir. Arapçası “salattır. Salat kelimesi Arapça ’da, “dua etmek, övmek, tazim

⁹⁰ Sinanoğlu, Mustafa, İbadet, *D.İ.A.*, İstanbul,1992, İXX, 233

⁹¹ Zariat,51/ 56

⁹²el- Hicr,15/99.

etmek” gibi anlamlarda da kullanılır. Namaz; tekbir ile başlayıp, selam ile son bulan, belli söz ve hareketleri kapsayan çok yüce bir ibadetin özel adıdır.

Namaz dinin direği, ibadetlerin en üstünüdür. Yüce Allah'a karşı en önemli ibadet görevimiz günde beş defa kıldığımız namazlarımızdır. Ergenlik çağına gelen, akıllı her Müslümana günde beş vakit namaz kılmak farzdır. Namaz, bizi yaratan, yaşatan, sayısız nimetleri veren yüce Allah'a karşı bir kulluk görevimizdir.

Peygamberimiz (sav.) “Namaz dinin direğidir”⁹³ buyurmuş, secdeyi de kulun Allah’a en yakın olduğu hal olarak nitelendirmiştir.⁹⁴ Namaz kılanlar, “Allah’ın emrini yerine getirmiş, kulluk borçlarını ödemiş ve Allah’ın hoşnutluğunu kazanmış, dünya ve ahiret mutluluğuna kavuşmuş olurlar. “Her din, yaratıcı kudret karşısında boyun eğmek ve kutsal ile bağlantı kurmak temeli üzerine kurulur ve her dinde bunu sağlamak üzere öngörülen merasimler bulunur. İslam dininde namaz; Allah’a yaklaşmanın yolu, O’na yükselmenin basamağı en parlak ve en önemli ibadettir. Bu özelliğinden dolayı namaz diğer bütün ibadetlerin özü ve özeti sayılmıştır. “Kelime-i şehadetten sonra İslam’ın en önemli rüknü olan namaz, günde beş ayrı zaman diliminde olmak üzere kadın ve erkek her Müslüman için bir görevdir. Esasen namaz ibadetinin hiçbir amaç ve hikmeti olmasa bile, diğer ibadetlerde olduğu gibi, namaz ibadetini sırf inanılan dinin bir gereği, yüce yaratıcının bir emri olduğu için, hiç değilse bunun için yerine getirmelidir.”⁹⁵

Tablo 28: Deneklerin “beş vakit namaz kılarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı

Beş vakit namaz kılarım			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	4	30	0	34
		%	11,8%	88,2%	,0%	100,0%
	Erkek	N	3	34	4	41

⁹³Tirmizi, “İman,” 8

⁹⁴Müslim, “Salat”, 215

⁹⁵Apaydın, Yunus, Namaz, *D.İ.B. İslam İlmihali*, Cilt 1, s.220.

Tablo 28'in devamıdır

		7,3%	82,9%	9,8%	100,0%
	%	42,9%	53,1%	100,0%	54,7%
Toplam	N	7	64	4	75
	%	9,3%	85,3%	5,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2=3,772$$

$$sd=2$$

$$P=152$$

$$P>0,05$$

Tabloya bakıldığında deneklerin beş vakit namazı düzenli kılmadıkları görülmektedir. Cinsiyete göre düzenli namaz kılanların oranı kadınlarda %11,8, erkeklerde %7,3' tür. Bunun yanında hiç namaz kılmam diyenlerin oranı da azdır. Hiç namaz kılmam diyen kadın yoktur. Erkeklerin ise %9,8'i hiç namaz kılmam demiştir. Romanların dini inanışlarına baktığımızda iman esaslarına tam bir şekilde bağlı olduklarını görmekteyiz. İnanç açışınan taviz vermemelerine rağmen ibadetlerde bilhassa beş vakit namaz kılma alışkanlıklarında bir gevşeklik görülmektedir. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 29: Deneklerin göre "Beş Vakit Namaz Kılarım" yargısına verdikleri cevapların medeni durumlarına göre dağılımı.

Günde Beş Vakit Namaz Kılarım			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Madeni Durumunuz	Evli	N	6	56	2	64
		%	9,4%	87,5%	3,1%	100,0%
			85,7%	87,5%	50,0%	85,3%
	Bekâr	N	0	7	2	9
		%	,0%	77,8%	22,2%	100,0%
			,0%	10,9%	50,0%	12,0%
	Dul	N	1	1	0	2
		%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
			14,3%	1,6%	,0%	2,7%

Tablo 29'un devamıdır.

Toplam	N	7	64	4	75
	%	9,3%	85,3%	5,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=10,277$

$Sd=4$

$P= 36$

$P>0.05$

Tabloya bakıldığında deneklerin evli, bekâr ve dul olanlar arasında namaza ilgileri bakımından çeşitli tutumlara sahip olanlar bulunduğu görülecektir. Evli olanlar arasında beş nakit namazı düzenli kılanların oranı %9,4 ara sıra kılanlar %87,5 hiç kılmayanlar %3,1'dir. Bekâr olan denekler arasında düzenli olarak namaz kılan denek bulunmamaktadır. Ara sıra kılanlar % 77,8, hiç kılmayanlar ise %22,2 oranındadır. Dul olan iki denekten bir tanesi düzenli diğeri de ara sıra namaz kılmaktadır. Görüldüğü gibi medeni durumla dini pratiklerden namaza olan düşkünlük arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Evliler namaza en çok bağlı kişiler oldukları halde bekârlar ona en az ilgi duyan kişilerdir. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo: 30 Deneklerin " Beş Vakit Namazı Kılarım" Yargısına Verdikleri Cevapların Yaşlarına Göre Dağılımı.

Beş Vakit Namaz Kılarım			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Yaşınız	20-yaş altı	N	0	2	0	2
		%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
			,0%	3,1%	,0%	2,7%
	21-30arası	N	3	16	3	22
		%	13,6%	72,7%	13,6%	100,0%
			42,9%	25,0%	75,0%	29,3%
	31-40arası	N	2	24	0	26
		%	7,7%	92,3%	,0%	100,0%
			28,6%	37,5%	,0%	34,7%
	41-50arası	N	1	16	1	18
		%	5,6%	88,9%	5,6%	100,0%
			14,3%	25,0%	25,0%	24,0%
	51-60arası	N	1	5	0	6
		%	16,7%	83,3%	,0%	100,0%
			14,3%	7,8%	,0%	8,0%

Tablo 30'un devamıdır.

61 ve üstü	N	0	1	0	1
	%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		,0%	1,6%	,0%	1,3%
Toplam	N	7	64	4	75
	%	9,3%	85,3%	5,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2= 6,788$

Sd= 10

P=745

P>0,058

Tablo 28'e bakıldığında araştırma alanımızdaki Romanların beş vakit namazı düzenli kılanların oranının düşük olduğu görülecektir Bunun yanında hiç namaz kılmam diyen deneklerin oranı da azdır. Beş vakit namazı ara sıra kılarım diyenler %85,3 lük bir oranla deneklerimizin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığına göre yaş ilerledikçe günlük vakit namazlarına olan bağlılık artmaktadır. Dünya işlerinden el etek çekmiş olup ölümün kendilerini her an yakalayacağını anlayan ve ahiret hazırlığı içinde olan ihtiyarlar arasında günlük beş vakit namaza olan bağlılık genç ve orta yaşlı olanlardan daha fazladır. Öyle ki 51 ve daha yukarı yaşlarda bulunanlar arasında hiç namaz kılmayan deneğe rastlanmamaktadır. 51- 60 yaş arasında bulunanların %16,7 si düzenli, %83,3 ü ara sıra namaz kılmaktadır. 61 yaş ve yukarı yaşlarda olan bir kişi de ara sıra namaz kıldığını belirtmiştir. Ara sıra namaz kılanlar 41- 50 yaş arasında olanlarda %89,9, 31-40 yaş arası olanlarda %92,3, 21-30 yaş arası olanlarda %72,7, oranındadır. 21 yaşın altında olan iki kişi de ara sıra namaz kıldığını belirtmiştir. Buradan da genellikle yaş ilerledikçe düzenli olarak vakit namazlarını kılma eğiliminin arttığı anlaşılmaktadır. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3,3.1.1.Teravih namazı

Teravih, Arapça terviha kelimesinin çoğulu olup rahatlamak dinlenmek gibi anlamlara gelir. Ramazan ayına mahsus olmak üzere yatsı namazından sonra kılınan sünnet namazın her dört rekâtının sonundaki oturuş, terviha olarak adlandırılmış, sonradan bu kelimenin çoğulu olan teravih bu namaza isim olmuştur. Nafile namazların münferiden kılınması daha faziletli olduğu halde teravih namazının cemaatle kılınması sünnettir. Hz. Peygamber teravih namazını iki defa cemaatle ashaba kıldırılmış ancak daha sonra

farz olur düşüncesiyle cemaatle kıldırmamıştır. Teravih namazının iki rekâta bir selam vererek ve dört rekâtın sonunda biraz dinlenerek kılınması müstahaptır.⁹⁶

Peygamberimiz “Kim ramazan namazını (teravih) inanarak ve sevabını Allah’tan bekleyerek kılsa onun geçmiş günahları bağışlanır.”⁹⁷ Buyurarak insanları bu namaza teşvik etmiştir

Müslümanlar teravih namazına ayrı bir önem verirler. İftardan sona kadın erkek, çoluk çocuk hep birlikte camilere koşulur. Teravih adeta ramazana renk katan, heyecan veren bir namazdır. Araştırma alanımızda deneklerin, beş vakit namaz kılma alışkanlıkları düzenli değilken teravih namazına devam konusunda titiz davrandıkları saptanmıştır.

Tablo 31: Deneklerin “teravih namazı kılarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Teravih namazı kılarım		Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	N	11	19	4	34
		%	32,4%	55,9%	11,8%	100,0%
		%	29,7%	65,5%	50,0%	45,3%
	Erkek	N	26	10	5	41
		%	63,4%	24,4%	9,8%	100,0%
		%	70,3%	34,5%	50,0%	54,7%
Toplam	N	%	37	29	9	75
		%	49,3%	38,7%	10,7%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=9,302$

sd=3

P=0,26

P<0,05

Tablodan deneklerin %49,3’ ü teravih namazını düzenli olarak kıldıkları anlaşılmaktadır. Bunun cinsiyete göre oranı kadınlarda %32,4, erkeklerde %63,4’ tür. Teravih namazını ara sıra kılan kadınlar %55,9, erkekler ise 24,4’ tür. Teravih namazını hiç kılmam diyen kadınlar %11,8, erkekler ise %9,8 oranındadır. Tablodan da anlaşılacağı gibi araştırma alanımızda teravih namazına önem verilmekte ve bu ibadet

⁹⁶ Karagöz İsmail Ve diğ. *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Ankara 2010, s. 651.

⁹⁷ Müslim, Salat, 174

deneklerin büyük çoğunluğu tarafından uygulanmaktadır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki vardır.

3.3.1.2.Cuma namazı

Farz-ı ayın olan bir namazdır. Farzıyeti, Kitap, Sünnet ve icmâ ile sabittir. Kur'an-ı Kerim'in 62. süresinde, Cuma namazından bahsedildiği için Cuma Süresi olarak isimlendirilmiştir. Bu sürede Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: “Ey inananlar! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah'ı anmaya koşun; alım satımı bırakın; bilseniz, bu sizin için daha iyidir. Namaz bitince yeryüzüne yayılın; Allah'ın lütfundan rızık isteyin; Allah'ı çok anın ki saadete erişesiniz”⁹⁸ Hz. Peygamber (sav) hadislerinde Cuma namazının fazileti, kuvvetli bir farz olduğu ve namazı özürsüz olarak terk etmenin büyük günah sayılığını bildirmektedir. "Kim önemsemeyerek üç cumayı terk ederse, Allah onun kalbini mühürler."⁹⁹ Buyurarak bu konuda Müslümanları uyarmıştır.

Cuma namazı haftada bir kere cemaatle kılınan farz bir namazdır. Cuma günü Müslümanlar için özel bir gündür, adeta bayram havası içerisinde geçirilir. Bunun için Perşembe günü akşamından başlanmak üzere maddi ve manevi temizliğe her zamankinden daha fazla önem verilir. Boy abdesti almak, tırnak kesmek, dişleri fırçalamak, bedeni temizlikleri yapmak, temiz elbiseler giymek, başkalarını rahatsız etmeyecek kadar güzel kokular sürmek bu güne hazırlık amacıyla yapılan güzel davranışlardan bazılarıdır.

Tablo 32: Erkek deneklerin “Cuma namazı kılarım” yargısına verdikleri cevapların dağılımı

Cuma namazı kılar mısınız?	Düzenli	Ara sıra	Toplam
Erkek	34	7	41
	82,9%	17,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	54,7%
Toplam	34	7	41
	45,3%	9,3%	54,7%
	100,0%	100,0%	100,0%

⁹⁸ Cuma, 9/62.

⁹⁹Tirmizi, Cuma 7.

Tabloya bakıldığında deneklerimizin de Cuma namazına büyük önem verdikleri anlaşılmaktadır. Cuma namazını hiç kılmam diyen erkek bulunmamaktadır ara sıra kılanların oranı %17,1'dir. Erkek deneklerimizin % 82,9 u Cuma namazını düzenli olarak kılmaktadır.

3.3.2. Oruç İbadeti

İslam'ın beş temel esasından biri de oruçtur. Her sene bir ay Müslümanların küçük büyük, kadın erkek çoğunun büyük bir huşu ile tuttıkları Ramazan orucu Müslümanların indinde çok önemli bir mevkie sahiptir. Hz. Peygamber'in zamanından günümüze kadar Müslümanlar bu güzel dini vecibeyi büyük bir heyecanla yerine getirirler. Bu mübarek vazife, bireye hesap edilmez güzellikler kazandırır.

Oruç ibadeti diğer önemli görevler gibi bütün dinlerde farz kılınmıştır. Nitekim Kuran'ı Kerim de "Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz." ¹⁰⁰Buyrulmuştur. Bu ayette Yüce Rabbimiz oruç tutmamızı emrederken korunacağımıza da vurgu yapmaktadır. Oruç kötülüklerle karşı kalkandır. Peygamber Efendimiz Oruçla ilgili: "Sizden biriniz oruçlu iken cahillik yapmasın, hanımına yaklaşmasın, biri onunla dövüşür ve ona söverse iki kez ben oruçluyum desin" ¹⁰¹ buyurmuştur. Bir kutsi Hadiste ise; "Nefsimi yed-i kudretinde bulundurana yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu Allah'ın indinde misk kokusundan daha hayırlıdır benim için yemeyi, içmeyi ve şehvetini terk ediyor. Oruç benim içindir ve onu ancak ben mükâfatlandırırım." ¹⁰²buyurulmuştur.

Oruç içinde birçok hikmeti barındırmaktadır. Oruçlu insan birçok şeyden mahrum olduğu için bazıları bir kısım sıkıntılar içerisinde olabilir. Tüm toplumda böyle bir hava varken herhangi bir olumsuzluk anında insanların din kardeşlerini üzmemeleri Hz. Peygamber tarafından ifade ediliyor. Kötülüğe ve haksızlığa karşı müsamahakâr olunması ve gerekirse kendi konumunun ifade edilmesi önerilmektedir. Böylece mübarek bir zaman diliminde ortaya çıkacak her hangi bir olumsuzluğun önüne geçilmiş oluyor.

¹⁰⁰ Bakara,2/183.

¹⁰¹ Buhari, Savm, 2

¹⁰² Buhari, Savm,2

Ramazan ayı geldiğinde içtimai hayatımıza çok değişik bir atmosfer hâkim olur. Komşuluk ilişkilerine yeni bir canlılık gelir. Toplumda karşılıklı olarak sevgi, hoşgörü ve muhabbet duyguları gelişir. İnsanlar aynı vakitte sahura kalkarak aynı mukaddes duyguları yaşar, akşam olunca da hemen hemen tüm toplum aynı davranışları göstererek iftar sofrasında iftar zamanını beklerler. Hele Anadolu insanındaki komşuluk manzaraları ramazanla birlikte daha da güzelleşir. İnsanlar muhtaç olmamasına rağmen birbirine hediye vermeleri, karşılıklı yemekler götürüp getirmeleri insanların sevinçlerine yeni sevinçler katar. Şehirlerde kurulan toplu iftar çadırları topluma ayrı bir heyecan getirmektedir.

Ramazan ayı girdiğinde hem ferdin ruhsal dünyasında, düşüncesinde, duygularında ve hem de içinde yaşadığı çevrede yepyeni bir canlılık göze çarpar. Dindar bir genç, hanım, anne veya baba ramazanın girişiyle birlikte farklı bir atmosfere girdiğini hissederek ve ona göre yeni bir yaşama başlar. Bunu daha ramazanın girişinden, ilk akşam kılınan teravih namazından anlarız. Toplum olarak ramazan çok önemseydiğimiz ibadet zamanlarından bir tanesidir.

Tablo 33: Deneklerin “ramazan orucu tutarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı

Ramazan orucu tutarım			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	32	2	0	34
			94,1%	5,9%	,0%	100,0%
			47,8%	33,3%	,0%	45,3%
Erkek	Erkek	%	35	4	2	41
			85,4%	9,8%	4,9%	100,0%
			52,2%	66,7%	100,0%	54,7%
Toplam		N	67	6	2	75
Toplam			89,3%	8,0%	2,7%	100,0%
Toplam			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=2,167$

sd=2

P=338

P>0,05

Tabloya bakıldığında deneklerimizin de oruç ibadetine büyük önem verdikleri anlaşılmaktadır. Diğer ibadetleri düzenli yerine getirenlerin oranı az olmasına rağmen bu oran oruç ibadetinde artmıştır. Ramazan ayının o etkileyici atmosferinden Romanlar 'da etkilenmektedirler. Deneklerimizin %89,3 ü orucu düzenli olarak tutmaktadır. Ara sıra tutanlar %8,0, hiç tutmayanlar %2,7'dir. Cinsiyete göre bakıldığında ise kadınların %94,1'i ile erkeklerin %85,4'ü düzenli olarak oruç tutmaktadır. Ara sıra oruç tutan kadınların oranı %5,9 iken erkeklerin oranı ise %9,8'dir. Hiç oruç tutmayan kadın yoktur. Erkeklerde ise %4,9 oranla 2 kişi hiç oruç tutmuyorum diye cevap vermiştir. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo:34 Deneklerin "Ramazan Orucu Tutarım" Yargısına Verdikleri Cevapların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı.

Ramazan Orucu Tutarım			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Medeni Durumunuz	Evli	N	58	5	1	64
		%	90,6%	7,8%	1,6%	100,0%
			86,6%	83,3%	50,0%	85,3%
	Bekâr	N	7	1	1	9
		%	77,8%	11,1%	11,1%	100,0%
			10,4%	16,7%	50,0%	12,0%
	Dul	N	2	0	0	2
		%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
			3,0%	,0%	,0%	2,7%
Toplam		N	67	6	2	75
		%	89,3%	8,0%	2,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2= 3,196$$

$$Sd= 4$$

$$P= 526$$

$$P>0,05$$

Araştırma alanımızdaki romanlar Ramazan ayına ayrı bir değer vermektedir. Deneklerimizin genel olarak Ramazan orucunu düzenli olarak tuttukları görülmektedir. Bu oran evli olan deneklerde % 90,6 bekârlarda %77,8 dul olanlarda ise% 100,0'dır. Ramazan orucunu ara sıra tutanlar evlilerde %7,8 iken bekârlarda ve dullarda %11,1 oranındadır. Ramazan orucunu hiç tutmayan sadece iki denek bulunmaktadır. Bunların

ise bir tanesi evli diğeri de bekârdır. Tablodan deneklerimizin medeni durumları ile Ramazan orucunu tutma oranları arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı anlaşılmaktadır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.3.2.1. Muharrem Ayı Orucu: Muharrem ayının onuncu gününe “Aşura” denilir. Hz. Peygamberin bu günde devamlı olarak oruç tuttuğu rivayet edilmiştir. Fakat sadece o günde oruç tutulması uygun görülmemiş, bunun yanında bir önceki veya bir sonraki günün de oruçlu geçirilmesi tavsiye edilmiştir. “Bir rivayete göre Peygamberimiz Medine’ye geldiğinde Yahudilerin oruç tuttıklarını görünce bu orucun anlamını yani ne için tutulduğunu sormuştu. Yahudiler bu günün büyük bir gün olduğunu, Allah’ın Musa’yı ve İsrail oğullarını düşmanlardan bu günde kurtardığını ve Musa’nın bu sebeple bu günde oruç tuttuğunu, kendilerinin de bu günde oruç tutmalarının bundan kaynaklandığını söyleyince Peygamberimiz “Ben Musa’ya sizden daha yakınım” demiş ve bu günlerde oruç tutulmasını emretmiştir.¹⁰³”

Ülkemizde Sünni çevrelerde Muharrem orucu bir sünnet olarak Muharrem ayının 9-10-11. Günlerinde tutulmaktadır. Alevi Bektaşî çevrelerde bu ayın ilk 10 veya 12 günü oruç tutulmaktadır. Genellikle Aleviler bu oruca büyük önem atfederler. Tutulması gerektiği noktasında bütün Alevîlerin ittifak ettikleri ve çoğunlukla tuttıkları başlıca oruç Muharrem orucudur. Bu orucun Muharrem ayının onuncu gününde bitirilecek şekilde hesaplanarak başlanması gerektiği yönünde görüşler beyan edilse de, genellikle Muharrem ayının 1’inde başlayıp 12’sine kadar 12 gün tutulduğu görülmektedir¹⁰⁴

Tablo 35: Deneklerin “Muharrem orucu tutarım” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Muharrem ayı orucu tutarım			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	30	3	1	34
			88,2%	8,8%	2,9%	100,0%
	6,9%	60,0%	16,7%	45,3%		
Erkek	N	34	2	5	41	
		82,9%	4,9%	12,2%	100,0%	

¹⁰³İbn-Mace, Sıyam,41

¹⁰⁴Üçer, Cenksu, *Geleneksel Alevilikte İbadet Hayatı*, s.457-510, Editör, Bulut, Halil İbrahim *Anadolu’da Aleviliğin Dünü ve Bugünü*, 2010, Sakarya.

Tablo 35'in devamıdır

			53,1%	40,0%	83,3%	54,7%
Toplam	N	%	64	5	6	75
			85,3%	6,7%	8,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

X²=485

sd=2

P=289

P>0,05

Muharrem ayı da toplumumuzun önem verdiği aylardan biridir. Bu ayın ilk gününün hicri yılbaşı olması, aşure günün bu günde olması gibi nedenlerle Müslümanlar katında önemlidir. Biz burada Romanların dini algısını algılamada Muharrem orucunun önemli bir gösterge olacağını düşünerek deneklere Muharrem orucunu tutar mısınız? Sorusunu yönelttik. Aldığımız cevaplara göre deneklerimiz bu ayda tutulan oruca büyük önem vermektedirler. Muharrem orucunu düzenli tutan kadınlar %88,2, erkekler ise %88,9'dur. Ara sıra tutanlar kadınlarda % 8,8, erkekler ise %4,92 dur. Muharrem orucunu hiç tutmayan kadınların oranı %2,9 iken erkeklerin oranı ise %12,2'dir. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur. Şunu da belirtmek gerekir ki burada tutulan oruç Sünni çevrelerin tuttuğu Muharrem orucudur. Araştırma alanımızdaki Romanlar, Alevi- Bektaşî zümrelerin muharrem ayının ilk 10 veya 12 günü tuttuğu orucu bilmemektedirler.

3.3.3. Zekât İbadeti

Zekâtın kelime anlamı "artma, çoğalma, arıtma ve berekettir." "Doğru söylemek, sözünü tutmak" anlamına gelen sıdk kökünden alınmış olan, Kur'an ve sünnette zekât anlamında kullanılmış sadaka kelimesi, daha sonraki devirlerde gönüllü mali ödemeler için kullanılmaya başlanmıştır. Fıkhi tabirle zekât; Müslüman zenginlerin seneden seneye mallarının bir bölümünü yoksullara vermeleridir.¹⁰⁵

Kur'an-ı Kerim'de zekât kelimesi iki yerde sözlük anlamında; otuz ayette ise terimsel anlamda kullanılmıştır. Bu ayetlerin yirmi yedisinde namazla birlikte zikredilmiştir. Sözlük ve dindeki anlamı yukarıda açıklanan zekât, hicretin ikinci yılında farz olmuş,

¹⁰⁵Erkal, Mehmet, *D.İ.B, İslam İlmihali*, C. 1, s. 422.

mali bir ibadettir. Farziyeti kitap, sünnet ve icma ile sabittir. Kur'an-ı Kerim'de zekâtın mana ve öneminden bahseden birçok ayet vardır.

Toplumdaki servet sahipleri yoksullara yardım ellerini uzatarak, mallarının zekâtı ile onlara destek verecek olurlarsa, onları kötü yollara sürüklenmekten ve toplum için problem olmaktan kurtarmış olurlar.

Zekât vermek İslam'ın beş şartından bir tanesidir. Fakat zekâtın farz olabilmesi için belirli mali servete sahip olmak gerekir. Zekât, en güzel sosyal yardımlaşmadır. Bu zekât, zenginlerinden alınır ve yoksullara verilir Yüce dinimiz, sosyal yardımlaşmaya büyük önem vermiştir. Çeşitli vesileler ile zenginlerin, yoksulları görüp gözetmelerini emretmiştir. Zenginlere zekât yükümlülüğü getirmekle de bu yardımlaşmayı sistemleştirmiştir. Zengin, her yıl malının belli bir bölümünü yoksullara vermek durumundadır.

Tablo 36:Deneklerin “zekât veririm” yargısına verilen cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Zekât veririm		Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Cinsiyet	Kadın	27	5	2	34
		79,4%	14,7%	5,9%	100,0%
		43,5%	55,6%	50,0%	45,3%
	Erkek	35	4	2	41
		85,4%	9,8%	4,9%	100,0%
		56,5%	44,4%	50,0%	54,7%
Toplam		62	9	4	75
		82,7%	12,0%	5,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2= 494$

sd= 2

p=781

P>0,05

Deneklerimizin maddi durumlarını gösterdiğimiz Tablo 11 bakıldığında, deneklerimizin %53,3 ünün 500 TL'nin altında bir aylık gelire sahip oldukları görülmektedir. Bu

açından bakıldığında deneklerin zekât verecek değil alacak konumda oldukları anlaşılacaktır. Deneklere zekât veririmsiniz? Diye sorduğumuzda zekât vermek isterim fakat maddi durumum yetersiz cevabı alınmaktadır. Biz burada deneklerin zekât verme eğilimlerini araştırdığımızdan yukarıdaki tabloda maddi imkânım olsa zekât veririm, fakat veremiyorum diyenlerde zekât veriyor olarak gösterilmiştir. Buna göre kadınların %79,4' ü ile erkeklerin %85,4'ü düzenli olarak zekât verdiklerini veya vermek istediklerini belirtmişlerdir. Kadınların %14,7'si ile erkeklerin % 9,8'i ara sıra zekât veririm dereken; kadınların%5,9' u ile erkeklerin%4,9' u hiç zekât vermem diye cevap vermiştir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.3.4. Kurban İbadeti

Arapça ‘da gerek maddî gerekse manevî her türlü yakınlığı ve yakın olmayı kuşatacak bir anlam yelpazesine sahip olan kurban kelimesi dinî terminolojide kendisiyle Allah'a yaklaşılacak şeyi, özel olarak da Allah'a yakınlık sağlamak, yani ibadet amacıyla belli vakitte belirli cinsten hayvanları kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder.¹⁰⁶

İnsanlık tarihi boyunca bütün dinlerde Kurban mevcut olmakla birlikte şekil ve amaç yönüyle aralarında farklar bulunur. Kuran’da Hz. Âdem’in iki oğlunun Allah’a kurban takdim etmelerinden söz edilir.¹⁰⁷

Kurban; Allah’a yaklaşmak ve O’nun rızasına ermek niyetiyle kesilen hayvan demektir. Akıllı, hür, mukim ve dini ölçülere göre zengin sayılan mümin, ilâhî rızayı kazanmak gayesiyle kurbanını kesmekle hem Yüce Yaratıcıya, hem de maddi durumlarının yetersiz olması sebebiyle kurban kesemeyenlere yardımda bulunarak halka yaklaşmaktadır.

Kurban kesmek, akıllı, buluğ çağına ermiş, dinen zengin sayılacak kadar mal varlığına sahip ve misafir olmayan Müslüman’ın yerine getireceği mali bir ibadettir. Temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 20 miskal (80.18 gr.) altın veya bunun değerinde para veya eşyaya sahip olan kişi dinen zengindir; dolayısıyla Allah'ın kendisine bahşetmiş olduğu nimetlere şükran ifadesi ve Allah yolunda fedakârlığın nişanesi olarak kurban kesmelidir.

¹⁰⁶ Bardakoğlu, Ali, Kurban, *DİA*, İstanbul,1992, C. 26, s. 436.

¹⁰⁷el- Maide,5/27.

Tablo 37: Deneklerin “kurban keserim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Kurban keserim			Düzenli	Ara sıra	Hiç		Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	22	7	5	0	34
		%	6 4,7%	20,6%	14,7%	,0%	100,0%
			45,8%	38,9%	62,5%	,0%	45,3%
	Erkek	N	26	11	3	1	41
		%	63,4 %	26,8%	7,3%	2,4%	100,0%
			54,2 %	61,1%	37,5%	100,0 %	54,7%
Total		N	4 8	18	8	1	75
		%	64,0%	24,0%	10,7%	1,3%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %	100,0%

$X^2=2,087$

sd=3

P=555

P>0,05

Deneklere kurban keser misiniz? Diye sorduğumuzda keserim veya imkânım olsa keserim cevapları alınmıştır. Deneklerimizin kurban kesme konusundaki eğilimlerini araştırdığımızdan imkânım olsa keserim diyenler kesiyor olarak kabul edilmiştir. Tabloya bakıldığında kadın deneklerin %4,7’si ile erkek deneklerin %63,4 ü düzenli olarak kurban kesmektedir. Ara sıra kesenler, kadınlarda %20,6’ ile erkeklerde %26,8’dir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.3.5 Hac İbadeti:

Arapça ’da gitmek yönelmek, ziyaret etmek anlamlarına gelen hac kelimesi fıkıh terimi olarak; İmkânı olan her Müslümanın belirlenmiş zaman içinde, Kâbe, Arafat Müzdelife ve Mina’yı ziyaret etmek ve belli görevleri yerine getirmek suretiyle yaptığı ibadeti ifade eder. Bu ibadeti yerine getirenlere Arapça ‘da hâc (çoğulu huccac) Türkçe ’de Hacı denir.¹⁰⁸İslam’ın beş esasından bir olan hac, hicretin IX. Yılında farz kılınmıştır.

¹⁰⁸Harman, Ömer Faruk Hac, *DİA*, İstanbul,1992,XIV, 382

Hac yolculuğu için sağlığa ve belirli maddi zenginliğe ihtiyaç duyulduğu için Hac; ibadet çeşitleri içinde hem meddi hem mali ibadetler arasında zikredilir.

Haccın farz olduğu hükmü Kur'an-ı Kerim ve sünnetle sabittir. Bu hüküm konusunda tüm Müslümanlar görüş birliği içerisindeyler. Haccın farziyetine dair Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur: “Bir yol bulup güç yetirenlerin Kâbe'yi haccetmesi Allah'ın insanlar üzerindeki bir hakkıdır.”¹⁰⁹ Kur'an-ı Kerim'de hac ismi bir sureye ad olarak verilmiştir. Bu surede de Allah'u Teâla şöyle buyurmuştur: “İnsanlar arasında haccı ilan et ki, gerek yaya olarak ve gerekse uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler.”¹¹⁰ Yine Kur'an'ın bir başka ayet-i kerimesinde: “Başladığınız hac ve umreyi tamamlayınız.”¹¹¹ buyurulmuştur. Bunlar dışında Kur'an-ı Kerim'de hacla ilgili birçok ayet bulunmaktadır.

Haccın farz oluşuyla ilgili Peygamberimiz(sav) şöyle buyurmuştur. “İslam, beş temel üzerine kurulmuştur. Allah'tan başka hiçbir tanrı olmadığına, Muhammed(as)'in Allah'ın peygamberi olduğuna şahitlik etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmaktır.”¹¹² Bu hadisten de anlaşılacağı gibi hac İslam'ın beş temel şartından birisidir. Bir başka hadiste de şöyle buyrulur: Hz. Peygamber haccın farz kılındığını ashabı-ı kirama duyurunca, içlerinden birisi, her yıl mı? Diye sormuş, Resulullah (sav) ise susmuştur. Bu soru üç kez tekrarlanınca Hz. Peygamber: “Eğer evet deseysen hac üzerinize her yıl farz olurdu. Buna da güç yetiremezsiniz.” Buyurmuştur.

Hac ibadeti, gitmeye güç yetirecek durumda olan her Müslümana farzdır. Bunun için her Müslüman bu önemli ibadeti ilk fırsatta yerine getirmeli ve haccın kazandırdığı yüce değerlere nail olmalıdır. Kendisine hac farz olan kimse bu farzı yerine getirmeden ölürse günahkâr olur. Bir Müslüman hac ibadetini ömründe bir sefer yaparsa farzı yerine getirmiş olur. Birden fazla yapılan haclar nafîle yerine geçer.

Hac, birlik ve kardeşlik mefhumunun fikir halinden fiil haline gelmesini temin eden bir ibadettir. Çünkü bir şeyin gerçekleşmesi ancak onun yaşanması ile mümkündür. Belli

¹⁰⁹ A-i İmran,3/97

¹¹⁰el-Hac 22/27

¹¹¹el- Bakara, 2/196.

¹¹² Buhari, İman, 2

mekânlarda ve belli zamanlarda topluca yapılması zorunlu olan bu ibadet, Müslümanların kader birliğini tayin eder.

Tablo 38: Deneklerin “hacca gittim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Hacca gittim			Düzenli	Hiç	Ara sıra	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	0	33	0	34
		%		97,1%	2,9%	100,0%
			,0%	45,2%	100,0%	45,3%
	Erkek	N	1	41	0	41
		%	2,4%	97,6%	,0%	100,0%
			100,0%	54,8%	,0%	54,7%
Toplam		N	1	74	0	75
		%	1,3%	97,3%	1,3%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2=2,030 \quad sd= 2 \quad P=361 \quad P>0,05$$

Araştırma alanımızda yaşayan Romanlar içerisinde hacca giden kadın denek bulunmamaktadır. Erkeklerden ise sadece bir kişi hacca dittiğini söylemiştir. Bunu erkekler içerisindeki oranı %2,4'tür Denekler maddi imkânsızlıktan dolayı hacca gidemediklerini, ama o gitmeyi istediklerini belirtmişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.3.6. Abdest ve Gusül

Farsça Âb (su) ve dest(el) kelimelerinden oluşan ve el suyu anlamlarına gelen abdest; belirli ibadetlerin ifasının ön şartı olan ve kendisi de ibadet mahiyetinde görülen bir nevi hükmi temizliktir. Arapça karşılığı, güzellik, temizlik ve parlaklık manalarına gelen

“vudu” dur. Fıkıhta ise belli uzuvları usulüne uygun olarak su ile yıkamak ve bazılarını da eldeki su ıslaklığı ile mesh etmek şeklindeki ibadet temizliği olarak tarif edilir.¹¹³

Gusül ise sözlükte (gasl ve gusl) bir şeyi su ile yıkamayı fıkıh ilminde ise bütün vücudun temiz su ile yıkanması şeklinde yapılan hükmi temizlik işlemi ifade eder. Fıkıhta abdeste küçük temizlik, abdest almayı gerektiren hallere küçük kirlilik (hades-i asgar), gusüle büyük temizlik, guslü gerektiren hallere de büyük kirlilik (hades-i ekber) denilir. Guslün Türkçe ’deki bir başka adı da boy abdestidir¹¹⁴.

Kuran’ı Kerim’de abdestle ilgili şöyle buyrulmuştur. Ey İnananlar! Namaza kalktığınızda yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi, başlarınızı meshedip topuk kemiklerine kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüpseniz yıkanıp temizlenin, şayet hasta veya yolculukta iseniz veya ayakyolundan gelmişseniz yahut kadınlara yaklaşmışsanız ve su bulamamışsanız temiz bir toprağa teyemmüm edin, yüzlerinizi, ellerinizi onunla meshedin. Allah sizi zorlamak istemez, Allah sizi arıtıp üzerinize olan nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz.¹¹⁵”

Abdest namazdan başka: Kuran’a dokunmak, Kâbe’yi tavaf etmek ve tilavet secdesi yapmak gibi ibadet ve ameller için de abdest almak şarttır. Abdest temiz su ile alınır. Suyun bulunmaması halinde veya kullanma imkânı bulunmayan durumlarda teyemmüm edilir.¹¹⁶ Gusül abdesti olmadan ise namaz kılınamaz, oruç tutulamaz, Kâbe tavaf edilemez, Kuran’ı Kerim ezberden de olsa okunamaz.

Tablo 39: Deneklerin “abdest ve gusül uygulamalarını biliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Hangisinin uygulamasını biliyorsunuz?		İkisini de biliyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34
		%	100,0%
			45,3%

¹¹³Bardakoğlu, Ali, Temizlik, *D.İ.B. İslam İlmihali*, Ankara.2006, C I, s. 195.

¹¹⁴Bardakoğlu, Ali, Gusül, *D.İ.B. İslam İlmihali*, Ankara.2006, C I, s. 204.

¹¹⁵el- Maide, 5/6.

¹¹⁶Şener, Abdülkadir, Abdest, *D.İ.A.*, İstanbul 1992, C. 1, s. 71

Tablo 39'un devamıdır

	Erkek	N	41	41
		%	100,0%	100,0%
			54,7%	54,7%
Toplam		N	75	75
		%	100,0%	100,0%
			100,0%	100,0%

Toplumda Romanların gusül abdesti almadıkları bu yüzdende pis oldukları inancı yaygındır. Bu anlayışın yıkılması ve doğru bilgiye ulaşması için deneklere namaz ve gusül abdestini almasını biliyor musunuz? Diye soru yönelttik. Kadın ve erkek deneklerimizin tamamı namaz ve gusül abdestini almasını bildiğini söylemiştir. Buradan toplum tarafından Romanlar için gusül abdesti almazlar şeklinde uydurulan hurafenin asılsız olduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Dua ve Deneklerin Dua Etme Alışkanlığı

Dua, seslenmek, çağırmak, yardıma çağırmak, Allah'a yalvarmak, O'ndan dilekte bulunmak, O'na yakarma anlamlarına gelir. Dua, insanda fitrî bir olgudur. Bu sebeptendir ki, bütün dinlerde mevcuttur. Üstün bir varlığa inanan her insan şu veya bu şekilde dua eder. İnsanlar hayatları boyunca bazen, üstesinden gelemeyecekleri birçok şeylerle karşılaşmakta, keder, sıkıntı ve ümitsizliklere maruz kalmaktadırlar¹¹⁷ İnsan ne zaman sıkıntıya düşse yalnız kalsa Allah'a sığınır ondan yardım ister Kuran'ı Kerim'de bu husus şu şekilde izah edilmektedir. "İnsana bir darlık dokunduğu zaman yanı üzere yatarken, otururken yahut ayakta bize yalvarır, ama biz onun sıkıntısını giderince sanki kendisine dokunan bir darlıktan ötürü bize hiç yalvarmamış gibi hareket eder. İşte aşırı gidenlere yaptıkları iş böylesine süslü gösterilmiştir."¹¹⁸

"Her şeyi Allah yarattığından bütün yaratıklarda O'na doğru bir yöneliş vardır".¹¹⁹"Yaratılmış varlıkların en üstünü ve değerlisi de insandır".¹²⁰ Allah insanı

¹¹⁷ Şimşek, Sait, Dua, Ş.İ.A, Ocak 2000, İstanbul, II, 135

¹¹⁸ Yunus,10/12.

¹¹⁹ En-am, 6/102,el- İsrâ, 17/44, er-Rad 13/13.

yaratıp onu kendi varlığından haberdar etmiştir. Bu da insanın özü itibari ile Allah'ı tanıma ve O'na inanma yeteneği ile donatıldığını gösterir.¹²¹ Ayrıca Kuran'da, insana Allah'ı Rab olarak tanıma özelliğinin verildiğinden söz edilir.¹²² Bu özelliğinden dolayı insan, Rabbinden uzak kalmaz ve O'na her zaman ihtiyaç duyar.

Kuran'da, insanın çaresizlik içinde ve zor şartlarda duaya başvurması gerektiği belirtilir. Dine yönelişin belirgin veya zayıf hale geldiği durumlar açıklanırken aynı zamanda bu yönelişin, insan tabiatında fitri ve genel bir motif olarak bulunduğu ortaya konulur. Ayetlerin beyanına göre insan bir tehlike ve sıkıntıya düşerse, bütün samimiyetiyle Allah'a yönelir; bıkmadan usanmadan dua edip iyilik ve başarı ister. Fakat kendisini emniyet içinde ve başarılı gördüğü durumlarda dua isteği zayıflar, kendi güç ve yeteneğine güvenip Allah'tan yüz çevirir.¹²³ Buradan şöyle bir sonuca varılabilir. Din duygusu zayıfladığı zaman insan hayatında olumsuz gelişmeler görülebilir. Bunu önlemek için insan şuurunda dini inanç ve duygunun mümkün olduğu kadar canlı ve etkili bir halde bulunması gerekir. Bu da dua ve ibadetle sağlanır. Bu yüzden Kuran'da insanların Allah'a dua etmeleri istenmiş ve bu da O'na kulluk etme belirtisi olarak kabul edilmiştir.¹²⁴ Şu halde dua ve ibadette amaçlanan şey, insan şuurunda Allah inancının canlı ve devamlı kalmasını sağlamaktır.

Tablo 40: Deneklerin “her sabah evden çıkarken dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Her sabah evden çıkarken dua ederim			Düzenli	Ara sıra	Toplam
Cinsiyet	Kadın		21	13	34
			61,8%	38,2%	100,0%
	Erkek		46,7%	43,3%	45,3%
			24	17	41
		58,5%	41,5%	100,0%	

¹²⁰et-Tin, 95/4.

¹²¹er-Rum, 30/30

¹²²el-Araf, 7/172-173.

¹²³Yunus, 10/12, İsrâ, 17/ 67

¹²⁴Mü'min, 40/60

Tablo 40'ın devamıdır.

			53,3%	56,7%	54,7%
Toplam			45	30	75
			60,0%	40,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2: 0,81$

$sd=1$

$p= 776$

$P>0,05$

Tabloya göre deneklerin %58,5' i her sabah evden çıkarken düzenli olarak dua etmektedir. Bu oran kadınlarda %61,8 iken erkeklerde %58,5'tir. Ara sıra dua ederim diyen kadınları oranı % 38,2, erkeklerin oranı ise %41,5'tir. Hiç dua etmem diyen denek bulunmamaktadır. İki değişken arasında "ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 41: Deneklerin "her sabah evden çıkarken dua ederim" yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Her sabah evden çıkarken dua ederim			Düzenli	Ara sıra	Toplam
Cinsiyet	Kadın		21	13	34
			61,8%	38,2%	100,0%
			46,7%	43,3%	45,3%
	Erkek		24	17	41
			58,5%	41,5%	100,0%
			53,3%	56,7%	54,7%
Toplam			45	30	75
			60,0%	40,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=1,544$

$sd=2$

$P=462$

$p>0,05$

Deneklerimize yemekten sonra dua eder misin diye sorduk. Kadın deneklerin %67,6'sı düzenli olarak , %29,4' ü ara sıra, %2,9' u da, hiç dua etmem diye cevap vermişlerdir.

Erkeklerde ise bu oran %53,1 düzenli, %36,0 ara sıra, %1,3 hiç dua etmem şeklindedir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 42: Deneklerin “sıkıştığım zaman dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Sıkıştığım zaman dua ederim			Düzenli	Ara sıra	Hiç	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	26	6	2	34
		%	76,5%	17,6%	5,9%	100,0%
			51,0%	33,3%	33,3%	45,3%
	Erkek	N	25	12	4	41
		%	61,0%	29,3%	9,8%	100,0%
			49,0%	66,7%	66,7%	54,7%
Toplam		N	51	18	6	75
		%	68,0%	24,0%	8,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=2,051$

sd=2

p=359

P>0,05

Tabloya bakıldığında kadın deneklerin %76,5’ i ile erkeklerin %61,0’ ı sıkıştığım zaman dua ederim demişlerdir. Kadınların %17,6’sı ile erkeklerin %29,3’ ü ara sıra dua ederim derken; kadınların % 4,5’ i ile erkeklerin %59,8’ i sıkıştığım zaman hiç dua etmem demişlerdir.

Tablo 43: Deneklerin “yatağa yatarken dua ederim” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Yatağa yatarken dua ederim			Düzenli	Ara sıra	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	29	5	34
		%	85,3%	14,7%	100,0%
			44,6%	50,0%	45,3%

Tablo 43'ün devamıdır

	Erkek	%	36	5	41
			87,8%	12,2%	100,0%
			55,4%	50,0%	54,7%
Toplam		N	65	10	75
		%	86,7%	13,3%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

X²=101

sd=1

P=750

P>0,05

Kadın deneklerin % 58,3' ü ile erkelerin %87,8' i düzenli olarak yatarken dua ederim derken, kadınların %14,7 si ile erkeklerin 12,2 si ara sıra dua ederim demiştir. Yatarken hiç dua etmem diyen denek bulunmamaktadır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.5. Özel Gün Ve Geceler

İslam dinine özel iki tane bayram vardır. Banlardan biri Ramazan Bayramı diğer de Kurban Bayramıdır. Ramazan Bayramı Ramazan'ın bitiminde yani Şevval ayının birinde; Kurban Bayramı'nda Zilhiccenin onuncu gününde kutlanır. Bu günler İslam kardeşliğinin perçinlendiği, akrabaların birbirlerini ziyaret ettiği müstesna günlerdir.

Hız. Peygamber Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zaman Medinelilerin iki bayramı olduğunu öğrendi. Medineliler bu bayramlarda oyun oynar eğlenirlerdi. Bu durumu gören Hız. Peygamber Allah(cc) size, kutladığımız bu iki bayrama bedel daha hayırlısını ramazan ve Kurban bayramlarını vermiştir buyurdu.¹²⁵ Bu zamandan beri bu iki bayram İslam toplumlarında kullanılmaktadır.

Roman toplumları dini bayramlara ve özel günlere ayrı bir önem vermektedir. Örnek olarak beş vakit namazlarını düzenli kılanlar veya hiç kılmayanlar Cuma ve bayram namazlarını hiç kaçırmamakta ramazan orucunu tam olarak tutmaktadırlar. Deneklere dini bayramlardan başka kutladığımız özel günler var mı diye sorduğumuzda; Sadece

¹²⁵ Ebu Davud, salat, 239

bizim kutladığımız özel günler yok fakat herkesin kutladığı Nevruz veya Hıdrellez gibi günlerde biz de eğleniriz cevabı alınmıştır.

Tablo 44: Deneklerin kutladığımız özel gün ve bayramlar hangileridir yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Kutladığınız özel gün ve bayramlar hangileridir?			Kurban ve ramazan bayramı	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34	34
		%	100,0%	100,0%
			45,3%	45,3%
	Erkek	N	41	41
		%	100,0%	100,0%
			54,7%	54,7%
Toplam		N	75	75
		%	100,0%	100,0%
			100,0%	100,0%

Deneklerimize kutladığınız özel gün ve bayramlar var mı diye sorduk deneklerimizi % 100 ü ramazan ve kurman bayramlarını kutladıklarını söylemişlerdir. Ayrıca denekler kendilerine özel kutladıkları bir günlerinin olmadıklarını belirttikleri için tabloya özel günler alınmamıştır. Bunun yanında toplumun diğer fertleri gibi nevrüz veya Hıdrellez gibi günlerde eğlendiklerini fakat bu günlerin kendilerine özgü bir anlamının olmadığını belirtmişlerdir.

3.6. Batıl İnanç Ve Hurafeler:

Batıl inanç sözlükte, uydurulmuş hikâye, rivayet, bu hikâye ve rivayetleri aktarma ve benimseme tutumu olarak tanımlanmaktadır Bunlar genellikle dinin bir parçası veya

gereği olarak aktarılmış benimseyenlerce de dillendirilmiş, gerçekteyse dinle ilgisi bulunmayan, dine sonradan katılmış hikâye ve rivayetlerdir.¹²⁶

Dinî terminolojide bid'at, dinin aslında olmadığı halde inanç ve ibadet alanında sonradan icat edilen inanış ve davranışları ifade etmektedir, Hz. Peygamber zamanında olmayan veya meşru görülmemeyen bir inanış, ibadet, dinî anlayış ve davranış bidat kavramı içinde yer almaktadır. İslâm dininde temel inanç esasları açıklanmış fertlerin ibadet hayatıyla ilgili mükellefiyetleri bildirilmiş, gerekli ve yeterli düzeyde tutulan bu inanç ve ibadet mükellefiyetinin ilk şekliyle korunmasının gerektiği, bu alanda yapılacak değişikliğin dini tahrif anlamına geleceği belirtilmiştir. Kur'an'da, Yahudilik ve Hıristiyanlığın bu dinlere yapılan iyi niyetli veya kötü niyetli tahrifat nedeni ile bozulduğundan sıkça söz edilmiştir. Dinin özünün ve aslî hüviyetinin korunması yönündeki bu vurgular, Müslümanların toplumda ortaya çıkan ve geleneksel dinî hayatın devamı sayılmayan yeni durumlar karşısında direnç veya hassasiyet göstermesinin de temel âmili olmuştur. Bu direnç ve tartışmanın yoğunlaştığı alanlardan birisi de bid'at ve hurafelerdir.¹²⁷

Hz. Peygamber (sav) “Kim benden sonra terkedilmiş bir sünnetimi diriltirse onunla amel eden herkesin ecri kadar o kimseye sevap verilir, hem de onların sevabından hiçbir şey eksiltilmeden. Kim de Allah'ın ve Resul'ünün rızasına uygun düşmeyen bir kötü bid'at icat ederse onunla amel eden insanların günahları kadar o kişiye günah yükletilir, hem de onların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden”¹²⁸ buyurarak dinde olmayan şeyi dinde varmış gibi gösterenleri uyarmaktadır.

3.6.1. Türbe Ziyareti

Genel olarak kabirleri ziyaret etmek erkekler için müstehap olup kadınlar için caizdir. Salih kimselerin, anne baba ve yakın akrabaların kabirlerini ziyaret etmek mendup sayılmıştır. Kadınların kabirleri ziyaret etmesi bağırıp çağırma, saçını başını yolma ve kabirlere aşırı saygı gibi bir fitne korkusu olmadığı zaman mümkün ve caizdir.¹²⁹

¹²⁶ Yetik, Zübeyr, Hurafe, Ş.İ.A. , Ocak 2000, İstanbul, III, 330.

¹²⁷ Apaydın, Yunus, Fal, D.İ.B. İslam İlmihali, , Ankara.2006, C. II, s. 143.

¹²⁸ Müslim, İlim 6.

¹²⁹ Bağçeci, Muhiddin, Türbe Ziyareti, Ş.İ.A. , Ocak 2000, IV, 218

Kabir ziyareti adabına uygun olarak yapılmalı, kabirden bir şey istemek, mum yakmak, bez bağlamak gibi İslam dinin de yeri olmayan davranışlardan kaçınılmalıdır.

Tablo 45: Deneklerin “şimdiye kadar herhangi bir türbeyi ziyaret ettiniz mi?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Şimdiye kadar herhangi bir türbeyi ziyaret ettiniz mi?			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın		33	1	34
		N	97,1%	2,9%	100,0%
		%	45,8%	33,3%	45,3%
	Erkek		39	2	41
		N	95,1%	4,9%	100,0%
		%	54,2%	66,7%	54,7%
Total			72	3	75
		N	96,0%	4,0%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=182$

sd=1

P=670

P>0,05

Tabloya bakıldığında araştırma alanımızda türbe ziyaret etme oranının çok yaygın olduğu görülmektedir. Fakat Erenler 'de yaşayan Romanların özel olarak önem verip ziyaret ettikleri herhangi bir ziyaret yerine rastlanmamıştır.

Araştırma alanımızda ziyaret edilen türbeler arasında Erenlerde bulunan Sakar Baba Türbesi dikkat çekicidir. Deneklerimizin tamamına yakını bu türbeyi ziyaret etmiştir. Ziyaret edilme oranının fazla olması Romanların oturduğu bölgeye yakın olmasından dolayıdır.

Sakar Baba ile ilgili şöyle bir efsane anlatılmaktadır. Günün birinde Sakar Dede adlı bir ermişin yolu Adapazarı'na düşmüş. Irmak üzerindeki Beşköprü' den geçerken durdurulmuş ve kendisinden “geçiş vergisi” istenmiş. Sakar Dede, parası olmadığından veremeyeceğini belirterek geçiş izni istemiş. Ama kimse oralı olmamış. Dede bir dua ederek suya ötelere göstermiş. Duası biterken ırmak yatak değiştirmiş ve dedenin

gösterdiği ovadan akmaya başlamış. O günden sonra ırmağa Sakar Dede denmeye başlanmış daha sonra bu isim “Sakarya” şekline dönüşmüş. Bu gün Erenler Tepesinde ’ki Sakar Baba Türbesinde yatan ermişin bu kişi olduğuna inanılır.

Deneklerimizin %96,0 ı türbe ziyaretinde bulduklarını belirtmişlerdir. Bu arın kadınlarda %97,1 iken erkeklerde %95,1’dir. Kadınların %2,9’ u ile erkeklerin %4,9’ u hiç türbe ziyaretinde bulunmamıştır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 46: Deneklerin “hangi türbeyi ziyaret ettiniz? Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Hangi türbeyi ziyaret ettiniz		Sakar baba	Hacı beştaş veli	Birçok türbeye gittim	Diğer	Türbe ziyaretinde bulunmadım	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	N	21	1	8	3	1	34
		%	61,8%	2,9%	23,5%	8,8%	2,9%	100,0%
		%	45,7%	50,0%	50,0%	37,5%	33,3%	45,3%
	Erkek	N	25	1	8	5	2	41
		%	61,0%	2,4%	19,5%	12,2%	4,9%	100,0%
		%	54,3%	50,0%	50,0%	62,5%	66,7%	54,7%
Toplam		N	46	2	16	8	3	75
		%	61,3%	2,7%	21,3%	10,7%	4,0%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=532$

sd= 4

P=970

P>0,05

Deneklerimize hangi türbeyi ziyaret ettiniz dedik. Deneklerimizin % 61,3 ü Erenler de bulunan Sakar Baba türbesini ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Kadınların % 61,8’ i ile erkeklerin %61,0’ ı, bu türbeyi ziyaret etmiştir. Bundan başka Hacı Bektaş-ı Veli türbesini de ziyaret edenler olmuştur. Kadınların %2,9 u ile erkeklerin %2,4 ü de bu türbeyi ziyaret etmiştir. Tabloya koyduğumuz diğer şıkkı da bu türbelerden başka bir türbeyi ziyaret edenleri göstermek içindir. Diğer ziyaret edilen türbeler arasında Hendek ve Düzce’deki türbeler vardır. Bunların ismi belirtilmemiştir. Diğer türbeleri ziyaret edenlerin oranı kadınlarda %8,8 ile erkeklerde %12,2’dir. Hiçbir türbeyi ziyaret

etmeyenlerde vardır bunların oranı kadınlarda %2,9 erkeklerde %4,0'dır.İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.6.2. Fal Ve Falcılık

Dinimizin kesinlikle yasakladığı falcılık, bir çeşit gaybdan haber vermedir. Hâlbuki Kur'an-ı Kerîm; gaybı, Allah'tan başka hiçbir kimsenin bilemeyeceğini, Peygamberler ve Melekler dahi, kendilerine vahyedilmedikçe gaybdan haber veremeyeceklerini açıkça bildirmektedir: “Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz De ki: 'Göklerde ve yerde olan gaybı, Allah'tan başka bilen yoktur” ve “De ki: Size 'Allah'ın hazineleri elimdedir demiyorum, gaybı da bilmiyorum.”¹³⁰ “Eğer gaybı bilseydim, daha fazla hayır yapardım.”¹³¹ Ayetleri buna delil niteliğindedir.

Cahiliye Arapları, bir sefere, bir savaşa, bir ticarete, bir nikâha yahut herhangi bir işe teşebbüs edecekleri zaman üç zar (veya ok) çekerler yahut kuş uçururlardı. Bu zarların (veya okların) birinde, “Rabbim emretti” yahut “yap” diye emir; diğesinde, "Rabbim “nehyetti” yahut “yapma” diye nehy kelimeleri yazılı olurdu, biri de boş bulunurdu. Birisi torbaya elini sokar, zarlardan birini çeker, emir çıkarsa yaparlar, nehy çıkarsa yapmazlar, boş çıkarsa bir daha çekerlerdi. Kur'an bunu şu ayetle yasaklamıştır.” Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz.¹³²

Kendilerine "Arrâf" yahut "kâhin" denilen falcıları ve bu falcılara gidip fal açtıran, onlara inanan veya destekleyenleri Peygamber (s.a.s.) ağır bir dille kınamış hatta kâfirlikle nitelemiş ve “Her kim bir Arrafa gidip de ona bir şey sorarsa, kırk gecelik namazı kabul olmaz” buyurmuştur.¹³³

Roman kadını toplum tarafından, fal açan, fal bakan, çiçekçi, bohçacı, sepetçi olarak tanınmıştır. Roman kadınları arasında bu gibi işlerle uğraşanlar vardır. Fakat Roman kadınlarının hepsi bu işlerle uğraşır diye bir genellemeye gitmek yanlıştır. Deneklerimize meslekleri sorulduğunda bu gibi işlerle uğraşan görülmemiştir. Fakat

¹³⁰ el -Enam, 6/50

¹³¹ el-Araf, 7/188.

¹³² el Maide,5/90

¹³³ Müslim, Selam 125.

serbest meslek sahibiyim diyenler arasında bu gibi işlerle uğraşanların da bulunduğu kanaatindeyiz.

Tablo 47: Deneklerin “fala bakmak günahtır” yargısına verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Fala bakmak hakkında düşünceniz nedir			Gelecek hakkında bilgi edinmemizi sağlar	Fala eğlence olsun diye bakılır	Fala bakmak günahtır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	2	24	8	34
		%	5,9%	70,6%	23,5%	100,0%
		%	28,6%	47,1%	47,1%	45,3%
	Erkek	N	5	27	9	41
		%	12,2%	65,9%	22,0%	100,0%
		%	71,4%	52,9%	52,9%	54,7%
Toplam		N	7	51	17	75
		%	9,3%	68,0%	22,7%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=875$

sd=2

P =646

P<0,05

Tabloyu incelediğimizde fal, gelecek hakkında bilgi edinmemizi sağlar diyen kadınlar %5,9, erkekler %12,2’dir. Fala eğlence olsun diye bakılır diyen kadınların oranı %70,6 iken erkeklerin oranı ise %65,9’ dur. Fala bakmak günahtır diyen kadınlar %23,5, erkekler de %22,0 oranındadır. İki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

3.7. Deneklerin İçki İçme Durumları:

Allah’u Teâlâ insan sağlığına ve mutluluğuna zarar veren her şeyi haram kılmış ve yasaklamıştır. İçki de bu zararlı alışkanlıklardandır. İçki hakkında Kur'an-ı Kerim’de dört âyet-i kerime vardır. Birinci âyet-i kerime şöyledir: “Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden de hem içki hem de güzel rızıklar edinirsiniz. Şüphesiz ki bunda aklını kullanan kimseler için büyük bir ibret vardır.”¹³⁴ Bu ayet, insanların bu meyvelerden içki yaptıklarını ifade ediyor. Ayrıca içkinin bu meyvelerden elde edildiği belirtilmekle

¹³⁴ en-Nahl, 16/6.

beraber, ona rızık denmemiş, güzel rızka karşılık zikredildiği için güzel bir şey olmadığına işaret edilmiştir. Bu ayette içkinin haramlığından bahsediliyor.

İkinci ayette “Ey Muhammed! Sana şarap ve kumardan soruyorlar. De ki: Bu ikisinde büyük bir günah, bir de insanlar için bazı menfaatler vardır. Fakat günahları menfaatlerinden daha büyüktür.”¹³⁵ Buyrulurken zararının faydasından çok olduğu belirtiliyor.

Üçüncü ayette ise “Ey müminler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın”¹³⁶ buyrulurken içkili iken namaz kılınmayacağı belirtilmiştir. Bundan sonra “Ey müminler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir. Bunlardan uzak durunuz ki, kurtuluşa eresiniz.”¹³⁷ Ayeti nazil olmuş ve içki kesin olarak yasaklanmıştır.

Tablo 48: Deneklerin “Ne kadar sıklıkla içki kullanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Ne kadar sıklıkla içki kullanırsınız?			Özel günlerde kullanırım	Her gün kullanırım	Ara sıra kullanırım	Hiç kullanmam	Toplam
Kadın	N		1	0	8	25	34
		%	2,9	,0%	23,5%	73,5%	100,0%
Erkek	N	%	33,3%	,0%	21,6%	75,8%	45,3%
		%	2	2	29	8	41
Toplam	N	%	4,9%	4,9%	70,7%	19,5%	100,0%
		%	66,7%	100,0%	78,4%	24,2%	54,7%
Toplam	N	%	3	2	37	33	75
		%	4,0%	2,7%	49,3%	44,0%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=22,553$

sd= 3

P=000

P<0,05

¹³⁵ Bakara, 2/219.

¹³⁶ en- Nisa, 4/43.

¹³⁷ Maide, 5/90.

Deneklerimize ne kadar sıklıkla içki kullandıklarını sorduk. Kadın deneklerin %73,5' i ile erkeklerin %19,5' i hiç içki kullanmadıklarını söylemişlerdir.. Bunların toplam oranı %44,0'dır. Her gün içki kullanırım diyen kadın denek yoktur. Erkeklerde ise bu oran %4,9' dur. Özel günlerde kullanırım diyen kadınların oranı %2,9, erkeklerin ise %4,9' dur. Ara sıra içki içerim diyen kadınlar %23,5, erkekler ise %70,7'dir.İki değişken arasında “ki kare testine” göre yüksek anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo:49 Deneklerin Beş Vakit Namaz Kılma Sıklıkları İle İçki Kullanma Oranları Arasındaki Korelasyon.

Ne kadar Sıklıkla İçki Kullanırsınız			Özel günlerde kullanırım	Her gün kullanırım	Ara sıra kullanırım	Hiç kullanmam	Toplam	
Günde Beş vakit namaz kılırım	Düzenli	N	0	0	2	5	7	
		%	,0%	,0%	28,6%	71,4%	100,0%	
			,0%	,0%	5,4%	15,2%	9,3%	
	Ara sıra	N	3	1	32	28	64	
		%	4,7%	1,6%	50,0%	43,8%	100,0%	
			100,0%	50,0%	86,5%	84,8%	85,3%	
	Hiç	N	0	1	3	0	4	
		%	,0%	25,0%	75,0%	,0%	100,0%	
			,0%	50,0%	8,1%	,0%	5,3%	
Toplam			N	3	2	37	33	75
			%	4,0%	2,7%	49,3%	44,0%	100,0%
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2= 12,586$$

$$Sd=6$$

$$P=50$$

$$P>0,05$$

Genel olarak dini değerlere bağlı olanlar, dinin yasakladığı şeylerden uzak kalmaya çalışmaktadırlar. Çünkü yapılan ibadetler insanın kötülük yapmasına engel olmaktadır.¹³⁸ Tablodan da anlaşılacağına göre beş vakit namazı düzenli kılanlar arasında her gün içki kullanan denek yoktur. Ara sıra kullananların oranı %28,6, hiç içki kullanmayanların oranı %71,4 tür. Ara sıra namaz kılanlar arasında her gün içki kullananların oranı %1,6 özel günlerde kullananların oranı %4,7, ara sıra kullananların oranı %50,0, hiç kullanmayanların oranı % 43,8'dir. Hiç namaz kılmam diyenler

¹³⁸ Ankebut 29/45

arsında hiç içki kullanmam diyen denek yoktur. Ara sıra içki kullananların oranı %75,0, her gün kullananların oranı % 25,0'dır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur. Buradan da anlaşılacağına göre namaz kılma eğilimi artıkça içki kullanma sıklığının düştüğü görülmektedir.

3.8. Misyonerlik Faaliyetleri

Misyon ve misyoner kelimeleri Latince “göndermek” anlamındaki “mittere” kökünden gelen “missio” kelimesinden türetilmişlerdir. Sözlükte misyon; görev, yetki, vekalet, bir kimseye bir işi yapması için verilen özel vazife; dinî anlamda ise, inanan bir kimseye, bir işi tamamlaması için verilen ilahi emir anlamını ifade etmektedir. Bu da, misyonun, bir dini yayma görevi ve bu maksatla söylenen sözler ve yapılan işler, kısaca din propagandası olduğunu gösterir.

Günümüzde kazandığı anlamıyla bir kimsenin öteki insanlara kendi dinî görüşlerini anlatarak onları kendi dininin bir mensubu yapmak için etkilemek üzere az çok organize çabalarıdır. Misyoner ise, yetkili, görevli, kendisini bir fikrin yayılmasına adanmış kimse demektir. Bu görev ve yetki diplomatik olabileceği gibi, dinî de olabilir. Mensubu olduğu dinin faaliyet ve propagandasını yapan kişi için kullanılır. Ancak terim anlamına gelince kelimenin yaşayan dinler içerisinde Hıristiyanlığa mal olmuş olduğu ortaya çıkar. Buna göre Hıristiyanlığı yaymayı vazife edinmiş her rahip, rahibe ya da kendi tabirleriyle her Mesih inançlısı aynı zamanda bir misyonerdir. Yani Hıristiyan geleneğinde misyoner ifadesi bir terim olarak, resmi kilise teşkilatı ya da herhangi bir Hıristiyan cemaati tarafından Hıristiyan mesajını ve dinini yaymak amacıyla özel olarak yetiştirilen ve bu maksatla özellikle Hıristiyanlık dışı toplumlarda görevlendirilen kişi anlamına gelmektedir. Böylesi kişilerin yerine getirdiği faaliyete ise, misyonerlik adı verilmektedir.¹³⁹

Günümüzde son derece sistematik, eğitime ve bilgiye dayanan bir misyon anlayışı mevcuttur. Din ve vicdan hürriyetinin çok önemli görüldüğü ve bundan en çok misyonerlerin yararlandığı günümüzde bu faaliyetleri yasaklamak veya polisiye tedbirlerle engellemek mümkün değildir. Misyonerlik faaliyetlerine karşı koymanın yolu eğitimden geçmektedir. Misyonerlerin ülkemizde özellikle İslam'ı iyi bilmeyen

¹³⁹ Erbaş, Ali, *Hıristiyan Misyonerliğine Genel Bir Bakış*, Sakarya. Üniversitesi. İlahiyat Fak. Dergisi, 7/2003,s. 1.

gençler üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırdıkları ve bu alanda başarılı oldukları gerçeği göz önünde bulundurularak başta genç neslin eğitime önem verilmelidir.

Genellikle muhtaç durumdaki insanlarla yardım etme bahanesiyle tanışan misyonerler daha sonraki aşamalarda kendi fikir ve ideolojilerini anlatmaya başlamaktadırlar. Araştırma alanımızda bu tür faaliyetlerinin olup olmadığını öğrenmek için anketimizde böyle bir soruya da yer verdik.

Tablo 50: Deneklerin “Yaşadığımız yerde misyonerlik faaliyetlerine tanık olduğunuz mu?” Sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Yaşadığımız yerde misyonerlik faaliyetlerine tanık olduğunuz mu?			Hiç tanık olamadım	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34	34
		%	100,0%	100,0%
			45,3%	45,3%
	Erkek	N	41	41
		%	100,0%	100,0%
			54,7%	54,7%
Toplam		N	75	75
		%	100,0%	100,0%
			100,0%	100,0%

Romanların yaşadığı yerlerde Hristiyanlığı yayma faaliyetleri olup olmadığını öğrenmek istedik. Deneklerimizin %100ü böyle bir faaliyetle hiç karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

3.9. Evlilik Hayatı Ve Nikâh

İslam dini Müslümanların evlenip yuva kurmalarına büyük önem vermiştir. Bu husus Kuran’ı Kerimde şu şekilde dile getirilmiştir. “İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindedir. Bunlarda, düşünen millet için dersler vardır.¹⁴⁰Yüce Allah; kadın ile erkeği birbiriyle mutlu olmaları için yaratmış, aralarında sevgi ve merhamet duygusunu vermiştir. Karşit cinslerin ayrı yaşamamaları, birlikte olmaları yaratılışa en uygun

¹⁴⁰ er-Rum, 30/21

olanıdır. Bunun da en ideal şekli evlenmektir. Bu sayede eşler İlâhî yasalara uygun tarzda hayat arkadaşlığı yapacak, yuva kurup çocuk sahibi olacaklar ve hem de cinsel ihtiyaçlarını karşılayacaklardır. Böylece canlılarda bulunan neslin devamı içgüdüğü de tabii olarak karşılanmış olacaktır. Kur'an, insanları zengin fakir ayırmadan evliliğe teşvik etmektedir: Bu konuda Kur'an'da şöyle buyrulmuştur Sizden bekâr olan kimseleri evlendirin. Eğer yoksul iseler, Allah lütfu ile onları zengin eder. Allah imkân ve rahmeti geniş olan ve her şeyi bilendir.¹⁴¹ Hz. Peygamber de gücü yeten gençleri evlenmeye teşvik etmiş ve “ Ey gençler sizden evlenmeye gücü yetenler evlensin” buyurmuştur.¹⁴² Başka bir hadis-i şerifte ise peygamberlerin dört sünneti vardır demiş ve dördüncü olarak ta evlenmeyi saymıştır.¹⁴³

Ülkemizde evlilik işlemi, devletin kontrolünde belediyelere verilmiştir. Adayların evlenme ehliyeti ve engelleri kontrol edildikten sonra uygun şartlarda olanlar, iki şahit huzurunda görevli memur tarafından nikâh sözleşmesi yapılarak evlenirler. Nikâh, bilhassa kadının güvencesi açısından çok önemlidir. Nikâh sözleşmesi ile ilgili olmamakla beraber, evlenme gibi önemli olan ailenin temellerinin atıldığı bir olayda; dua etmek, Kur'an'dan ayetler okumak gibi ruhsal yönden mutluluk verici davranışlar da yapılabilir. Hıristiyanlarda ve Musevilerde evlenmeler; belediyede yapılan resmi nikâhtan sonra, dini bir sözleşme olarak Kilise ve Sinagog 'tada yapılmaktadır. Osmanlı döneminde nikâh yetkisi kadınlara (hâkim) verilmiş, onlar da özel olarak bazı şahısları vazifelendirmişti. Ayrıca mahalle imamı da kadı (hâkim)in kontrolü olmaksızın evlendirme yapabiliyor, bu sözleşmeye de halk dilinde imam nikâhı deniyordu.

Evliliğin devamlılığı için Kur'an, öncelikli olarak erkeklerin hanımları ile iyi geçinmesini öğütler. Aile kurumunun korunması ve devamlılığında, kocaya daha kapsamlı bir sorumluluk verir. Evliliğin en önemli şartı olan, ırz ve namuslarını korumaları için eşleri uyarır. Geçimsizliklerde taraflara sabır ve hoşgörü tavsiye eder. Eşlerin arasını bulma görevini, tarafların uygun göreceği hakemler vasıtasıyla olmasını öğütler. Karı-koca boşanmak için kesin karar verirlerse, ayrılmanın karşılıklı haklara saygılı olarak güzellikle olmasını ister.

¹⁴¹ en- Nur, 24/32.

¹⁴² Buhari, Nikah. 3

¹⁴³ Tirmizi, Nikâh 1.

Tablo 51: Deneklerin “bir kadınla bir erkeğin beraber yaşamasında hangisi önemlidir? Sorusuna verdiği cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Bir kadınla erkeğin beraber yaşamasında hangisi önemlidir			Hem dini hem resmi nikâh	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	34	34
		%	100,0%	100,0%
			45,3%	45,3%
	Erkek	N	41	41
		%	100,0%	100,0%
			54,7%	54,7%
Toplam		N	75	75
		%	% 100,0	% 100,0
		%	% 100,0	% 100,0

Tabloya bakıldığında araştırma alanımızda evlilik işlemlerinde resmi ve dini nikâhın yaygın olduğu görülmektedir. Deneklerimizin tamamı evlilikte hem resmi hem de dini nikâhın önemli olduğunu söylemişlerdir.

Tablo 52: Deneklerin “size göre bir genç hangi yaşlar arasında evlenmelidir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Size göre bir genç hangi yaşta evlenmelidir.	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
15-18 yaş arası	4	5,3	5,3	5,3
18-22 yaş arası	46	61,3	61,3	66,7
22- yaşından sonra	25	33,3	33,3	100,0
Toplam	75	100,0	100,0	

Araştırma alanımıza baktığımızda evlenme yaşının düşük olduğu görülmektedir. Gençler askere gitmeden hatta belirli bir işi yokken bile evlenebilmektedir. Medeni durumlarını öğrendikten sonra deneklere size göre bir genç hangi yaşlarda evlenmelidir, diye sorduk. Deneklerin büyük çoğunluğu genç yaşta evlenmesine rağmen ideal olan evlilik yaşının % 61,3’ lük bir oranda 18-22 yaş arası % 33,3’ lük bir kesimde 22

yaşından sonra olduğunu söylemişlerdir. % 5,3' lük az bir oranda ise 15-18 yaş arasını tercih etmişlerdir.

Roman Olmayanlarla Evlilik: Romanlara baktığımız zaman Hindistan'dan göç ettikleri zamandan beri gerek Avrupa'da gerekse Türkiye'de kapalı toplum özelliklerini sürdürdükleri görülmektedir. Şehirlerin ve köylerin içinde veya yakın mahallelerinde sadece Romanların olduğu mahallelerde yaşamlarını sürdürmektedirler. Diğer toplumlarla her zaman karşılıklı ilişki içerisinde olmuşlardır. Roman olmayanlara kız alıp vermişler bu sayede akrabalık bağı kurmuşlardır. Toplumda Romanlara karşı olumsuz yönde bir önyargı olmasından dolayı bir Roman'la evliliğe karşı çıkılmış veya Romanla evlenen gençler toplumda dışlanmayla karşı karşıya kalmışlardır.

Kendisi de bir roman olan “Türkiye’de Çingene Olmak” kitabının yazarı Mustafa Aksu roman olmayan nişanlısıyla ilişkisinin nasıl bozulmak istendiğini şu şekilde anlatıyor.” Nişanlandıktan sonra aradan üç ay geçti. Ben Eskişehir’e meslek kursuna gittim. Bu arada nikâh işlemi de başlattım. Köyümde evleneceğimi öğrenen ilkokul arkadaşım, nişanlıma gönderdiği isimsiz ve imzasız mektupta şöyle yazmış. Mustafa Aksu’yla evlenmek üzere olduğunuzu öğrendim. Mustafa, çingenedir. Sizi Müslümanlık adına uyarıyorum. Çingene ile evlilik yapılması İslam’a uygun değildir”¹⁴⁴.Toplumda bu şekilde yanlış inanışlar olmasına rağmen Romanlarla evlilik yapan birçok kişinin olduğu da bilinen bir gerçektir.

Tablo 53: Deneklerin “eşinizin roman olması ne derece önemlidir?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Evlilikte eşinizin Romen olması ne derece önemlidir			Kesinlikle önemlidir	Kısmen önemlidir	Kesinlikle önemli değildir	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	9	8	17	34
		%	26,5%	23,5%	50,0%	100,0%
			,0	,5	-,3	
	Erkek	N	11	7	23	41
		%	,26,8%	17,1%	56,1%	100,0%
			,0	-,4	,2	

¹⁴⁴ Aksu, a.g.e. ,s. 24-25

Tablo 53'ün devamıdır

Toplam	N %	20	15	40	75
		26,7%	20,0%	53,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2 = 51$ $sd =$ $p = 772$ $p > 0,05$

Deneklere eşinizin roman olması size göre ne derece önemlidir diye sorduk. Kadınların %23,5' i ile erkeklerin %17,1' i kısmen önemlidir şikkını tercih ettiler. Neden diye sorduğumuzda ileride bir huzursuzluk çıkmasından korktukları için eşlerinin roman olmasının daha iyi olacağını söylemişlerdir, fakat roman olmayan bir kişi ile evlenmekte bir sakınca bulmamışlardır. Kadınların %26,5' i ile erkeklerin %26,8' i kesinlikle önemlidir demişlerdir. Bunlarda roman olamayanların kendilerini dışlamalarından dolayı kendilerine kız alıp vermeyeceklerini belirtmişlerdir. Kadınların %50'si ile erkeklerin %56,1' i kesinlikle önemli değildir dediler. Tablodan da anlaşılacağı üzere deneklerin % 80 e yakın roman olmayan evlilikte bir sakınca görmemektedir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 54:Deneklerin eşinizin Roman olması ne derece önemlidir sorusuna verdikleri cevapların yaşa göre dağılımı

Evlilikte Eşinizin Roman Olması Önemli midir?			Kesinlikle Önemlidir	Kısmen önemlidir	Kesinlikle önemli değildir	Toplam
Yaşınız	20-yapaltý	N	0	0	2	2
		%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
			,0%	,0%	5,0%	2,7%
	21-30arasý	N	3	6	13	22
		%	13,6%	27,3%	59,1%	100,0%
			15,0%	40,0%	32,5%	29,3%
	31-40arasý	N	4	8	14	26
		%	15,4%	30,8%	53,8%	100,0%
			20,0%	53,3%	35,0%	34,7%
	41-50arasý	N	11	1	6	18

Tablo 54'ün devamıdır

		%	61,1%	5,6%	33,3%	100,0%
			55,0%	6,7%	15,0%	24,0%
	51-60arası	N	1	0	5	6
		%	16,7%	,0%	83,3%	100,0%
			5,0%	,0%	12,5%	8,0%
	61veüstü	N	1	0	0	1
%		100,0%	,0%	,0%	100,0%	
		5,0%	,0%	,0%	1,3%	
Toplam	N	20	15	40	75	
	%	26,7%	20,0%	53,3%	100,0%	
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=23,043$

Sd=10

P=11

P>0,05

Roman toplumu kapalı bir toplum olması sebebiyle eşlerinin genelde kendi toplumundan olmasını istemektedirler. Eşinizin Roman olması ne derece önemlidir sorusuna 20 yaş ve altı deneklerin % 100'ü kesinlikle önemli değildir demişlerdir. 21-30 yaş arası deneklerden %13,6'sı kesinlikle önemlidir,27,3 ü kısmen önemlidir, %59,1'i kesinlikle önemli değildir demiştir. 41-50 yaş arası deneklerin %61,1 i kesinlikle önemlidir, %5,6'sı kısmen önemlidir, %15,0'ı bu soruya kesinlikle önemli değildir diye cevap vermişlerdir.51-60 yaş arası deneklerin % 51,60'ı kesinlikle önemlidir derken % 89,3'ü kesinlikle önemli değildir demiştir. 61 Yaş ve yukarı olan denekler ise bu soruya % 26,7'lik bir oranda kesinlikle önemlidir, %20,0'lik bir oranla kısmen önemlidir, %53,3 lük bir oranla ise kesinlikle önemli değildir diye cevap vermişlerdir. Tabloya bakıldığında 30 yaş ve altı olan deneklerde kesinlikle önemli değildir cevaplarının daha büyük oranda olduğu görülmektedir. İki değişken arasında "Ki kare testine göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 55: Deneklerin "ailenizde akraba evliliği var mı?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.

Ailenizde akraba evliliği var mı?		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Evet	N%	51	68,0	68,0	68,0
Hayır	N%	23	30,7	30,7	98,7
Cevap vermek İstemiyorum	N%	1	1,3	1,3	100,0
Toplam		75	100,0	100,0	

Romanlar kapalı bir toplum olmaları itibariyle dışarıya kız alıp verme durumları fazla olmayan bir toplumdur. Bundan dolayı araştırma alanımızda akraba evliliği oranının ne kadar olduğunu öğrenmek istedik. Deneklerimizin 68,0'ı ailemizde akraba evliliği var mı sorusuna evet cevabını vermiştir. % 30,7' si bu soruya hayır derken; %1,3' ü de cevap vermek istememiştir. Tablodan araştırma alanımızdaki Roman ailelerinde akraba evliliklerinin yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

3.10.Dinin Günlük Giyim Kuşamda Etkisi

Vücutun, açılması, gösterilmesi ve bakılması dinen haram olan yerleri ve organları dini literatürde avret diye tabir edilir. Setr-i avert tabiri erkek ve kadının namaz dışındaki örtünme vecibesini de belirtmekle birlikte daha çok namaz esnasında belli uzuvların örtülmesini ifade için kullanılır. Namazda avret yerinin örtülmesi dini bir görev ve namazın geçerlilik şartı olduğu gibi namaz dışında da yine dini bir vecibe niteliğindedir. Erkeğin namazda örtülmesi gereken yeri ile namaz dışında erkeklere ve eşinden başka kadınlara karşı avret yeri göbük ile diz kapağı arasında kalan bölgedir. Kadının kadınlara ve mahremlerine yani aralarında devamlı evlenme engeli bulunan erkek akrabasına karşı avret yeri, Hanefi ve şafilere göre erkeğin erkeğe karşı avret yeri gibidir. Maliki ve Hanbeli mezheplerinde ağırlıklı görüş kadının mahremi olan erkekler yanında, el, yüz, baş, boyun, kol ayaklar ve baldır hariç bütün vücudunun avret olduğu ve örtülmesinin gerektiği yönündedir. Kadının yabancı erkelere yani mahremi olmayan erkeler karşısında avret yeri; yüzü, el ve ayakları hariç bütün vücududur.¹⁴⁵

Kadınları saçlarını mahremi olmayan erkeklere göstermesi dinimizde haram sayılmıştır Kuran'ı Kerim de bu konu şu şekilde açıklanmıştır. "Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, iffetlerini korusunlar. Süslerini, kendiliğinden görünen kısmı müstesna, açmasınlar. Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar. Süslerini kocaları veya babaları ve kayınpederleri veya oğulları veya kocalarının oğulları veya kardeşleri veya erkek kardeşlerinin oğulları veya kız kardeşlerinin oğulları veya Müslüman kadınların veya cariyeleri veya erkekliği kalmamış hizmetçiler, ya da kadınların mahrem yerlerini henüz anlamayan çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizledikleri süslerin bilinmesi için ayaklarını yere vurmasınlar Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına, dışarı

¹⁴⁵ Apaydın, Yunus, Örtünme, D.İ.B. *İslam İlmihali*, , C., II, s. 71.

çıkarken üstlerine örtü almalarını söyle; bu, onların hür ve namuslu bilinmelerini ve bundan dolayı incitilmemelerini daha iyi sağlar. Allah bağışlar ve merhamet eder. Ey inananlar! Saadete ermeniz için hepiniz tövbe ederek Allah'ın hükmüne dönün.”¹⁴⁶Bu ayette kadınların mahremlerinin kimler olduğu açık bir şekilde belirtilmiş ve bunların yanında iken nasıl giyinmeleri gerektiği açıklanmıştır.

Bundan başka Ahzab süresinde de kadınların başlarını örtmelerinin farz olduğunu belirten ayet te şu şekildedir. Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına, dışarı çıkarken üstlerine örtü almalarını söyle; bu, onların hür ve namuslu bilinmelerini ve bundan dolayı incitilmemelerini daha iyi sağlar. Allah bağışlar ve merhamet eder.”¹⁴⁷Bu ayette kadınların dışarı çıkarken başlarını örtmeleri emredilmiş, bunun kendi faydalarına olduğu belirtilmiştir.

Tablo 56: Kadın deneklerin “kılık kıyafetinizde din kurallara riayet eder misiniz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Kılık kıyafetinizde dini kurallara riayet eder misiniz?			Evete	Kararsızım	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	32	2	0	34
		%	94,1%	5,9%	,0%	100,0%
			100,0%	100,0%	,0%	45,3%
Toplam		N	32	2	41	75
		%	42,7%	2,7%	54,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kadın deneklere kılık kıyafetinizde dini kurallara riayet ederimsiniz diye sorduk. Deneklerimizin %94,1’ i dini kurallara riayet ettiğini söylemişlerdir. %5,9’ u ise kararsızım cevabını vermiştir. Deneklerimizin içerisinde dini kurallara riayet etmem diyen denek bulunmamaktadır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre yüksek anlamlı bir ilişki vardır.

¹⁴⁶ en-Nur, 24/31

¹⁴⁷ el-Ahzab, 33/59.

Tablo 57: Deneklerin “Size göre kadınların başını örtme sebebi nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Size göre kadınların başını örtme sebebi nedir			Dini inançları gereği	Hepsi	Toplam
Cinsiyet	Kadın	%N	34	0	34
			100,0%	,0%	100,0%
			46,6%	,0%	45,3%
	Erkek	N	39	2	41
		%	95,1%	4,9%	100,0%
			53,4%	100,0%	54,7%
Toplam		%	73	2	75
			97,3%	2,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=1,704$

sd=1

p=192

P>0,05

Denklerimizde, sizce kadınlar hangi nedenlerden dolayı başını örtüyor dedik. Anket uygulamamıza; a) dini inançları gereği b) eşini isteği, c) örf ve adetler gereği, d) hepsi tercihlerini koyduk deneklerimizin %97,3’ ü kadınların dini inançları gereği başlarını örttüklerini belirtmişlerdir. Deneklerin %2,7’ si de kadınların başını örtmesinde yukarıda belirtilen nedenlerin hepsinin de etkili olduğunu söylemişlerdir.“ iki değişken arasındaki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

3.11. Günümüzde Roman Toplumunun Problemleri

Roman vatandaşlarımızın yaşadığı ortamlara baktığımızda birçok sorunla karşı karşıya olduklarını görmekteyiz. Gençler işsiz gezmekte, çocuklar maddi imkânsızlıklardan dolayı okula gidememektedir. Yoksulluktan dolayı ilköğrenimini bile tamamlayamayan gençler, hastalıklarla boğuşup sağlık güvencesi olmadığı için tedavi göremeyen yaşlılar, sırtına bağladığı bebeğiyle dilenmek zorunda kalan kadınlarıyla Romanlar acı çekmektedirler. Evleri bile olmayan Roman çocukları, kış aylarının soğuk günlerinde çorapsız hatta ayakkabısız bir şekilde dolaşmaktadırlar.

Araştırma alanımızda yaptığımız saha çalışmasının bir parçası olarak Romanlara günümüzdeki en büyük probleminiz nedir diye soruduk. Bu bağlamda; fakirlik, dışlanmışlık, nüfus artışı; dini eğitim ve bilgi eksikliği, işsizlik ve ahlaki bozulmalar şıklarını anket uygulamamıza koyduk. Soru ve anket yargılarına verilen cevaplar aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 58: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu temizliktir” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre dağılımı.

Romanların en büyük sorunu temizliktir			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	5	29	34
		%	14,7%	85,3%	100,0%
		%	41,7%	46,0%	45,3%
		N	7	34	41
		%	7,1%	82,9%	100,0%
		%	58,3%	54,0%	54,7%
Toplam		N	12	63	75
		%	16,0%	84,0%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=0,78$

sd=1

P=781

P>0,05

Romanların en büyük sorunu temizliktir diyen toplam deneklerin oranı%16,0'dır. Cinsiyete göre ise kadınların %14,7' si ile erkeklerin %7,1 evet; kadınların %85,3' ü ile erkeklerin %82,9' u bu yargıya hayır cevabını vermişlerdir. İki değişken arasında “Ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 59: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu nüfus artışıdır” yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı

Romanların en büyük sorunu nüfus artışıdır.			Evet	Hayır	Toplam
Kadın	N		3	31	34
	%		8,8%	91,2%	100,0%

Tablo 59'un devamıdır

Cinsiyet	Erkek	N	42,9%	45,6%	45,3%
			4	37	41
			9,8%	90,2%	100,0%
			57,1%	54,4%	54,7%
Toplam	N	%	7	68	75
			9,3%	90,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

 $X^2=019$

sd=1

P=890

P>0,05

Kadın deneklerin %8,82' i ile erkek deneklerin %9,8' i romanların en büyük sorunu nüfus artışıdır derken, kadınların %91,2' si ile erkeklerin %90,2' si bu yargıya hayır cevabı vermişlerdir. İki değişken arasında” Ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 60: Deneklerin “Romanların en büyük sorunu işsizlik” yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı

Romanların en büyük sorunu işsizlik.			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	18	16	34
		%	52,9%	47,1%	100,0%
			52,9%	39,0%	45,3%
Cinsiyet	Erkek	N	16	25	41
		%	39,0%	61,0%	100,0%
			47,1%	61,0%	54,7%
Toplam	N	%	34	41	75
			45,3%	54,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

 $X^2=1,453$

sd=1

P=228

P>0,05

Tabloya bakıldığında romanların en büyük sorunlarından birinin de işsizlik olduğu anlaşılacaktır. Diğer toplumlar tarafından sadece roman oldukları için iş verilmeyen romanlar, fazla gelir getirmeyen seyyar satıcılık, kâğıt ve hurda toplayıcılığı, bohçacılık, ayakkabı boyayıcılığı gibi işlerle geçimlerini sağlamaya çalışmaktadırlar. Kadın deneklerin %52,9' u ile erkeklerin %39,0' ı romanların en büyük sorununu işsizlik olduğunu belirtmişlerdir. Kadınların %47,1' i ile erkeklerin %61,0' ı bu yargıya hayır cevabını vermişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 61: Deneklerin” Romanların en büyük sorunu dini bilgi eksikliğidir.” yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Romanların en büyük sorunu dini bilgi eksikliğidir.			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	5	29	34
		%	14,7%	85,3%	100,0%
			38,5%	46,8%	45,3%
	Erkek	N	8	33	41
		%	19,5%	80,5%	100,0%
			61,5%	53,2%	54,7%
Toplam		N	13	62	75
		%	17,3%	82,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=300$

sd=1

p=584

P>0,05

Ankete katılan deneklerimizin toplam % 17,3'ü romanların en büyük sorunu dini bilgi eksikliğidir derken, %82,7'si bu yargıya hayır cevabını vermiştir. Cinsiyete göre bu oran kadınlarda %14,7 evet, %85,3 hayırdır. Erkekler ise % 19,5 evet, %80,5 oranda hayır cevabını vermişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 62: Deneklerin “Romanları en büyük sorunu ahlaki bozulmalardır.” yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Romanları en büyük sorunu ahlaki bozulmalardır			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	3	31	34
		%	8,8%	91,2%	100,0%
		%	37,5%	46,3%	45,3%
	Erkek	N	5	36	41
		%	12,2%	87,8%	100,0%
		%	62,5%	53,7%	54,7%
Toplam		N	8	67	75
		%	10,7%	89,3%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=222$

sd=1

P=638

P>0,05

Eğitim seviyesinin düşük olduğu toplumlarda ahlaki bozulma hızının daha fazla olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek, inanç yönünden dini bütün bir insan çeşitli şekillerde kendini gösteren ahlaki erozyonlara kendini kaptırmaz. Roman toplumlarında da eğitim seviyesi düşük, dini eğitimin yetersiz olduğu düşünülerek deneklerimize Roman toplumlarının da görülen ahlaki bozulmalar, Romanların sorunları arasında mıdır diye sorduk? Kadın deneklerden %8,8’ i romanların en büyük sorunu ahlaki bozulmalardır yargısına evet derken; %91,2 si ise hayır cevabını vermişlerdir. Erkekler de ise bu yargıya evet diyenlerin oranı %12,2, hayır diyenlerin oranı ise %87,1’dir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 63:Deneklerin “Romanların en büyük sorunu diğer halklar tarafından dışlanmalarıdır.” Yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Romanların en büyük sorunu diğer halklar tarafından dışlanmalarıdır			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	31	3	34
		%	91,2%	8,8%	100,0%
			44,3%	60,0%	45,3%
	Erkek	%	39	2	41
			95,1%	4,9%	100,0%
			55,7%	40,0%	54,7%
Total		N	70	5	75
		%	93,3%	6,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

X=465

sd=1

P=495

P>0,05

Romanların en büyük sorunu diğer halklar tarafından dışlanmalarıdır diyenler kadınlar %91,9 erkeler ise %8,8’dir. Kadınların %8,8’ i ile erkeklerin %4,9’ u bu yargıya hayır cevabını vermişlerdir. Tablodan dışlanmanın Romanların en büyük sorunlarından biri olduğu anlaşılmaktadır İki değişken arasındaki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo64: Deneklerin Romanların En Büyük Sorunu Dışlanmadır Sorusuna Verdikleri Cevapların Mesleğe Göre Dağılımı

Romanların En Büyük sorunu dışlanmadır			Evet	Hayır	Toplam
	Serbest meslek	N	26	0	26
		%	100,0%	,0%	100,0%
			37,1%	,0%	34,7%
	Memur	N	1	0	1
		%	100,0%	,0%	100,0%
			1,4%	,0%	1,3%
İşçi	N	4	1	5	

Tablo 64'ün devamıdır

Mesleğin iz			80,0%	20,0%	100,0%
		%	5,7%	20,0%	6,7%
	Esnaf	N	8	0	8
		%	100,0%	,0%	100,0%
			11,4%	,0%	10,7%
	Ev hanımı	N	24	3	27
		%	88,9%	11,1%	100,0%
			34,3%	60,0%	36,0%
	Demircilik	N	1	0	1
		%	100,0%	,0%	100,0%
			1,4%	,0%	1,3%
	Müzişyenlik	N	2	0	2
		%	100,0%	,0%	100,0%
			2,9%	,0%	2,7%
	Diğer	N	4	1	5
%		80,0%	20,0%	100,0%	
		5,7%	20,0%	6,7%	
Toplam	N	70	5	75	
	%	93,3%	6,7%	100,0%	
		100,0%	100,0%	100,0%	

X²= 6,429

Sd= 7

P= 491

P>0,05

Romanların diğer halklar tarafından dışlanmalarının sebeplerinden biri de onların mesleklerine ve görünüşüne yöneliktir. Araştırma alanımızda yaşayan Romanların Eğitim seviyeleri düşük olduğu için genelde Hurda ve kâğıt toplayıcılığı, ayakkabı boyayıcı lığı gibi işlerle uğraşmaktadırlar. Bu nedenle mesleklerinin gerektirdiği gibi giyinmek zorundadırlar. Meslek guruplarına baktığımız zaman genelde her meslek grubundan Romanların en büyük sorunu dışlanmadır yargısına toplamda % 93,3 oranında evet cevabı alınmıştır. Deneklerin %6,3'ü ise dışlanmayı büyük bir sorun olarak görmemektedir. Serbest meslek sahibi olanların tamamı dışlanmayı sorun olarak görmektedir. Bunun da mesleklerini icra ederken bir takım olumsuz tutum ve davranışlarla karşılaştıkları için olduğu düşünülmektedir. İki değişken arasında "Ki kare testine" göre anlamlı bir ilişki yoktur.

3.12 Romanların Başka Halklar Tarafından Dışlanmaları

Romanlar tarihin en eski halklarından biri olarak tanımlanır. Hatta Romanların sosyolojik tarihi incelendiğinde, özellikle insanlığın yerleşim hayata geçerken, göçebe romanların bu süreçte önemli bir etki yarattıkları ve özellikle ilkel üretim araçlarının kullanımını sağlamada ciddi bir aracılık görevi gördükleri belirtilmektedir. Toplumların gelişmesinde zanaatçılığın önemli bir etki gücü bulunuyordu. Mesleki özellikleri nedeniyle zanaatçılığın aktif unsurları olan Romanlar, üretici güçlerdin gelişmesinde etkide bulunmuşlardır.

Türkiye genelinde yaklaşık olarak 2,5 milyon ‘Roman’ yaşamaktadır. Kendilerine göre bir yaşam tarzı, kültürü ve geleneği olan Romanların, klasik toplumsal ilişkilerinin dışında bir yaşam sürdürdükleri görülmektedir. Özellikle Trakya, Ege ve İstanbul’da çok yoğun olarak yaşamaktadırlar. Dünya genelinde ‘vatansız’ olarak tanınırlar. 1974 yılına kadar Türkiye’de kimliksiz yaşıyorlardı. Devlet tarafından TC Kimliğine alınan Romanların bir kısmı, toplumsal ilişkilerde yer edinebilmek için kendilerini ‘Türk ve Müslüman’ olarak tanımlamaya başladılar. Sosyo-psikolojik bir baskı olarak ortaya çıkan bu durum, onların tarihsel gerçekliğinde hiç bir değişiklik yaratmamıştır. Romanlar klasik bazı söylemleri zaman zaman kullansalar da, kültürleriyle, yaşam tarzlarıyla kendi farklılıklarını çok belirgin olarak ortaya koymaktadırlar. Bu durum onların tarihsel geleneğinden getirip, bu topraklara kattıkları bir zenginliktir

Mustafa Aksu Romanların toplumda ne gibi dışlanmalarla karşı karşıya kaldıklarını şu şekilde anlatıyor.

- Çingene olmayan bir kızla evlenmeme “Müslümanlık” adına engel olmak istenmişti?
- Düzce’de çingene olmayan bir kız sevdiğiyle evlenemediği için intihar etmişti!
- Edirne’nin Lalapaşa ilçesinin bir köyüne imam olarak atanan yüksek tahsilli bir çingene gencini köylüler kabul etmemişlerdi.
- Yaşar Kemal’e sormuşlar: “ıdam edilen siyasilerin ipini çekmek ister miydiniz?” Ünlü yazar cevap vermiş: “ Ben Çingene değilim ki?” demiş.

- Aydın'ın Acarlar kasabasında on beş yıl öğretmenlik yapan Mustafa Bey gazeteciyle yaptığı söyleşide: “Acarlar halkı çingene olsalar, ne camileri olurdu ne de kiliseleri” demiş.
- Aynı kurumda yıllarca birlikte çalıştığımız ve ailece görüştüğümüz bazı kişiler çingene olduğumu öğrenince uzaklaştılar. On yıl önce evliliğimin kırk üçüncü yılında çingene olduğumu öğrenen bazı yakınlarının ve baldızlarımın bile tepkileri ile karşılaştım.¹⁴⁸

Romanlar, toplumda yukarıda sayılanlara benzer şekillerde birçok alanda dışlanmayla karşılaşmaktadırlar. Romanların yemek yediği lokantada yemek yemeyen, gittikleri kahveye, berbere gitmeyen, onlarla bir arada olmaktan hoşlanmayan birçok kişi vardır. Romanlar geldiği için kimse gelmiyor diye Romanları içeriye almayan çok sayıda esnafla karşılaşmamız mümkündür. Bu genel bilgilerden sonra araştırma bölgemizdeki deneklerimize konuyla alakalı tecrübelerini sorduk.

Tablo 65: Deneklerin “Roman olduğunuz için işyerlerinde dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı

Roman olduğunuz için işyerlerinde dışlanma yaşadınız mı?			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	23	11	34
		%	67,6%	32,4%	100,0%
			41,8%	55,0%	45,3%
	Erkek	N	32	9	41
		%	78,0%	22,0%	100,0%
			58,2%	45,0%	54,7%
		55	20	75	
Toplam		N	73,3%	26,7%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=1,028$

sd=1

P=311

P>0,05

¹⁴⁸ Aksu, a.g.e, s.28.

Deneklerimize roman olduğunuz için iş yerlerinde dışlanma ile karşılaştınız diye sorduk. Kadın deneklerin %67,6'sı ile erkeklerin %78,2' si işyerlerinde dışlanma ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Kadınların %32,4'ü ile erkeklerin %22,0'ı iş yerlerinde dışlanma yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Dışlanma yaşayan denekler sadece roman olduğumuz için işe alınırken elenme sebebi olduğunu söylemişlerdir. İki değişken arasında “Ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 66: Deneklerin “Roman olduğunuz için resmi kurumlarda dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Roman olduğunuz için resmi kurumlarda dışlanma yaşadınız mı?			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	29	5	34
		%	85,3%	14,7%	100,0%
			43,3%	62,5%	45,3%
	Erkek	N	38	3	41
		%	92,7%	7,3%	100,0%
			56,7%	37,5%	54,7%
Toplam		N	67	8	75
		%	89,3%	10,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=1,065$

sd=1

P=302

P>0,05

Resmi kurumlarda dışlanma ile karşılaşan deneklerin toplamı %89,3' tür. Dışlanma ile karşılaşmayanlar ise % 10,7'dir. Bunun cinsiyete göre dağılımı şu şekildedir: Kadınlarda resmi kurumlarda dışlanma yaşayanlar %85,3 dışlanma yaşamayanlar ise %14,7'dir. Erkeklerde bu oran, dışlanma yaşayanlar %92,7, dışlanma ile karşılaşmayanlar %7,3'tür. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 67:Deneklerin” Roman olduğunuz İçin İbadethanelerde dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Dağılımı.

Roman olduğunuz için ibadethanelerde dışlanma yaşadınız mı?			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	3	31	34
		%	8,8%	91,2%	100,0%
			30,0%	47,7%	45,3%
	Erkek	N	7	34	41
		%	17,1%	82,9%	100,0%
			70,0%	52,3%	54,7%
Toplam		N	10	65	75
		%	13,3%	86,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=1,095$

$sd=1$

$P=295$

$P>0,05$

Deneklerimizin dışlanma ile en az karşılaştıkları yer ibadethanelerdir. Bazen camilerde bile hor görüldüklerini, yanlarına kimse oturmak istemediğini belirten denekler de vardır. Kadınların %8,8’ i ile erkeklerin %17,1’ i camilerde dışlanma ile karşılaştıklarını belirtirken; kadınların %91,2’ si ile erkeklerin %82,9’ u herhangi bir dışlanmayla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 68: Deneklerin “Roman olduğunuz için eğlence yerlerinde dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Roman olduğunuz için eğlence yerlerinde dışlanma yaşadınız mı?			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	17	17	34
		%	50,0%	50,0%	100,0%
			45,9%	44,7%	45,3%
	Erkek	N	20	21	41

Tablo 68'in devamıdır

		%	48,8%	51,2%	100,0%
			54,1%	55,3%	54,7%
Toplam		N	37	38	75
		%	49,3%	50,7%	100,0%
			100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=0,11$ $sd=1$ $P=0,916$ $p>0,05$

Deneklerimize Roman olduğunuz için eğlence yerlerinde dışlanmayla karşılaştınız mı dedik. Kadınların %50,0' ı ile erkeklerin %48,8' i dışlanma yaşadıklarını söylerken; kadınların %50,0' ı ile erkeklerin %51,2' si bir dışlanma yaşamadıklarını söylemişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur

Tablo 69:Deneklerin “Toplu taşıma araçlarında dışlanma yaşadınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Tolu taşıma araçlarında dışlanma yaşadınız mı?			Evet	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	%N	30	4	34
			88,2%	11,8%	100,0%
			51,7%	23,5%	45,3%
	Erkek	N	28	13	41
		%	68,3%	31,7%	100,0%
			48,3%	76,5%	54,7%
Toplam	N	58	17	75	
	%	77,3%	22,7%	100,0%	
		100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=4,217$ $sd=1$ $P=0,040$ $P<0,05$

Deneklerimiz ulaşım araçlarında kendilerini dışlayan, hakaret eden insanların olduğunu, sadece roman oldukları için araçlarına almayan araç sürücülerinin olduğunu söylemektedirler. Toplu taşıma araçlarında dışlanma yaşayan kadınlar%88,2 iken dışlanma yaşamayanlar %11,8’dir. Erkeklerin ise %68,3’ ü dışlanma yaşamış, %31,7’ si dışlanma yaşamamıştır. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 70: Deneklerin “Son zamanlarda gündemde olan roman açılımı hakkında ne düşünüyorsunuz?” Yargısına verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımı.

Son zamanlarda gündemde olan roman açılımı hakkında ne düşünüyorsunuz			Olumlu buluyorum	Yetersiz buluyorum	Gerek görmüyorum	Diğer	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N	15	19	0	0	34
		%	44,1%	55,9%	,0%	,0%	100,0%
		%	48,4%	47,5%	,0%	,0%	45,3%
	Erkek	N	16	21	1	3	41
		%	39,0%	51,2%	2,4%	7,3%	100,0%
		%	51,6%	52,5%	100,0%	100,0%	54,7%
Toplam		N	31	40	1	3	75
		%	41,3%	53,3%	1,3%	4,0%	100,0%
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=3,509$

sd=3

P=320

P>0,05

Deneklere son zamanlarda yapılmakta olan roman açılımı hakkında ne düşündüklerini sorduk. Toplam deneklerin 41,3’ ü, açılım çalışmalarını olumlu bulmaktadır. Kendilerinden bahsedilmesini, sorunlarıyla ilgilenilmesini takdir etmektedirler. Şimdiye kadar hep hor görüldüklerini, insan yerine konmadıklarını, ama açılım süreciyle birlikte hatırlanmaya başladıklarını söylemektedirler. Açılımı olumlu bulanları cinsiyete göre ayırırsak; kadınların %44,82 i ile erkeklerin %39,0 ı açılım çalışmalarını olumlu bulmaktadır. Kadın deneklerin %55,9’ u ile erkek deneklerin %51,2’ si açılım çalışmalarını yetersiz görmektedirler. Roman açılımı söylemleri romanları

heyecanlandırmıştır. Yapılacak reformların çabucak hayata geçirilmesini istemektedirler. Denekler; yaptığımız mülakatlarda şimdiye kadar gözle görülür bir gelişmeyle karşılaşmadıklarını, çalışmaların yavaş ilerlediğini, bir an önce fikirlerin hayata geçirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Açılıma gerek yok diyen kadın denek yoktur. Erkeklerin ise %2,4 oranla bir kişi açılımı gerekli görmüyorum demiştir. Bu soruya başka cevaplar verilebilir düşüncesiyle tercihler arasına “diğer” şıkkını da koyduk. Diğer şıkkını tercih eden kadın yoktur. Erkeklerde ise bu oran %4,0’dır. Bu şıkkı tercih eden denekler açılımın hemen hayata geçirilmesi yönündeki görüşlerini belirtmişlerdir. İki değişken arasında “ki kare testine” göre anlamlı bir ilişki yoktur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Romanlar, tarihi tespitlere göre, Miladi V. yüzyıldan itibaren göçebe olarak yasayan bir topluluktur. Romanlar üzerine araştırma yapan bilim adamları, Romanların Hindistan kökenli olduklarını ileri sürmüşlerdir. Bilim adamlarını bu teze götüren sebep, 200 yılı aşkın bir zamandan beri Romanlar üzerine yapılan dil karşılaştırmalarının onların dillerinde büyük ölçüde Hintçe ağırlıklı kelimelerin tespit edilmesidir. Günümüzde ise antropolojik, etnolojik ve filolojik araştırmaların ışığında Romanların Hindistan kökenli oldukları iddiası ağırlık kazanmış, tipolojileri ve dil yapılarından hareketle Hint kökenli oldukları kanaatine varılmıştır.

Hindistan'a yapılan akınlar ve ülkede baş gösteren ekonomik sıkıntılar sebebiyle göç yolculuğuna başlayan Romanlar genel kabule göre göç ederken iki ayrı yol takip etmişlerdir. Ermenistan ve Anadolu üzerinden doğu yolunu takip ederek Avrupa'ya; batı yolunu takip ederek de Mısır'a ulaşmışlardır.

Avrupa'ya, Anadolu üzerinden göç etmiş olan Romanların, XX. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren tekrar Anadolu'ya zorunlu olarak göç ettiklerine şahit olunmaktadır. Avrupa'da zulüm ve işkence gören Romanlar Osmanlı İmparatorluğuna sığınmışlardır. Osmanlı Romanlara diğer toplumlar gibi haklar tanımış, yeni fethedilen yerlerden onlara toprak vererek yerleşik hayata geçmeye ve ziraata teşvik etmiştir. Ayrıca onları sınır muhafızı olarak ta kullanmıştır. II. Selim Bosna Hersek'te yaşayan Romanları vergiden muaf tutmuş, onların aktivitelerine kimseyi karıştırmamış, kanunları ihlal edenlerin Çeribaşları tarafından yakalanarak devlete teslim edilmesini emretmiştir. Yine Osmanlı Romanları Müslüman ve gayri Müslim olarak iki sınıfa ayırmıştır. Müslüman olanlarından 22 akçe vergi alırken Gayri Müslimlerden 25 akçe vergi almıştır.

Türkiye'deki Romanların yaşam şekillerine baktığımız zaman onların hem yerleşik hem de göçebe olarak yaşadıklarını görmekteyiz. Yerleşik olanları genellikle şehirlerin kenar mahallelerinde (varoşlarda) yerli halka karışmadan mahallenin ayrı bir yerinde ikamet etmektedir. Ülkemizde göçebe olarak yaşayan Romanlar genellikle yarı göçebe şeklini tercih etmişlerdir. Bunlar yaşadıkları bölgelerden tarım alanlarının yaygın olduğu yerlere çalışmak için göç etmekte sezon sona erince geri dönmektedirler.

Romanlar, tarihi itibariyle kapalı toplum özelliklerini sürdürmeleri nedeniyle diğer toplumlar tarafından tam olarak tanınmamışlardır. İnsan bilmediğinin düşmanıdır sözü temel alınacak olursa, Romanlara karşı olumsuz tutum ve davranışların onların tanınmamasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Romanlar, gittikleri ülkelerin genel kültürel özelliklerini benimseyip kabul eden ve buralara çabucak uyum sağlayan bir topluluktur. Bunun yanında adeta genlerine kadar işlemiş olan müziğe ve eğlenceye olan tutkularını hiçbir yerde ve hiçbir zaman kaybetmemişlerdir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de bu özellikleri çok açık bir şekilde görülmektedir.

Romanların dini inanış ve yaşayışlarına bakıldığı zaman, onların inanç olarak genelde buldukları ülkelerinin dinlerini kabul ettiği görülmektedir. Romanlar inanç açısından bu dinlere tam bir teslimiyet içinde olmalarına rağmen dini pratiklerin uygulanması aşamasında daha serbest davrandıkları ileri sürülmektedir. Bununla birlikte buldukları ülkelerin dinlerini gerçekten kabul edip, hayatlarını inandıkları bu dinlere göre tanzim edenlerin olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Ülkemizde yaşayan Romanlar İslam dinini kabul etmişlerdir. İslâm’ı gönülden kabul edip, bu dinin emir ve yasaklarına sıkı bir şekilde uyanlar olmakla birlikte, İslam dinini kabul ettiği halde bunun yanında kendi geleneklerindeki dini inançları yaşatanlar da mevcuttur.

Erenler’ de yaşayan Romanların dini inanış ve yaşayış şekillerine geçmeden önce, Türkiye'deki itikadî dağılımları hakkında kısa bir bilgi vermek istiyoruz. Türkiye'de İslâm inancına sahip olan Romanlar, itikadî açıdan Alevi- Bektaşî ve Sünnî olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Özellikle konargöçer durumda olanların pek çoğu Alevî-Bektaşî Müslüman, yerleşik durumda olanların büyük çoğunluğu ise Sünnî Müslüman olarak bilinmektedir çalışmaktır.

Erenlerde yaşayan Romanların, dini inanış ve uygulama şekilleri bakımından içinde yaşadıkları toplumla benzer özellikler taşıdığı tespit edilmiştir. Dini inanış bakımından deneklerimizin tamamının İslam dini mensubu oldukları saptanmıştır. Allah’a iman konusunda deneklerimizin %100 ü Allah’ın varlığını ve birliğini kabul ediyorum derken yine deneklerin tamamına yakını Hz. Peygamberin son Peygamber olduğunu ve ondan sonra Peygamber gelmeyeceğini kabul etmektedir. Meleklerle ve kitaplara iman

konularındaki inançlarının da tam olduğu görülen Romanların ahiret gününe iman konusunda da herhangi bir tereddütlerinin olmadığı saptanmıştır.

Erenlerdeki Romanların itikadi yönden Ehli-sünnet mezhebine; ameli yönden ise Hanefi mezhebine bağlı oldukları görülmektedir. Bunun yanında araştırma alanımızda alevi olan vatandaşlara da rastlanmıştır. Araştırmalarımızı derinleştirdiğimizde alevi olan bu grubun aslında Roman değil Abdal soyuna mensup Horasan Türklerinden olduğu anlaşılmıştır. Abdallar Türkiye'nin çeşitli yerlerinde çoğunlukla Romanlarla beraber yaşadıkları ve onların mesleklerini icra ettikleri için onlar da Roman olarak bilinmektedir.

Araştırma sahamızda yaşayan Romanlar inanç esaslarına sıkı bir şekilde bağlı olmalarına rağmen, dini ibadet ve yaşayışlarında bu hassasiyeti koruyamamışlardır. Genelde Cuma namazına devam etme oranı yüksekken, düzenli olarak beş vakit namaz kılanların oranının az olduğu gözlemlenmektedir. Ramazan ayının romanlar açısından ayrı bir yeri vardır. Hacı Hüsrev caddesinde yaptığımız mülakatlarda denekler ramazan da her akşam mahallede beraber iftar yaptıklarını söylemektedirler. Romanların teravih namazını düzenli kılma alışkanlıkları da yüksektir. Deneklerin zekât verme oranları düşüktür çünkü genelde asgari ücretin altında bir gelire sahiptirler. Deneklerin imkânları olsa zekât verme eğiliminde oldukları görülmektedir. Araştırma sahamızda içinde hacca giden sadece bir kişiye rastlanmıştır. Denekler maddi imkânlarının olamayışından hacca gidemediklerini fakat gitmeyi çok istediklerini söylemektedirler.

Araştırma sahamızda yaşayan romanların büyük bir kısmı Kur'an okumasını bilmemektedir. Öğrenemediği içinde pişmanlık duymaktadır. Okumayı bilenlerin okuma sıklıklarında düzensizlik görülmektedir. Kur'an okumasını bilmeyenler meal okuduklarını söylemekte ve en kısa zamanda Kuran'ı Kerimi okumasını öğrenmeyi arzulamaktadırlar. Bunun yanında çocuklarını camiye veya Kur'an Kursuna gönderme taraftarıdırlar. Mülakat yaptığımız bir denek mahalle çocuklarının Kur'an öğrenmesi için çok çaba sarfettiğini kendi evini bunun için açtığını belirtmiştir

Erenlerdeki Romanların diğer pek çok hususta olduğu gibi dini bayramlar konusunda da içinde yaşadıkları Sünni çevreye uyum sağladıkları görülmektedir. Bu çerçevede kutladıkları dini bayramlar olarak Ramazan ve Kurban bayramının olduğunu tespit ettik. Deneklerimizin Nevruz, Hıdrellez vb. günleri bayram olarak ihya etmedikleri

görülmüştür. Bunun yanında deneklerimiz büyük oranda türbe ziyaretinde bulunmaktadırlar. Genelde Erenler'de bulunan Sakar Baba türbesine giderken bundan başka Hacı Bektaş'ı Veli ve diğer türbeleri de ziyaret edenler de mevcuttur.

Diğer halklar tarafından Romanlar; temizliğe önem vermeyen, gusül abdesti almayan, alsa bile temizlenmesi asla mümkün olmayan bir toplum olarak bilinmektedir. Fakat araştırmamızda bunun aksi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Deneklerimiz arasında gusül abdesti ve namaz abdestinin alınışını bilmeyen yoktur. Hatta bu soruyu sorarken bazen sıkıntıyla bile karşılaşılmıştır. Deneklerden bu soruyu sormanın kendilerine hakaret sayılacağını söyleyenler olmuştur. Müslüman birine böyle bir soru sorulamayacağı, zaten bunların uygulamasının bilinmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Romanlar aslında temizliğe de özen göstermektedirler. Fakat icra ettikleri mesleklerinden kaynaklanan birtakım olumsuzluklar temizlik konusuna yeterince ehemmiyet vermedikleri şeklinde bir yanlış anlayışa sebebiyet vermiştir. Nitekim mesleği hurdacılık, kâğıt toplayıcılığı, ayakkabı boyayıcılığı olan kişilerin yaşadığı yerlerde böyle görüntülerle karşılaşmanın anormal bir şey olmayacağı kanaatindeyiz. Romanların evleri düşünüldüğünün aksine gayet temiz ve düzenli olduğunu söylemek mümkündür. Toplumda Romanların uğraş alanlarından biri de falcılıktır olarak bilinmektedir. Araştırma alanımızda “fala inanır mısınız” sorusuna genelde” fala eğlence olsun diye bakılır” veya “fala bakmak günahtır” cevapları alınırken çok az oranda “fal gelecek hakkında bilgi verir” cevabı alınmıştır.

Araştırma alanımızdaki Romanların %85,3'ü evlidir. Genelde “18 yaş” ve aşağısı gibi erken yaşlarda evlilik mevcuttur. Fakat deneklerimizin %94,6'sı, ideal olan evlilik yaşının, 18-22 yaş arası veya 22 yaştan sonra olması gerektiğini belirtmişlerdir. Evlik için hem resmi hem de dini nikâhın şart olduğu belirtilirken, nikâhın gereksiz olduğunu söyleyen bir deneğe rastlanmamıştır. Deneklerimiz genelde Romanlarla evliliği tercih ederken Roman olmayanlarla evlenmekte de bir sakınca görmemektedirler. Roman olamayanlarla evliliğe karşı çıkanlar ise bir ön yargıdan dolayı değil daha sonra sorun teşkil edebileceği endişesiyle bu fikirde olduklarını söylemektedirler.

Romanlar tarihi itibariyle her devirde çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmışlardır. Gittikleri ülkelerin halkları tarafından dışlanmışlar, kabul edilmemişler, bu yüzden de uzun yıllar konargöçer yaşam tarzını sürdürmüşlerdir. Günümüz roman toplumlarında

da bu sıkıntılar gözlemlenmektedir. Araştırma alanımızdaki Romanların en büyük sorunlarının işsizlik olduğu anlaşılmaktadır. Bundan başka temizlik, nüfus artışı, diğer toplumlar tarafından dışlanma, dini eğitim ve bilgi eksikliği de Romanların yaşadığı sorunlar arasındadır. Deneklerin resmi kurumlarda, iş yerlerinde, eğlence yerlerinde, toplu taşıma araçlarında dışlanmayla karşılaştıkların öğrenilmiş, bununla beraber dışlanmanın en az olduğu yerin cami olduğu saptanmıştır.

2010 yılında başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlığında Romanlara yönelik Roman açılımı süreci başlatılmıştır. Bu süreç içerisinde Romanların sıkıntıları dinlenmiş ve bunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Araştırma alanımızdaki Romanlar, Roman açılımı adı altında başlatılan çalışmaları takdirle karşılamaktadırlar. Hatırlandıkları ve sorunlarına çözüm yolları arandığı için memnun olmaktadır.

“Erenler'deki Roman Vatandaşların Dinî Tutum ve Davranışları” konulu araştırma Sakarya İli Erenler İlçesi'nde yaşayan Roman vatandaşlara yönelik örnekleme dayalı bir çalışmadır. Bu anlamda elde edilen bulgular tamamen alanı kapsamakta, ülkemizde yaşayan Roman toplumunun tüm bireylerini temsil etmemektedir. Bilimsel nitelikli çalışmaların artırılması ile Roman toplumu kapalı toplum olma özelliğinden kurtulacağı gibi toplumumuzun diğer katmanlarının da onlara karşı bakış açılarını olumlu anlamda değiştirecektir.

KAYNAKÇA

- AKÇAY, Mustafa, (2002) *Çağdaş Dünyada İnsan Ve Dini Sorumluluğu*, Işık Yayınları, İstanbul.
- AKSU, Mustafa, (2006), *Türkiye’de Çingene Olmak*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- AKTAŞ, Ali, (2008), *Kültürel Renkleriyle Sakarya*, Adapazarı Merkez Belediyesi, Kültür Yayınları, Adapazarı.
- AKTAŞ Ali, (2009), *Sakarya Rehber*, Değişim Yayınları, İstanbul.
- ALPER, Hülya, (2007), *İmanın Psikolojik Yapısı*, Rağbet Yayınları, İstanbul.
- APAYDIN, Yunus, (2006a), “Namaz”, *Diyanet İşleri Başkanlığı İslam İlmihali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Cilt.1, s. 217-378, Ankara.
- APAYDIN, Yunus, (2006b) ,”Fal”, *Diyanet İşleri Başkanlığı İslami*, Diyanet İşleri Başkanlığı. Yayınları, Cilt II, s. 143-147, Ankara.
- APAYDIN, Yunus, (2006c) “Örtünme”, Diyanet İşleri Başkanlığı. *İslam İlmihali*, Diyanet İşleri Başkanlığı. Yayınları, Cilt II, s. 70-79, Ankara.
- AYATA, Saim, (2006), *Kırşehir Yöresi Abdallarının Dini İnançları üzerine Bir Araştırma*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Kayseri.
- AYDOĞAN, Doğa, (2006), *Yabancı Çingenerin Türkiye’ye Giriş, İkamet, Seyahat Özgürlükleri İle Türkiye’den Sınırdaşı Edilmeleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- BAĞÇECİ, Muhiddin, “Kabir Ziyareti”, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, Şamil Yay., IV, s. 218-221, İstanbul.
- BARDAKOĞLU, Ali, (2006), Temizlik, D.İ.B. İslam İlmihali, D.İ.B. Yayınları, 195-206, Ankara.
- BARDAKOĞLU, Ali, (2006b), “Kurban” *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. Cilt XXVI, s. 436-440, Ankara.

- BUHÂRÎ, Muhammed b. İsmâîl , (1992), es- *Sahîh*, I-VIII, Çağrı yay, İstanbul.
- BULUT, H. İbrahim, (2002), *Kur'an Işığında Mucize Ve Peygamber*, Rağbet Yay, İstanbul.
- DÖNDÜREN, Hamdi, (2000), “Din”, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, II, 112.
- DUYGULU, Melih, (2006), *Türkiye Çingeneleeri Müziği*, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- EBÛ DÂVÛD, Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî, (1992), *Sünen*, I-IV, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- ERBAŞ, Ali, (2003),”Hıristiyan Misyonerliğine Genel Bir Bakış,” *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 7, s. 1-21.
- ERKAL, Mehmet, (1999), “Zekât” *TDV. İslam İlmihali*, Cilt I. s. 420-509, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- GÜLER, İlhami, (2002), *Allah'ın Ahlakiliği sorunu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara.
- GÜNAY, Ünver, (1999), *Din Sosyolojisi*, Erzurum Kitaplığı, İstanbul.
- HARMAN, Ömer Faruk, (1992) “Hac”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XIV, 382-386, Türkiye Diyanet Vakfı. Yayınları, İstanbul.
- [Http://www.adanyehaber.com/haber](http://www.adanyehaber.com/haber), 20.06.2011
- [Http://www.cingenyiz.org/tp.html](http://www.cingenyiz.org/tp.html), 02.05.2011.
- [Http://www.ilkehaber.com](http://www.ilkehaber.com), 20.06.2011.
- İBN MÂCE, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (1992), *Sünen*,(nşr, Muhammed Fuâd Abdülbâkî), Çağrı yay, I-II, İstanbul.
- KILAVUZ, Ahmet Saim, (2006), “Akâid”, *Diyanet İşleri başkanlığı İslam ilmihali*, Cilt, s. 68-140, Ankara 2006.
- KOLUKIRIK, Suat, (2008), *Yeryüzünün Yabancıları Çingeneleer*, Simurg Yayıncılık, İstanbul.
- KOLUKIRIK, Suat, (2009), *Dünden Bugüne Çingeneleer*, Ozan Yayıncılık, İstanbul.

- KOLUKIRIK, Suat, (2005), “Türk Toplumunda Çingene İmgesi Ve Önyargısı”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, C8, sayı,2,s. 52-71.
- KÖPRÜLÜ, Orhan Fuat, “Abdal”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt I,s.61-62, T.D.V. Yayınları, İstanbul.
- MARUSHIAKOVA, Elena-Vesselin Popov, (2009), *Osmanlı İmparatorluğu’nda Çingeneler*, Homer Kitabevi, İstanbul.
- MÜSLİM, Ebûl-Huseyn Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî (1992), *Sahîh-i Müslim*, (nşr., Muhammed Fuâd Abdûlbâkî) I-V, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- ÖZALP, Ahmet, (2000), “Kitaplara İman”, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, IV, 357-358, Şamil Yayınları, İstanbul.
- ÖZCAN, Hanifi, (2002), *Epistemolojik açıdan İman*, İfav Yayınları, İstanbul.
- ÖZER, Süleyman, (2006), *Psiko Sosyal Açıdan Dini Anlatım ve Dini Yaşantı İlişkisi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş.
- ÖZKAN, Ali Rafet, (2000), *Türkiye Çingeneleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, (2003), *Türkçe Sözlük*, Arkadaş Yayınları, Ankara.
- SAKARYA VALİLİĞİ, (1988), *Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya*, Sakarya, Valiliği Yayını, Adapazarı.
- SİNANOĞLU, Mustafa, (1992), “İbadet”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, IXX, s. 233-235, Türkiye Diyanet Vakfı. Yayınları, İstanbul.
- ŞENER Abdülkadir, (1992), “Abdest”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, I, s. 68-70, Türkiye Diyanet vakfı Yayınlar, İstanbul,
- ŞİMŞEK, M. Sait, (2000), “Dua”, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, IV, 218-221, Şamil Yayınları, İstanbul
- TİRMİZÎ, Muhammed b. İsâ et-Tirmizî, (1992), *Sünen*, I-V, Çağrı Yayınları. İstanbul.

- TUNCEL, Metin, (2005), *Sakarya İli Tarihi*, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Sakarya.
- TÜMER, Günay - KÜÇÜK Abdurrahman, (2002), *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara.
- TÜMER, Günay,(1992), “Din”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, IX, s. 312-320, Türkiye Diyanet vakfı Yayınları, İstanbul.
- UÇUM, Özgür, (1998), *Kocaeli Çingenelerinde Evlenme Geleneği*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli.
- ULUDAĞ Süleyman, (1992), “Abdal”, *Diyanet İslam ansiklopedisi*, I, 59,61, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ÜÇER, Cenksu, (2010), *Geleneksel Alevilikte İbadet Hayatı, Bazı Âdâb ve Erkân*, (Editör, BULUT, Halil İbrahim), *Anadolu'da Aleviliğin Dünü Ve Bugünü*, Sakarya s. 457-510.
- YİTİK, Zübeyr, “Hurafe”, *Şamil İslam ansiklopedisi*, Cilt III, s. 330-331, Şamil . Yayınları, İstanbul.
- YÖRÜKAN, Yusuf Ziya, (1998), *Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

EKLER

Ek:1

ANKET FORMU

Bu anket formu Erenler ilçesinde yaşayan Roman Vatandaşların Dini Tutum ve Davranışları" üzerine yapılması düşünülen İslâm Mezhepleri Ana Bilim Dalı çalışmasına kaynaklık etme amacıyla hazırlanmıştır.

Bilimsel bir nitelik taşımayı amaç edinen bu araştırmanın herhangi bir idari veya siyasi yönü bulunmadığından anketin doğru ve samimi olarak doldurulması gerekmektedir.

Anket formuna adınızı, soyadınızı veya kimliğinizi belirtecek herhangi bir yazı yazmayınız.

Anketin uygulanacağı en düşük yaş sınırı 15 olarak belirlenmiştir. Ankete katıldığınız ve yardımlarınızı esirgemediğiniz için şimdiden teşekkür ederiz

1.	Cinsiyetiniz?	☐ 1 Kadın	☐ 2 Erkek		
2.	Doğum yeriniz?				
3.	Yaşınız?				
4.	Eğitim Durumunuz Nedir.				
5.	Çocuğunuz var mı?	☐ Evet	☐ Hayır		
6.	Çocuk sayısı?				
7.	Aileniz Kaç Kişiden Oluşmaktadır?				
8.	Mesleğiniz	Memur	☐ İşçi	☐ Çiftçi	☐ Esnaf
		S. Meslek	☐ Ev hanımı	☐ Demircilik	☐ Öğrenci
		Ayakkabı Boyacılığı	☐ Müzisyenlik	☐ Mevsimlik işçi	☐ Diğer Belirtiniz

9	Hanenizin ortalama aylık geliri nedir?	☐ 300'ün altında	☐ 300-500 arası
		☐ 500-1000 arası	☐ 1000-1500 arası
		☐ 1500-2000 arası	☐ 2000'den fazla

10. Medeni durumunuz Nedir?

☐ Bekâr	☐ 3 Evli	☐ 5Dul	☐ Boşanmış
--------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	-----------------------------------

11. Size göre bir genç hangi yaşlarda evlenmelidir?

☐ 15-18 yaş arası	☐ 18-22 yaş arası	☐ 22 yaştan sonra
--	--	--

12. Bir kadınla bir erkeğin beraber yaşayabilmelerinde aşağıdakilerden hangisi şarttır?

☐ Hem dini hem resmi nikâh	☐ Yalnız resmi nikâh
☐ Yalnız dini nikâh	☐ Hiçbir nikâh şart değildir

13. Evlilik tercihinizde eşinizin Roman olması ne derece önemlidir

☐ 1 kesinlikle önemlidir	☐ 2kısmen önemlidir	☐ 3 Fikrim yok	☐ 4 Kesinlikle önemli değildir
---	--	---------------------------------------	---

14. Ailenizde akraba evliliği var mı?

☐ 1 Evet	☐ 2 Hayır	☐ 3 Cevap vermek istemiyorum
---------------------------------	----------------------------------	---

15. Kendinizi hangi dini inanışa yakın hissediyorsunuz.

☐ 1 İslamiyet	☐ 2Hıristiyanlık	☐ 3Yahudilik
☐ 4 Hiçbir dini inanışa kendimi yakın hissetmiyorum..	☐ 5 Diğer belirtiniz.....	

16. İnanç yönünden hangi mezhebe mensupsunuz?

☐ 1 Ehli Sünnet	☐ 2 Şiiilik	☐ Alevilik
☐ 4Cevap vermek istemiyorum.	5 Hiçbir mezhebe tabi değilim	

17 Ameli yönden hangi mezhebi taklit ediyorsunuz?

☐ 1 Hanefi Mezhebi.	☐ 2 Şafii Mezhebi	☐ 3 Hanbelî Mezhebi	☐ 4 Maliki mezhebi
☐ Caferilik	☐ Hiçbir mezhebe tabi değilim.		☐ Cevap vermek istemiyorum.

18. Herhangi bir dini cemaatin sohbetlerine katılıyor musunuz?

☐ 1 Evet katılıyorum	☐ 2 Şu ana kadar katılmadım fakat katılmak isterim
☐ 3 katılmadım, katılmak ta istemem.	☐ 4 Cevap vermek istemiyorum

19. Kelime-i şahadet hakkında;

- 1 Kelime-i Şahadet ve anlamını biliyorum.
- 2 Kelime-i Şahadet'i biliyorum fakat anlamını bilmiyorum.
- 3 Kelime-i Şahadet'i biliyorum fakat anlamını bilmiyorum.
- 4 Cevap vermek istemiyorum.

20. Kelime-i Şahadet ve anlamını nereden öğrendiniz?

- 1 Mahalledeki Cami İmamından.
- 2 Büyüklerimden.
- 3 Kitaplardan.
- 4 Diğer (belirtiniz).....

21. Allah'ın varlığını ve birliğini kabul ediyor musunuz?

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Fikrim yok
-------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------

22. Size göre Hz. Peygamber;

☐ Son Peygamberdir	☐ Büyük bir velidir	☐ Fikrim yok
---	--	-------------------------------------

23. Meleklerle ilgili olarak.

☐ Meleklerin varlığına inanıyorum	☐ Meleklerin olduğunu düşünmüyorum	☐ Hiçbir fikrim yok
--	---	--

24. Size göre Kur'an-ı Kerim;

- 1 Allah'ın son kelimidir hiçbir değişikliğe uğramamıştır.
- 2 Kısmen değiştirilmiştir.
- 3 Hz Muhammedi kendi yazdığı sözlerdir.
- 4 Hiçbir fikrim yok

25. Kur'an-ı Kerim'i hangi sıklıkla okuyorsunuz?

☐ 1 Her gün okumaya çalışıyorum.	☐ 2 Cuma akşamları okuyorum.	☐ 3 Sadece bayram günlerin de okuyorum
☐ Okumayı bilmiyorum	☐ Cevap vermek istemiyorum	

26. Kuran'ı kerim'i okumasını kimden öğrendiniz?

☐ 1 Aile büyüklerimden öğrendim	☐ 2 Kur'an Kursuna gittim orada öğrendim	☐ 3 Mahalle imamından öğrendim.
--	---	--

27. Size göre iyi ve kötü davranışların

☐ 1 Öldükten sonra mükâfat veya ceza olarak karşılığını göreceğiz.	☐ 2 Öldükten sonra herhangi bir karşılığı yoktur.	☐ 3 Herhangi biri fikrim yok
---	--	---

28. Aşağıda sayılan ibadetlerden hangilerini yerine getirmenizdir?

Düzenli Ara sıra Hiç

	Düzenli	Ara sıra	Hiç
Günde beş vakit namazı kılarım.			
Teravîh namazı kılarım.			
Cuma namazı kılarım (Erkekler için)			
Ramazan orucu tutarım.			
Muharrem ayı orucu			
Zekât veya sadaka veririm.			
Kurban keserim.			
Hacca gittim.			
Kuran okurum.			

29. Evinizde hangi dini kitaplar bulunur.

☐ 1 Kuran'ı Kerim.	☐ Dini kitaplar	☐ Hepsi	☐ Hiçbiri
---	--	--------------------------------	----------------------------------

30. Çocuklarınızı Kuran'ı Kerim'i ve dini bilgileri Öğretmek için Kur'an Kursuna veya camiye gönderirimsiniz?

☐ Evet	☐ Hayır
-------------------------------	--------------------------------

31. Aşağıdakilerden hangisinin uygulamasını biliyorsunuz?

☐ 1 Namaz abdesti.	☐ 3 İkisini de
☐ 2 Gusül abdesti	☐ 4 Hiç birini

32. Dua etmek konusunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

Düzenli Ara sıra Hiç

	<u>Düzenli</u>	<u>Ara sıra</u>	<u>Hiç</u>
Her sabah evden çıkarken dua ederim			
Yemekten sonra dua ederim			
Sıkıştığım zaman dua ederim			
Yatağa yatarken dua ederim			

33. Fala bakmak hakkında düşünceniz nedir?

- 1 Gelecek hakkında bilgi edinmemizi sağlar.
 2 Fala eğlence olsun diye bakılır.
 3 Fala bakmak günahdır.
 4 Cevap vermek istemiyorum.

34. Kutladığınız özel gün ve bayramla nelerdir?

- 1 Dini bayramlar (.....)
 2 Özel günler. (.....)

35. Şimdiye kadar herhangi bir türbeyi ziyaret ettiniz mi? (Cevabınız evetse hangi türbeyi ziyaret ettiğinizi belirtiniz)

☐ Evet.....	☐ Hayır
------------------------------------	--------------------------------

36. Ne kadar sıklıkla içki kullanıyorsunuz?

☐ 1 Özel günlerde kulanırım.	☐ 3 Her gün kullanırım.
☐ 2 Ara sıra kullanırım.	☐ 4 Hiç kullanmam

37. Yaşadığımız çevrede Hristiyanlığı yayma faaliyetlerine (Misyonerlik) tanık oldunuz mu?

☐ 1 Hiç tanık olmadım.	☐ 2 Birkaç kez tanık oldum.
☐ 3 Çok sık tanık oldum.	☐ 4 Bilgim yok.

38.Kılık kıyafetinizde dini kurallara riayet ederimsiniz? (Bayanlar cevap verecek)

☐ Evet	☐ Kararsızım	☐ Hayır
-------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------

39. Size göre kadınların başını örtme sebebi nedir?

☐ Dini inançları gereği	☐ Gelenek ve adetler gereği	☐ Büyüklerin isteği
☐ Eşinin isteği	☐ Hepsi	

40. Roman olduğuz için aşağıdaki mekânların hangisinde/ hangilerinde dışlanma ile karşılaştınız?

☐ İş yeri	☐ Resmi Kurumlar	☐ İbadet haneler	☐ Eğlence yerleri	☐ Toplu taşıma araçları
----------------------------------	---	---	--	--

41.İmkânınız olsa aşağıdaki hangi mesleği icra etmek istersiniz?

☐ Memur	☐ Öğretmen	☐ Din görevlisi	☐ Polis
☐ Müzisyen	☐ Futbolcu	☐ Diğer belirtiniz.....	

42. Aşağıdakilerden hangileri Roman Vatandaşların en büyük sorunlarındandır.

☐ Diğer halklar tarafından dışlanmaları	☐ Temizlik
☐ Nüfus artışı	☐ İşsizlik
☐ Dinî eğitim ve bilgi eksikliği	☐ Ahlaki bozulmalar

43.Son zamanlarda gündemde olan Romen açılımı hakkında ne düşünüyorsunuz?

☐ Olumlu buluyorum	☐ Yetersiz buluyorum	☐ Gerek görmüyorum
☐ Fikrim yok	☐ Diğer belirtiniz.....	

ÖZGEÇMİŞ

İsa BALCIOĞLU, 10.01.1978 yılında Sakarya'nın Taraklı İlçesine bağlı Hacıaliler Köyünde doğdu. İlkokulu köyünde tamamladıktan sonra Taraklı Kur'an Kursu'nda hafızlık yaptı. 1991 yılında Adapazarı İmam Hatip Lisesine kaydoldu ve buradan 1999 yılında mezun oldu. 2002 yılında Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesini kazandı. 2006 yılında bu fakülteden mezun oldu. 2008 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalında yüksek lisansa başladı. Evli ve iki çocuk babası olan BALCIOĞLU, Diyanet İşleri Başkanlığı taşra teşkilatında İmam Hatip olarak görev yapmaktadır.